

511. 589.

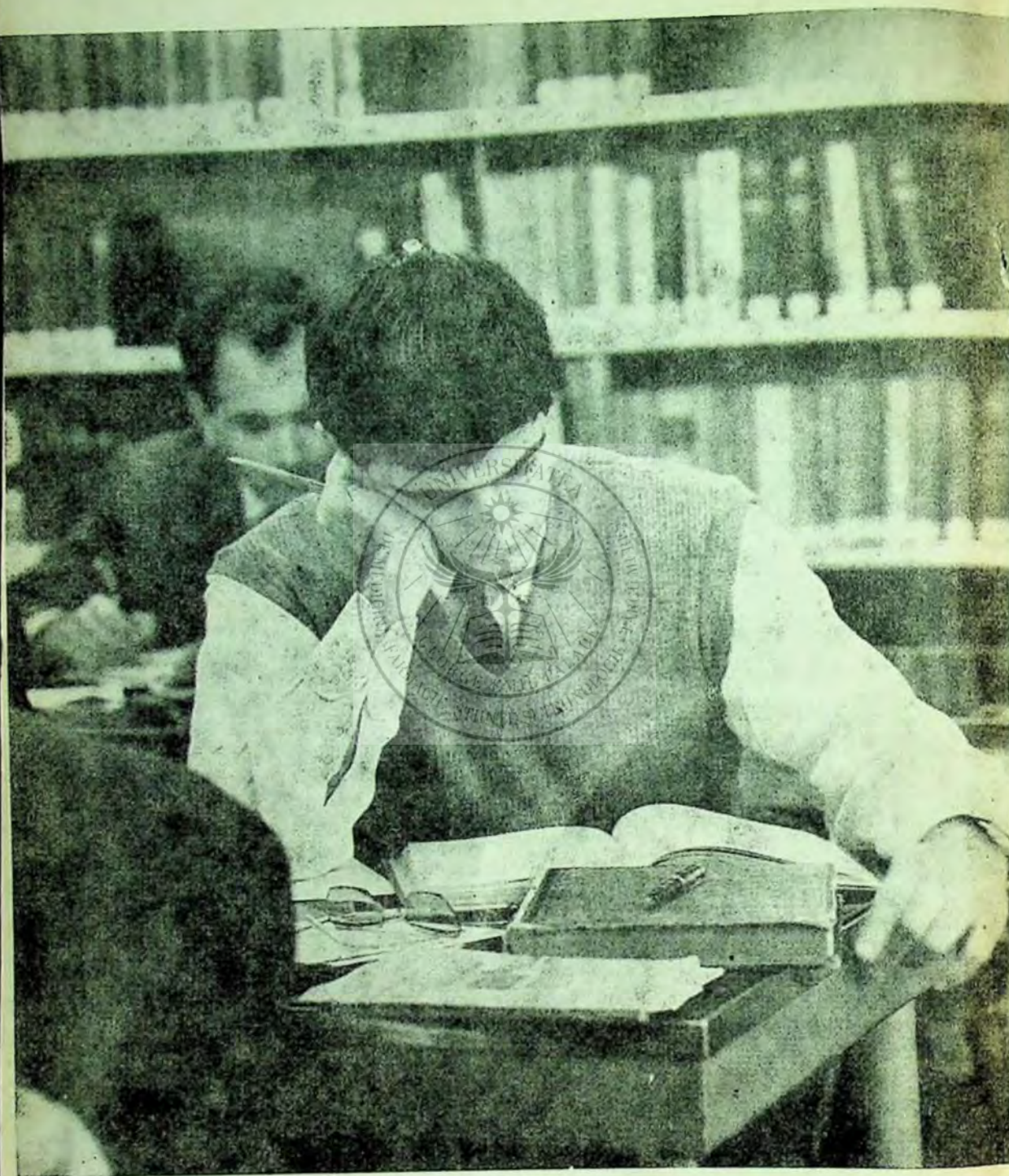
REVISTA BIBLIOTECILOR

I. M. F. TÂRGU-MUREȘ
BIBLIOTECA

4 • 1969

*Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

REVISTA BIBLIOTECILOR

anul XXII nr. 4

aprilie 1969.

S
U
M
A
R

	<u>Pag.</u>
T. OPRESCU : Activitatea de propagandă a bibliotecilor din întreprinderi	195
Gheorghe POPESCU : Primul instructaj al inspectorilor cu probleme de bibliotecă	198
Adrian PĂRVULESCU : De ce citiți? Cum ați ales?... Sondaj de opinie în unele biblioteci publice din Capitală	200
M. MAXIM : Reflecții despre aprovizionarea bibliotecilor. După o vizită de studiu	203
S. R. : Cu Fănuș Neagu despre „Îngerul a strigat“	206
Nora ALMOSNINO : Procesul literar — formă vie de confruntare de opinii între cititori	207
Sanda RADIAN : Ion Mohreanu... Un justițiar? Un inadaptabil? Un învins?	212
A. PALL : Agrotehnica — o știință la îndemâna tuturor	214
Biblioteca municipală Timișoara răspunde chemării la întrecere	216
Ilie MORUȘ : Editura Ciurcu din Brașov	217
Cronică	216—218
ISTORIA CARȚII ȘI A BIBLIOTECILOR	
L. DEMÉNY : Noi contribuții la activitatea tipografică a lui Lavrentic	219
BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE	
Rudolf MALEK : Bibliotecile municipale și cerințele actuale de lectură	228
Sanda VIDRIGHIN : Knihovnik, Čítateľ, Čtenár. (Reviste de specialitate de peste hotare)	230
De peste hotare	234

01. SEP. 2023

PROFILURI

- Vicu MINDRA : Camil Petrescu. 75 de ani de la nașterea sa.. 235
Stelian TURLEA : Anatole France. 125 de ani de la nașterea sa 237

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

- O lucrare de biblioteconomie și bibliografie literară ; Repertoriul colectiv al bibliografiilor nepublicate 239

FIȘIER

- Două lucrări apărute în colecția „Mica bibliotecă de istorie“ : Integrarea socială a tineretului ; Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani ; Noi dicționare de specialitate ; Panaiteșcu, P. P. Introducere la istoria culturii românești ; Bonnard, André. Civilizația greacă. Vol. 3 ; Gamow, G. O stea numită Soare ; Cotlow, Lewis. Zanzabuku — safari primejdios ; Kafka, Franz. Castelul ; Charles-Roux, Edmonde. Să uiti Palermo ; Mitru, Alexandru. În țara legendelor 241

CONSULTAȚII

- Florica DUMITRESCU : Catalogul pe subiecte (I) 248
 Maria Dumitrescu 253
 Vasile RADO : Mobilier modern pentru biblioteci 256

REDAȚIA :

Str. Biserica Amzei, nr. 5 — 7, sectorul 1
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Virgil CÂNDEA, Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN, Ștefan GRUIA (redactor șef), Aron GRÜNBERG, Eugen IOVANOV, Atanase LUPU, Nicolae PASCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU.

ACTIVITATEA DE PROPAGANDĂ A BIBLIOTECILOR DIN INTREPRINDERI

Societatea modernă, cu evoluția spectaculoasă a științei și tehnicii, cu posibilitățile mereu mai largi ce se oferă capacității creatoare a minții omenești, cu o circulație tot mai rapidă a ideilor, a amplificat și rolul bibliotecii în cadrul colectivității. De la funcția mai simplă, de păstrătoare a documentelor scrise, biblioteca a devenit astăzi un factor activ în popularizarea cunoștințelor umane, în dezvoltarea receptivității pentru cunoașterea noului prin cultivarea dragostei pentru lectură, în impulsionarea și antrenarea cititorilor spre o continuitate în contactul cu cartea.

Volumul fondurilor a crescut considerabil și, în același timp, are loc o diversificare a documentelor care intră în bibliotecă. O primă consecință a acestei noi situații a fost specializarea bibliotecilor, chiar la nivelul unei unități economice: biblioteca în care

predomină literatura beletristică, și de care se ocupă sindicatul, și biblioteca tehnică a întreprinderii.

Responsabililor oricăreia din cele două categorii de biblioteci, pe lângă sarcinile obișnuite ale unui gestionar de bunuri, le revin atribuții de altă factură și importanță: valorificarea tezaurului înmagazinat, prin darea lui în circulație și atragerea cititorilor către carte. Este un rol de popularizator conștient de importanța misiunii sale, hotărît, perseverent, pasionat, imaginînd mereu noi metode de atragere și convingere a cititorilor. Pentru atingerea acestor țeluri este necesară o acțiune sistematică, susținută, ritmică, a ceea ce se numește în mod curent „propagandă”.

Cele două biblioteci din cadrul unei întreprinderi sau instituții pot organiza acțiuni comune, pot conlucra, se pot sprijini reciproc. În cadrul Ministerului Industriei

Constructoare de Mașini (M.I.C.M.) se experimentează cu bune rezultate formula funcționării în aceeași încăpere, amenajată ca sală de lectură, a ambelor biblioteci, ceea ce face posibil ca bibliotecarele să se poată ajuta și înlocui reciproc, atunci când este cazul. La Șantierul naval Turnu-Severin, biblioteca tehnică și cea sindicală au întocmit un plan comun în care se stabilesc acțiunile ce le vor organiza prin colaborare.

Prima grijă a bibliotecii tehnice din fiecare unitate este de a se informa cu exactitate asupra categoriilor de beneficiari pe care trebuie să-i sprijine în munca lor.¹⁾ În funcție de aceștia și de preocupările lor, biblioteca își va dezvolta fondurile, va organiza evidența, mijloacele de informare și propagandă propriu-zisă. Ea are de rezolvat achiziționarea unor numeroase categorii de materiale documentare, primare și secundare.

Organele de prelucrare a informațiilor difuzează în prezent materiale diferențiate tot mai accentuat pe profilul și nivelul beneficiarilor, în relație directă cu apartenența acestora la un institut de cercetare, de proiectare, la o unitate centrală sau o întreprindere. În acțiunea de propagandă pe care trebuie să o realizeze o bibliotecă, există modalități comune sau altele specifice fiecărui tip de unitate economică.

Într-o întreprindere (combinat, uzină, fabrică sau în ateliere), categoriile de beneficiari sînt mai numeroase, mai variate, neomogenitatea și complexitatea lor, mai mari. Acțiunea de propagandă, semnalările, manifestările pentru popularizarea documentelor de informare tehnică (publicații diverse, cărți etc.) trebuie să țină seama de caracteristicile fiecărei grupe de beneficiari.

Cataloagele sistematice (clasificate după CZU sau alte sisteme de clasificare), *cataloagele alfabetice pe autori*, cele geografice și pe firme sau *cataloagele tematice* pe produse, pe meserii, pe teme din planul întreprinderii, pentru cercetări bibliografice reprezintă prima formă de valorificare a fondului. Deși se întocmesc mai rar, *cataloagele pe meserii* sînt deosebit de utile. Astfel de *cataloage* există la Uzina de piese auto din Colibași și la biblioteca Uzinelor „Vulcan” din București (cuprinde 13 meserii).

În uzine se mai întocmesc *cataloage* pentru temele de mare actualitate și care se completează pe măsură ce apar materiale noi. Aceste *cataloage* au o funcție bibliografică deschisă, permanentă.

Utilitatea *cataloagelor* crește atunci cînd, pe lângă fișele reprezentînd fondurile de publicații proprietatea bibliotecii, sînt completate cu fișele decupate din *Revista sumarelor* a I.C.D.T.-ului, cu fișele din *buletinul de*

semnalare Cărți străine intrate în bibliotecile din Republica Socialistă România sau cu fișele pe care le înserează, începînd din acest an, unele publicații lunare ale Oficiului de documentare și publicații tehnice al M.I.C.M. Dintre acestea semnalăm: pentru construcția de mașini *Buletinul de informare tehnico-economică* (probleme economice, conducere, organizare), *Informare și documentare tehnică selectivă* (prelucrarea metalelor prin așchiere, prelucrarea metalelor prin deformare plastică, motoare, compresoare, pompe). Biblioteca va indica de fiecare dată locul unde se află publicația din care este extrasă semnalarea, pentru a permite realizarea împrumutului interbibliotecar.

Aceste *cataloage* constituie o evidență statică. Cititorul trebuie să se deplaseze la catalog sau să apeleze la documentarist. O formă mai directă, prin care biblioteca vine în întîmpinarea cititorilor, trezindu-le interes pentru noutăți, s-au dovedit a fi *buletinele sau listele de creștere a fondurilor*, care cuprind, în general lunar, noutățile intrate în bibliotecă. Ele se întocmesc uneori global, pentru toate fondurile și pentru toți beneficiarii. Consider că este util ca acestea să se difuzeze selectiv, pe categorii de beneficiari, cum se procedează la unele uzine din M.I.C.M.

Buletinele sau listele cu ultimele noutăți intrate în bibliotecă sînt transmise și celorlalte biblioteci din ramura respectivă, ceea ce este foarte important pentru întărirea legăturilor între unități, pentru valorificarea în ansamblu a întregului fond valutar pe ramură prin împrumuturi interbibliotecare, pentru valorificarea brevetelor, a standardelor și a altor documentații străine. Deci, *listele* menționate mai sus trebuie să cuprindă toate categoriile de materiale documentare primite de o bibliotecă. Pe baza acestora, Uzina „Tractorul” din Brașov a obținut anul trecut prin împrumut interbibliotecar 152 de cărți și reviste. Institutul Central de Documentare Tehnică difuzează catalogul cărților nou intrate în biblioteca sa, precum și un alt instrument util: catalogul traducerilor efectuate în țară.

Pentru a facilita difuzarea cît mai rapidă a noutăților intrate în bibliotecă, Oficiul de documentare și publicații tehnice din M.I.C.M. transmite mapele și broșurile sale de informare tehnică pe meserii, însoțite de afișe de popularizare, viu colorate și atractive. Aceste afișe trebuie expuse de bibliotecari în locuri vizibile, în secții, servicii, la club, la bibliotecă sau într-un avizier special la cantină.

În unele întreprinderi, biblioteca tehnică utilizează pentru informarea curentă, rapidă, a beneficiarilor săi *formulare de prezentare* a publicațiilor specifice fiecărei secții sau atelier, cum se procedează, de pildă, la Uzina „Automecanica” din Sibiu. Aproape

¹⁾ Oprescu, T. *Beneficiarii al Informației în industria constructoare de mașini*. Probleme de documentare și informare, vol. 2, Buc., IDT, nr. 5, mai 1968, p. 296.

în toate întreprinderile din M.I.C.M., s-a organizat *circulația publicațiilor de beneficiari* sub forma unor *mape* însoțite de *borderouri* de evidență; uneori revistele poartă câte un formular de cerere, pe care se indică ce articole interesează uzina, ce trebuie tradus sau prelucrat. În unele cazuri, conducerea desemnează un colectiv de specialiști care studiază aceste *mape*, extrage noutățile și vine cu sugestii privind îmbunătățirea activității întreprinderii sau prezintă informări cu caracter tehnic în fața inginerilor și tehnicienilor din uzină.

Bibliotecile folosesc, în sprijinul propagandei tehnice, mijloace audio și video. Listele de noutăți, unele rezumate ale articolelor din reviste, prezentările de produse noi, recenziile de cărți sînt difuzate cu ajutorul stației de amplificare, eventual sub formă de „jurnale de noutăți tehnice”, prin *panouri*, *standuri*, *vitrine speciale* etc. sau apar în *ziarele de uzină*. Anul trecut, biblioteca tehnică a Uzinei Electromagnetica a difuzat prin stația de amplificare 52 de prezentări privind noutățile tehnice primite.

Unele biblioteci sînt foarte active în prezentarea de *recenzii* în secțiile de producție, așa cum se procedează la Uzina „Unirea” din Cluj. Biblioteca tehnică a Uzinei organizează lunar, la aceeași dată, *expoziții* de materiale documentare, cu participarea unui număr important de consultanți din serviciul tehnic și din secțiile de producție. Foarte util, și totuși nu este introdus peste tot, este *accesul liber la raft*, care atrage și convinge, constituind astfel un mijloc de propagandă.

Un număr de abonamente la publicații, în special la cele de documentare secundară, se transmite gratuit în secții și ateliere, iar unele publicații se împrumută de la biblioteca centrală. Biblioteca tehnică a Uzinei „Steagul Roșu” din Brașov face *abonamente direct pe adresa secțiilor*, care își organizează astfel propriile lor biblioteci. Prin același procedeu, biblioteca Uzinei „Tractorul” din Brașov îndrumază și controlează 37 de filiale din secții și servicii.

O formă de propagandă pe care o poate realiza biblioteca tehnică cu sprijinul sindicatului este organizarea de scurte *prezentări tehnice la locul de muncă*, ținînd seama de alternanța schimburilor, sau de *conferințe* mai ample la club. Anul trecut, la Șantierul naval Constanța au fost organizate 39 de prezentări tehnice la locurile de muncă și 6 conferințe la clubul muncitoresc. Folosind exclusiv *mapele* și *broșurile* cuprinzînd noutăți tehnice scurte, sfaturi practice, metode avansate din experiența muncitorilor și a maiștrilor, conferințe, elaborate și difuzate de Oficiul de documentare pentru publicații tehnice din M.I.C.M., biblioteca tehnică a Uzinelor „Vulcan” a organizat 10 scurte *expuneri pe secții și pe meserii*.

Bibliotecile mai utilizează *panouri mobilizatoare*, organizează *consfățuiri cu cititorii*, *seri de întrebări și răspunsuri* etc., care dau bune rezultate atunci cînd au o tematică variată și se desfășoară pe baza unui plan de acțiuni unic al celor două biblioteci: tehnică și a sindicatului. Mult apreciate sînt *mesele rotunde*, *consfățuirile pe teme tehnice și concursurile* „Cine știe meserie, câștigă”, cum au fost cele organizate anul trecut la Șantierul naval din Galați.

Fondurile bibliotecii tehnice nu se rezumă numai la cărți sau la utilajul specific. Mai există și alte posibilități de propagandă tehnică, cum ar fi: utilizarea *diafilmelor*, a *diapozitivelor*, *proiecțiile de filme tehnice* documentare, care sînt totdeauna bine primite.

O categorie de beneficiari care nu trebuie omisă din planul de propagandă al bibliotecii tehnice o constituie corpul didactic și în special elevii școlilor uzinale. Pentru aceștia din urmă, dezvoltarea gustului pentru citit, cu ajutorul unor bibliotecari pricepuți, reprezintă și un element important în formarea dragostei de meserie, în închegarea personalității unui muncitor modern, receptiv la tot ce reprezintă progres.

Nivelul tehnic al activității uzinei, al produselor sale, succesul în competiția de pe piața mondială depind în bună parte de nivelul și de promptitudinea informațiilor pe care le primește; în acest flux informațional tehnic, rolul bibliotecii este de netăgăduit. Ea stimulează gustul pentru lectură și creează climatul favorabil introducerii noului. Prin consecvența și perseverența bibliotecarilor se realizează și o importantă operă de educare a beneficiarilor bibliotecii: îi deprinde să cunoască publicațiile pe specificul profesiei sau meseriei, să urmărească cu interes progresele realizate în domeniul lor de activitate sau chiar să-și întocmească și să-și organizeze fișe pentru temele care îi interesează.

Iată cum biblioteca tehnică a întreprinderii se conturează ca o unitate cu personalitate proprie, cu un aport cert la realizarea sarcinilor de producție. Ea trebuie să fie un organism viu, care dinamizează cititorii, care sădește fermentul căutării, al inovării. De altfel, dinamica lecturii se va traduce prin sporirea numărului de inovații, prin obținerea de economii și de beneficii în urma îndeplinirii și a depășirii sarcinilor de plan, a realizării unor invenții, ca urmare a catalizei pe care o săvîrșește lectura noutăților tehnice.

ing. T. Oprescu

Oficiul de documentare și
publicații tehnice al
M.I.C.M.

PRIMUL INSTRUCTAJ AL INSPECTORILOR CU PROBLEME DE BIBLIOTECI

Organizat de către Direcția bibliotecilor din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, între 10 și 20 martie a.e. a avut loc primul instructaj, pe plan central, al inspectorilor cu probleme de biblioteci din cadrul comitetelor județene de cultură și artă.

Tematica instructajului a reflectat fidel scopul în care a fost organizat și anume: jalonarea principalelor obiective care stau în fața activității bibliotecilor publice și de a căror transpunere în realitate se ocupă în mod nemijlocit comitetele județene de cultură și artă. Expunerile prezentate, unele discuții — veritabile schimburi de experiență — s-au referit la principalele probleme privind organizarea și administrarea bibliotecilor publice, conducerea și îndrumarea rețelei de biblioteci din județe de către comitetele județene de cultură și artă. Un interes deosebit au stîrnit problemele privind locul și rolul bibliotecii comunale în cadrul sistemului de biblioteci publice, folosirea bibliotecilor municipale și a celor orășenești în acordarea asistenței de specialitate bibliotecilor comunale ca și în pregătirea profesională a bibliotecarilor comunali.

Un număr apreciabil de ore au fost rezervate, în cadrul instructajului, expunerilor privind politica internă și externă a partidului și statului nostru, precum și celor privind principalele probleme ale activității culturale din țara noastră. Au fost organizate de asemenea câteva vizite în unele biblioteci municipale și comunale, la Biblioteca Centrală de Stat, vizite care au oferit prilejul unor discuții cu caracter informativ și instructiv cu lucrătorii din aceste instituții.

Un bun cîștigat al acestui instructaj a fost contribuția pe care inspectorii au adus-o, în cursul dezbaterilor care au avut loc, la îmbunătățirea proiectelor de regulamente, în curs de elaborare la Direcția bibliotecilor, privind bibliotecile publice.

Deoarece cu ocazia instructajului a reieșit faptul că o serie de probleme nu și-au găsit încă o bună rezolvare, am dori să ne oprim, pe scurt, asupra lor.

Cu puține excepții (județele: Arad, Brașov, Mureș, Sălaj, Sibiu, Suceava, Timiș), în majoritatea județelor nu au fost reorganizate filialele bibliotecilor comunale, așa încît, practic, de serviciile bibliotecii publice nu beneficiază decît populația din localitatea de reședință a comunei. Nu negăm existența unor greutăți, legate în special de asigurarea unui local corespunzător și a cadrelor de bibliotecari obștești, dar depășirea lor cît mai grabnică trebuie să reprezinte o preocupare de prim ordin a comitetelor județene de cultură și artă.

Cu toate că, la începutul anului, comitetele locale de cultură și artă au primit indicații privind calcularea alocațiilor bugetare pentru achizițiile de cărți destinate bibliotecilor comunale (vezi Circulara C.S.C.A. nr. 145.132/25.XII.1968), în județele Mehedinți, Gorj, Maramureș, Neamț, Dolj, Sălaj, Covasna, Harghita, Tulcea și Buzău, sumele bugetare respective sînt cu mult mai mici decît cele care ar fi fost absolut necesare. Avem serioase rezerve în ceea ce privește posibilitățile pe care le au bibliotecile comunale din județele Mehedinți și Gorj în asigurarea unei completări judicioase a colecțiilor în condițiile în care, pentru anul 1969, dispun de sume mult mic-

șorate față de anii precedenți (și atunci, bibliotecile publice de stat din fosta regiune Oltenia figurau, sub acest aspect, printre ultimele din țară). Legată de completarea colecțiilor bibliotecilor publice, considerăm îndreptățită critica adusă de către inspectorii din județele pe raza cărora nu-și au sediile centrele de librării interjudețene sistemului actual de aprovizionare. Adesea la dispoziția acestor județe sînt puse doar exemplarele rămase după ce bibliotecile din județul în care funcționează colectura bibliotecilor și-au reținut lucrările care le interesează. Se remarcă deficiențe atât în organizarea colecțiilor de publicații din bibliotecile comunale, precum și în constituirea cataloagelor alfabetice și sistematice și în aplicarea, în mod unitar, a regulilor privind evidența colecțiilor. Sîntem de acord cu părerea unanim exprimată de inspectorii, anume că indicațiile date, în acest sens, în timpul instructajului vor prinde viață în măsura în care comitetele județene de cultură și artă vor ști să folosească ajutorul specialiștilor din bibliotecile municipale și orașenești. Considerăm că din punct de vedere al constituirii, prelucrării și organizării colecțiilor în bibliotecile comunale, vizita pe care inspectorii au făcut-o în județul Buzău, așa cum de altfel s-a apreciat în unanimitate, poate fi un îndemn spre mai bine pentru toate județele țării.

Analiza făcută de vicepreședintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Ion Moraru, privind principalele probleme ale propagandei cărții în etapa actuală, a relevat atât aspectele pozitive cît și unele deficiențe prezente încă în activitatea unor comitete județene de cultură și artă. Perspectiva insuficient conturată asupra acestui domeniu important al muncii culturale, care de altfel rezultă din planurile anuale de muncă ale multor comitete județene de cultură și artă, acordarea unei atenții dimi-

nuate ridicării prestigiului bibliotecilor municipale și orașenești din cuprinsul județului respectiv, insuficiența preocupare pentru reconstituirea colecțiilor bibliotecilor publice vechi, cu o bogată tradiție în cultura românească, nevalorificarea încă a colecțiilor vechi de publicații existente în unele biblioteci publice din mediul urban, neacordarea unei atenții susținute privind recrutarea și pregătirea bibliotecarilor comunali, generalizarea, pe scară redusă, a experienței pozitive existente în fiecare județ sînt doar cîteva din neajunsurile semnalate în analiza menționată. Lichidarea lor imediată a fost transmisă ca sarcină pentru toate comitetele locale de cultură și artă. În același timp, vicepreședintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă a apreciat ca justificate cererile unor inspectorii de a fi mai mult ajutați de Direcția bibliotecii, de *Revista bibliotecilor*, de Biblioteca Centrală de Stat și de Fondul de Stat al Cărții în rezolvarea competentă și operativă a problemelor privind activitatea bibliotecilor.

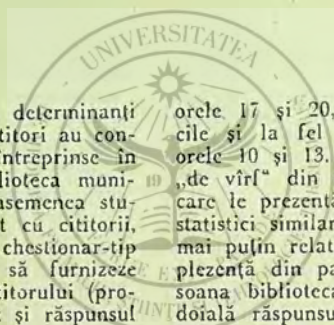
Fără îndoială că la apariția acestor rânduri, într-o serie de județe — dacă nu în toate — credem că s-a trecut la elaborarea unor măsuri concrete pentru remedierea lipsurilor menționate mai sus, pentru stimularea spiritului novator care se manifestă și în acest sector al vieții noastre culturale.

Intenția noastră a fost de a insista asupra importanței acestor probleme, asupra necesității ca activitatea comitetelor județene de cultură și artă, privind îndrumarea și controlul bibliotecilor publice, să aibă un caracter permanent. Numai ridicarea continuă a exigențelor față de munca de propagandă a cărții va asigura bibliotecilor publice o prezență vie în viața culturală a țării.

Gheorghe POPESCU
inspector general în Direcția
bibliotecilor

De ce citiți? Cum ați ales...

SONDAJ DE OPINIE ÎN UNELE BIBLIOTECI PUBLICE DIN CAPITALĂ

Criteriile lecturii și factorii determinanți în alegerea cărților de către cititori au constituit obiectul unei anchete întreprinse în 7 biblioteci publice și în Biblioteca municipală din Capitală. Cum un asemenea studiu presupunea contactul direct cu cititorii, am alcătuit în prealabil un chestionar-tip (multiplicat ulterior) destinat să furnizeze atât o scurtă caracterizare a cititorului (profesia, sexul, vârsta, studiile) cât și răspunsul la cele două întrebări care se puneau: I) „De ce citiți această carte” și II) „Cum ați ales această carte”. De asemenea am lansat un chestionar cuprinzând întrebări sumare referitoare la utilizarea catalogului, urmînd să fie completat numai de către cititorii care au afirmat că au ales cartea respectivă din catalog. Chestionarele au fost completate de către bibliotecar în urma unei discuții cu cititorul sau au fost înmîinate, în acest scop, cititorului însuși. Ancheta a vizat în mod exclusiv secțiunile de împrumut cu acces liber la raft ale bibliotecilor amintite care au foarte puțin spațiu destinat lecturii în bibliotecă (cu excepția Bibliotecii municipale). Pe fiecare fișă de chestionar au fost notate răspunsurile referitoare numai la o singură carte împrumutată. Chestionarul a fost conceput astfel ca la fiecare întrebare răspunsul să poată fi notat cu un singur simbol, ceea ce a simplificat foarte mult operațiile de prelucrare. Dacă același cititor a împrumutat mai multe cărți, au fost completate, în consecință, un număr egal de fișe de chestionar. Sondajul a fost realizat într-o după-amiază a lunii februarie între

orele 17 și 20, simultan în toate bibliotecile și la fel a doua zi dîmineața între orele 10 și 13. Au fost cuprinse deci orele „de vîrf” din zi. Se înțelege că datele pe care le prezentăm au, lucru inerent oricărei statistici similare, un caracter mai mult sau mai puțin relativ. O anumită doză de complezență din partea cititorului față de persoana bibliotecarului a influențat fără îndoială răspunsurile și de aceea ele trebuie interpretate mai degrabă în sensul unor indicații statistice decît a unor procente absolute și general valabile.

Trebuie să specificăm că pe fișa-chestionar au mai fost notate autorul și titlul cărții împrumutate, ceea ce ne-a permis să realizăm, cu scop pur informativ, o statistică pe domenii a lecturii. Domeniile stabilite nu urmează împărțirea tradițională (cea zecimală de exemplu), întrucît le-am adaptat oarecum frecvenței lecturii constatate. Situația se prezintă procentual astfel (la un număr total de 516 de cărți împrumutate): beletristică (proză, teatru), 50,1 la sută; poezie, 6 la sută; aventuri, 8,6 la sută; literatură social-politică, 6,4 la sută; istorie și critică literară, filologie, 6 la sută; știință, tehnică, 8,2 la sută; istorie, biografii, 8,3 la sută; călătorii, 3,4 la sută; sport, 1,5 la sută și artă, 1,5 la sută. Aceste procente concordă în linii generale cu statisticele lecturii efectuate curent de bibliotecile vizate, fapt care atestă, în mare, exactitatea datelor rezultate din sondaj.

E interesant să dăm și gruparea cărților, în procente, după profesiunile citi-

Motivarea lecturii și criterii de alegere a cărților		în procente pe categorii profesionale						
		Muncitor	Specialist	Funcționar	Elev	Student	Casnică	Pensionar
De ce citiți această carte?	Pentru a vă recrea	47,9	37,7	39,3	20,4	22,8	84	46,1
	Vă e necesară pentru învățămînt (școala sau institutul pe care îl urmați?)	10,1	5,5	10,7	36,6	29,4		
	Vă documentați pentru propria d-voastră profesiune?	4,5	11,2	7,3	7,4	19,5		1,5
	Doriți să vă îmbogățiți cultura generală?	25,9	33,6	28,5	29,8	21,7	16	41
	Faceți studii personale în afara profesiunii?	5,8	9,6	10,7	5,1	4,1		6,2
	Alte motive	5,8	2	3,5	0,7	2,2		6,2
Cum ați ales această carte?	V-a fost recomandată la școală sau la facultate?	7,1	2	7,7	34,2	22,6		
	Ați aflat de ea în ziare și reviste?	7,1	2	1,9	2,1	4,7		8,1
	V-a recomandat-o bibliotecarul?	32,9	38,7	34,6	13,5	10,8	44	47,3
	Ați aflat de ea în alte cărți?	5,7	4	9,6	4	7,2	3	5,5
	Ați văzut-o în librării?	4,3	4	5,7	4	9,5	3	5,5
	V-a fost recomandată de prieteni?	8,6	16	7,7	13,9	8,3	9	1,3
	Ați ales-o din rafturile bibliotecii?	30	20	32,8	26,9	29,7	41	28,3
	Ați ales-o din catalog?	4,3	14,3		1,4	7,2		4

torilor. Astfel: muncitori, 8,9 la sută; specialiști, 7,4 la sută; funcționari, 10,7 la sută; elevi, 44,4 la sută; studenți, 9,9 la sută; casnice, 6,9 la sută, și pensionari, 13,8 la sută. Este evidentă, de la prima vedere, ponderea mare a elevilor și a pensionarilor care formau împreună — în momentul anchetei — principalul public al bibliotecilor. De asemenea, fapt așteptat, literatura beletristică acaparează peste 60 la sută din atenția cititorilor. Ambele constatări sînt în legătură una cu alta: școala cere ca lec-

tură, în afara manualelor, aproape exclusiv beletristica, iar motivul principal al lecturii pensionarilor, ca și al altor categorii — cum vom vedea mai departe — e recrearea. Pe de altă parte e normal ca cititorii să caute mai puțin în bibliotecile publice, neprofilate în acest sens, lucrări speciale, din domeniul profesiunii lor, pe care le pot găsi mai ușor, și evident în număr mai mare, în bibliotecile specializate sau de institute, ceea ce explică procentul mult mai scăzut al lecturii cărții de știință și tehnică.

• Să revenim însă la obiectul sondajului. Li s-a cerut celor chestionați să răspundă la două întrebări referitoare la cartea împrumutată: de ce o citesc și cum au ales-o. Pentru a ușura munca anchetatorului, a reduce timpul completării fișei (lucru esențial în sondaj) și pentru a se facilita formularea opiniei, în dreptul fiecărei întrebări au fost indicate răspunsurile probabile, lăsându-se loc și pentru altele eventuale. Centralizate, datele obținute pot fi urmărite, în procent, în tabelul de la pagina 201.

Trebuie să specificăm că deși, în principiu, a fost solicitat un singur răspuns pentru fiecare serie de întrebări, practic cititorii au menționat uneori mai multe motive pentru aceeași carte, iar noi am prelucrat toate aceste date întocmai în tabel.

Rezultatele ne oferă câteva concluzii preliminare. În primul rând, ca idee generală, putem observa cum criteriile cele mai frecvente de alegere a cărții (recomandarea bibliotecarilor, a prietenilor și alegerea directă din rafturi) denotă nevoia cititorului de informare vic, personală, de la om la om (girul afectiv al prietenilor, solitudinea și experiența bibliotecarului) și directă (faptul de a putea lua cartea din raft și a o răsfoi în voie). Se vede clar că rolul bibliotecarului este reclamat intens, atât în postură de îndrumător al lecturii pentru cititorii mai puțin inițiați, cât și ca ghid pentru necesitățile de informare ale cititorilor avizați.

Reiese din tabel, pe de altă parte, rolul redus pe care-l deține presa în determinarea intereselor de lectură, fapt confirmat și de alte anchete. De asemenea, influența scăzută a librăriilor trebuie interpretată și sub aspectul marii întârzieri cu care noutățile intră în circuitul bibliotecilor publice. Cu siguranță că, dacă apariția lor în bibliotecă ar fi aproape simultană cu apariția în librării, ponderea acestei influențe s-ar modifica.

În sfârșit, nu ne surprinde foarte redusa consultare a cataloagelor în bibliotecă, unde accesul liber la rafturi e practică generală. Dar nu trebuie nici să deducem de aici inutilitatea lor. Printre motivele lecturii invocate de cititori a fost deseori menționat și interesul față de autor, ori cărțile acestuia pot fi găsite ușor numai în catalog. Am redat unul din motive dar nu și singurul. Este firesc că numărul cel mai mare de solicitanți ai catalogului e din rîndul spe-

cialiștilor și al studenților care îl consultă pentru a căuta literatură legată de o temă anumită. Nu e mai puțin adevărat însă că multe din cărțile alese din catalog pot să nu fie găsite în rafturile cu acces liber, dar aceasta arată în plus că familiarizarea cititorilor cu cataloagele precum și popularizarea acestora lasă mult de dorit. În lipsa altor instrumente, catalogul rămîne principalul mod de informare bibliografică al cititorului și de aceea o mai atentă punere în valoare a lui (modul de organizare, de așezare și de prezentare) nu ar aduce decât câștig bibliotecii.

Am formula o primă concluzie privitoare la procentajul diferitelor grupe de literatură solicitată. Rezultatele, oricît de sumare, corespund în linii mari observațiilor făcute și cu alte prilejuri de Biblioteca municipală în sensul că fondurile bibliotecilor publice (populare) trebuie să fie cît mai complete pentru a face față tuturor solicitărilor, indiferent de categoriile de cititori. Principalele motive ale lecturii, rezultate din anchetă, sînt recrearea și conștiința cititorilor că trebuie să-și îmbogățească cultura generală. Biblioteca publică e chemată deci să satisfacă aceste principale deziderate. Dar componenta colecțiilor ei va trebui să contribuie și la modificarea acestor cerințe, oferind o gamă variată de lectură de informare, de specialitate, pentru diferite nivele de accesibilitate. Procentul destul de ridicat al solicitării bibliotecii pentru documentare în profesiune și studii personale, fără a mai vorbi de documentarea cerută direct de învățămînt, este un argument în sensul celor spuse mai sus și confirmă totodată, în linii generale, justetea planului actual de completare și a celui de perspectivă elaborate de Biblioteca municipală pentru bibliotecile din rețea.

Ancheta făcută poate constitui un subiect de reflecție și pentru alte biblioteci. Pentru adîncirea concluziilor, ar fi necesar ca datele să rezulte dintr-o serie de sondaje efectuate în diferite tipuri de biblioteci publice și într-o perioadă de timp mai îndelungat, premise pe baza cărora se vor putea trage concluzii mai generalizatoare. E ceea ce, de altfel, ne și propunem.

ADRIAN PĂRVULESCU

REFLECȚII
DESPRE
APROVIZIONAREA
BIBLIOTECILOR

O recentă vizită de studiu în Republica Populară Ungară și Republica Democrată Germană mi-a prilejuit cunoașterea mai amănunțită a dezvoltării sistemului de biblioteci din aceste țări prietene și, mai ales, a sistemului de aprovizionare cu cărți, materiale tehnice și accesorii necesare bibliotecarilor, precum și a activității organismelor care se ocupă de informarea bibliotecilor asupra producției editoriale și de problemele completării colecțiilor. După cum știam și din literatura și presa de specialitate, există similitudini în organizarea completării fondurilor de tipărituri izvorâte din preocupările identice și stăruitoare ale țărilor socialiste de a asigura pătrunderea largă a cărții și informarea maselor prin biblioteci. Datorită sprijinului și bunăvoinței unor lucrători din biblioteci și din alte instituții din cele două țări, am avut posibilitatea să-mi completez cunoștințele anterioare și să aflu noutăți interesante.

În ambele țări am regăsit, ca și la noi, aceeași preocupare de a îmbunătăți conținutul, structura organizatorică și metodele utilizate pentru completarea fondurilor de tipărituri ale bibliotecilor. Soluțiile adoptate poartă desigur amprenta particularităților din fiecare țară, în ceea ce privește metodele de muncă, modul de organizare a difuzării cărții și sistemul de informare. Studierea acestor metode merită interes din partea celor care se ocupă la noi de aceste probleme.

Colegii noștri din ambele țări consideră că problema-cheie a completării judicioase a bibliotecilor este existența unui sistem informațional competent și obiectiv asupra conținutului și valorii cărților intrate la tipar și a unui organism specializat, scos de sub incidența tendințelor comercialiste, a cărui

singură preocupare este de a asigura centralizat, calitativ și operativ tot ceea ce este necesar desfășurării activității bibliotecilor. Atât în R.P.U. cât și în R.D.G., principala sursă pentru achiziții de publicații de către bibliotecile de la sate și parțial de către bibliotecile școlare, sindicale etc. este unitatea centrală de aprovizionare a bibliotecilor, existentă de aproape 20 de ani, care nu are rețele în cuprinsul teritoriului. Bibliotecile publice, sindicale și școlare de la orașe achiziționează și ele de la unitatea centrală cărțile prelucrate. În același timp, există posibilitatea pentru bibliotecile orașenești și bibliotecile din alte rețele de a achiziționa prin librării cărțile comandate de biblioteci, de regulă din cele neprelucrate pentru circuitul de lectură. În R.P.U., unitatea centrală din Budapesta aprovizionează cu carte și unele biblioteci tehnice sau științifice.

Avantajele existenței unui organism central de aprovizionare cu cărți a bibliotecilor sînt multiple. Merită menționat în primul rînd faptul că unitatea centrală se ocupă exclusiv de problemele legate de difuzare și colaborează la editarea buletinelor de informare pentru biblioteci.

Comanda de carte pentru biblioteci se efectuează printr-o strînsă colaborare între unitatea centrală și instituțiile care editează buletinele de informare. Pe măsura intrării cărților sub tipar, bibliotecarii sînt informați asupra conținutului lor și completează comanda. Înainte exista un sistem de informare prin colecturi, dar s-a renunțat la el pe motivul că bibliotecarii au nevoie nu numai de o orientare de principiu, ci și de un ajutor practic, de o informare competentă și detaliată, de o recomandare a titlurilor pentru fiecare tip

de bibliotecă, selectate din miile de cărți ce se editează. Definitivarea comenzilor totale ale bibliotecilor, de la titlu la titlu, se face în urma centralizării comenzilor privind necesarul de carte întocmit pe baza buletinelor de informare care au fost trimise bibliotecilor.

Aprovizionarea cu cărți a bibliotecilor este reglementată prin aceste normative. În politica de achiziții se urmărește asigurarea unei anumite proporții în ceea ce privește componența colecțiilor. Astfel, în anul 1967, cărțile de literatură beletristică și literatură pentru copii reprezentau 70 la sută din totalul achizițiilor în R.P.U. și 80 la sută în R.D.G., iar restul erau lucrări din alte domenii. De regulă, bibliotecile de la sate și cele școlare nu achiziționează broșurile de importanță temporară pe considerentul că învechirea lor este rapidă și interesul bibliotecii este să-și formeze o colecție echilibrată cu o folosință de durată. În Republica Populară Ungară, lucrările de popularizare a științei sînt compactate și legate într-un volum (5—6 broșuri) după care se pun la dispoziția bibliotecilor.

Unitatea centrală de aprovizionare a bibliotecilor se preocupă să livreze cărți legate și prelucrate conform tehnicii de bibliotecă, bibliotecarului rămînîndu-i doar să le înregistreze și să le așeze în raft. În acest scop, unitatea preia de la edituri, în coli fălțuite, numărul de exemplare din cărțile comandate de bibliotecă, care sînt apoi legate în unități anume specializate.

În felul acesta se asigură respectarea numărului de exemplare comandate, iar, de regulă, edițiile legate și prelucrate intră în bibliotecă în același timp cu cele puse în vânzare prin librării. O atenție deosebită se acordă calității hîrticii, rezistenței legăturii și cusăturii, colorării canturilor blocului cărții, ceea ce permite mărirea durabilității cărților și folosirea lor pentru un număr mare de împrumuturi. În R.D. Germană, copertile edițiilor legate ale cărților pentru copii sînt celofanate, deci se pot spăla.

Profilaria unor legătorii în vederea executării edițiilor legate pentru bibliotecă s-a dovedit în practică o soluție cu multiple avantaje pentru industria poligrafică și mai ales pentru bibliotecă, care primesc la timp cărțile cu o legătură traicnică, executată în condiții calitativ superioare.

Unitățile centrale de aprovizionare a bibliotecilor din cele două țări se ocupă și de prelucrarea edițiilor legate, conform normelor tehnicii de bibliotecă. Cota cărții este imprimată pe color, pe pagina a doua a copertii exterioare se aplică foaia de termene, în buzunărașul cărții se introduc fișe de catalog (numărul acestora depinde de comanda făcută de bibliotecă) și cîte două exemplare din fișa cărții. (Se trimit cîte

doă fișe de carte întrucît în bibliotecile din R.P.U. și R.D.G. pe această fișă este ținută evidența împrumutului: un exemplar se introduce în plicul cititorului, iar al doilea în fișierul pe termene.)

Săptămînal în R.D.G. și bilunar în R.P.U., bibliotecile primesc buletine de informare despre lucrările intrate sub tipar, care sînt recomandate pentru achiziționare. Astfel, buletinul *Cărți noi*, editat de Centrul științific și metodologic al bibliotecilor (R.P.U.), recenzează anual circa 1 500 de titluri. În primul capitol al buletinului sînt recenzate mai larg cele mai bune cărți care sînt recomandate pentru fondul de bază al diferitelor categorii de bibliotecă (50 la sută din totalul titlurilor recenzate) și a căror achiziționare se consideră obligatorie. Prin semne speciale se indică în ce categorii de bibliotecă ar trebui să intre aceste cărți. Cel de-al doilea capitol cuprinde prezentări mai scurte ale cărților ce se recomandă (45 la sută din totalul titlurilor), fără ca bibliotecile să fie obligate să le achiziționeze. În capitolul al treilea sînt semnalate alte lucrări, fără a fi recomandate. Buletinul mai cuprinde un indice de autori, un index de titluri și numele autorilor străini în transcriere fonetică maghiară.

Bibliotecile primesc o dată cu buletinul și o notă de comandă pe care înscriu numărul de exemplare ce doresc să-l achiziționeze, precum și necesarul de fișe de catalog, bibliotecile publice orășenești comandînd de regulă mai mult decît două fișe, cîte sînt necesare bibliotecilor mici. Nota de comandă se înaintează unității centrale de aprovizionare în termen de 6 zile de la primirea buletinului.

În linii generale, buletinul editat de Institutul central de biblioteconomie din Berlin nu se deosebește de cel editat în R.P.U., deși este altfel conceput. Recenziile cuprind date bibliografice și indicații în legătură cu tipul de bibliotecă și grupa de cititori cărora le corespunde cartea respectivă. Spre deosebire de buletinul *Cărți noi* din R.P.U. care recenzează lucrările ce urmează să apară în următoarele două luni, buletinul Institutului central de biblioteconomie din Berlin cuprinde recenzii despre lucrări aflate sub tipar și a căror apariție este egalonată pe o perioadă de la două la șase luni. Comenzile se întocmesc pe note, separat pentru fiecare titlu, și se transmit de către bibliotecar în termen de 30 de zile. Procedul necesită o evidență oarecum complicată.

Prezentarea fiecărei lucrări este făcută, în R.D.G., de către un grup de recenzenti externi, pe baza manuscriselor primite de la edituri, iar în R.P.U. pe baza paginilor de corectură cu bun de tipar. Recenziile cuprind și date bibliografice folositoare bibliotecarului pentru fixarea comenzii. Bibliotecarii din bibliotecile publice, școlare și sindicale țin

seama de recomandările din buletine, selecționează cu discernământ cărțile care-i interesează pe cititorii lor, având timp suficient pentru ca să transmită operativ comanda.

Unitatea de aprovizionare din Budapesta se preocupă și de asigurarea bibliotecilor cu imprimate tipizate oferindu-le și un sortiment redus de accesorii (fișiere, despărțitoare de raft etc.). În R.D.G., la Leipzig, există o unitate specială care se ocupă de aprovizionarea cu imprimate, cu accesorii, precum și cu mobilier, punind la dispoziția bibliotecilor și un nomenclator foarte bogat de tipizate pentru evidență. În linii generale, sistemul de organizare a difuzării cărților, legarea și prelucrarea edițiilor comandate pentru bibliotecă, aprovizionarea cu materiale tehnice, accesorii și mobilier, raționalizarea imprimatelor sînt probleme cărora li s-a găsit o rezolvare avantajoasă pentru bibliotecă și constituie o experiență care merită să fie studiată. Unele din soluțiile adoptate și metodele folosite pot fi aplicate și la noi.

În locul proiectelor planurilor editoriale sau paralel cu acestea, pînă la schimbarea actualiei metodologii de întocmire a comenzilor de carte, ar fi utilă editarea unui buletin selectiv de recomandare, *Cărți în curs de apariție*, adresat bibliotecilor. Editarea acestui buletin cu apariție trimestrială va continua, într-o formă îmbunătățită, experiența pozitivă obținută în ultimii doi ani prin editarea listelor de recomandare și va contribui la perfecționarea sistemului de completare a colecțiilor din bibliotecile comunale, școlare și sindicale. Buletinul de recomandare ar putea să fie rodul colaborării dintre redacția acestuia, propusă la Fondul de Stat al Cărții, edituri și alte foruri interesate, cum ar fi, de pildă, Ministerul Învățămîntului, Consiliul Central al U.G.S.R.

Experiența anului 1968, cînd, prin sprijinul editurilor și al tipografiilor au fost legate și prelucrate în mod special pentru bibliotecă aproape 50 de volume, demonstrează că această acțiune poate să fie amplificată. Anul acesta se vor lega și prelucra peste 150 de volume, iar anul viitor este posibil ca marca majoritate a cărților destinate bi-

bliotecilor publice, școlare și sindicale să apară în ediții legate și prelucrate pentru circuitul de lectură. În acest scop va fi necesar ca Centrala industriei poligrafice să profileze, în București, o legătorie specializată pentru edițiile ce urmează să fie trimise bibliotecilor, în baza comenzilor ferme ale acestora. Prin organizarea unei astfel de legătorii se vor crea condiții optime ca lucrările legate să poată intra în bibliotecă în același timp cu edițiile broșate din librării, iar din punct de vedere calitativ se vor înregistra progrese.

În ceea ce privește problemele simplificării actualelor evidențe, ale stabilirii unor formularistici diferențiate în funcție de categoria bibliotecilor și ale organizării producției și difuzării centralizate a accesoriilor necesare bibliotecilor, ele își vor găsi rezolvare, în prezent elaborindu-se noi proiecte. Machetele acestora vor fi date spre avizare mai multor bibliotecă, urmînd ca, după definitivare, imprimatele să fie editate de I.S.I.A.P., iar accesoriile să fie produse centralizat de unele întreprinderi din București. Pe viitor se preconizează ca difuzarea acestora să se facă atît prin librării, cît și prin Fondul de Stat al Cărții.

În vederea realizării măsurilor ce se impun pentru îmbunătățirea sistemului de completare a colecțiilor bibliotecilor cît și a aprovizionării acestora cu materiale tehnice și accesorii necesare desfășurării activității, considerăm că trebuie să se grăbească crearea cadrului instituțional care să se ocupe de aceste probleme. Transformarea Fondului de Stat al Cărții într-o instituție specializată, cu sarcini bine definite în completarea colecțiilor bibliotecilor și în informarea lor asupra cărților în curs de apariție, va permite eliminarea unor verigi intermediare ce îngreuiază circulația cărții spre bibliotecă și ar crea condiții favorabile de rezolvare a multor probleme ale completării colecțiilor.

M. MAXIM

directorul Fondului de Stat
al Cărții

Cu FĂNUȘ NEAGU despre „ÎNGERUL A STRIGAT”

S. R.: *În ce împrejurări ați venit în contact cu colectivitatea rurală a cărei monografie o faceți în romanul Ingerul a strigat?*

F. N.: M-am născut și am trăit în această zonă a Dunării pe care n-am părăsit-o de altfel niciodată căci mă întorc în fiecare an de cel puțin cinci-șase ori, șederile însumând uneori câte două luni.

S. R.: *Cît a durat elaborarea ultimului dv. roman?*

F. N.: Elaborarea a durat, după cum știți, șapte ani și desigur am nenumărate versiuni. De fapt nu e vorba de versiuni ale întregului roman ci de lucrul la pagină. Pînă nu găsesc ritmul interior al frazei eu nu pot considera o pagină terminată și nu pot trece mai departe. Judecînd după lucrătura la frază, am avut peste 40 de versiuni ale cărții. Puține file au ieșit dintr-o primă scriitură, așa putea spune că nici una complet. Scriu greu, obsedat de ritmul interior, de muzicalitatea frazei și o reiau pînă cînd consider că am făcut-o să sune.

S. R.: *Ce semnificație poartă destinul personajului principal al cărții, Ion Mohreanu?*

F. N.: Semnificația destinului său e eșecul.

S. R.: *Cum ați ajuns în construirea eroului la formula romantică a dam-nării și la simbolica biblică?*

F. N.: Eroul din *Ingerul a strigat* nu e un damnat, e un condamnat, înțelegînd prin damnat un dat al destinului, pe cînd prin condamnat, un rezultat al trăirii. Ca de obicei, în funcție de ideea artistică, am adunat materialul epic dar pe parcurs el a suferit diverse transformări. Romanul a aplicat acea formulă a subîmpărțirii pe strigări cu o oră înainte de predarea manuscrisului la editură. Pînă atunci a avut o altă împărțire care mă nemulțumea. Mă frămîntam să găsesc axul adunării fabulației. Cînd plecase mașina spre mine, să vină să-l ia, mi-am dat seama că trebuia să împart romanul pe strigările îngerului, găsind deodată soluția a trei ani de cău-tări.

S. R.: *Considerați că romanul dv. se înscrie pe linia literaturii balcanice, continuînd tradițiile lui Panaït Istrati?*

F. N.: Desigur, pe undeva se înscrie pe această linie mai ales că riveranii au creat o astfel de literatură cu iz oriental, cu o factură de basm fabulos în care pulsează o neîncetată sete de aventură. Chiar bravada uneori tragică în fața vieții e tot de alură balcanică. Eu însă cred că mă distanțez de Istrati prin viziune. Lumea pe care o descriu eu are o altă forță decît cea a autorului *Ciulinilor Bărăganului*. E mai violentă și în același timp are mai multă iubire. Apoi, din punctul de vedere al culorii, Istrati lucra numai în două tonuri: alb/neru. La mine cromatica e mai plină de vrăjitorie pentru că sint mai senzorial și mai adaptabil Brăilei decît el. El avea nostalgia Brăilei, eu am cunoașterea și îngă-duința.

S. R.: *Cum raportați Ingerul a strigat la restul creației?*

F. N.: El înscamnă o creștere firească, e o rotunjire a lumii peste care m-am aplecat pînă la această vîrstă. Scriu acum o carte care nu mai are nici o legătură cu această zonă. O fac în mod deliberat pentru a-mi încerca puterea și în alt domeniu, dar mai mult ca să pun o pauză între *Ingerul a strigat* și alt roman ce se va petrece pe Dunăre, mai curînd pe un mal al Dunării, un roman desfășurîndu-se pe o barcă legată, adică pe 5 metri de apă.

S. R.

PROCESUL LITERAR —

FORMĂ VIE

DE CONFRUNTARE DE OPINII

ÎNTR-UN CĂMIN

Printre manifestațiile care au făcut vogă cu ani în urmă în domeniul muncii de culturalizare se situează desigur pe primele locuri „procesul literar”. Acest tip de spectacol — improvizat inițial, devenit mai târziu scenariu, adaptat într-o formă precisă după o operă consacrată — a cunoscut o largă răspândire prin deceniul 5 al veacului nostru.

Marea priză la public a unui astfel de gen, cvasi-dramatic, cvasi-literar-critic, se explică desigur în primul rând prin atracția pe care o are publicul în general pentru efectele teatrale. Mirajul textului declamat, al scenei, al costumului, al reflectoarelor acționează întotdeauna hipnotic asupra spectatorului, dilatănd impresia vizuală la maximum și nu rareori în dauna analizei raționale a textului scris.

Procesul literar-spectacol, privit sub acest aspect, echivalează cu treapta senzorială a lecturii, cititorul devenind captivul unui scenariu arbitrar, pe care îl receptează cu voluptatea imediat disponibilă a niște destăinuri care nu-i aparțin nici lui, dar nici autorului real al operei tratate. Din acest fapt decurge viciul esențial al acestei metode de prezentare a unei cărți, prin care se îngredește gândirea individuală a cititorului-spectator în asemenea măsură, încât acesta nu reține în ultimă instanță decât subiectul lucrării literare.

Răspunzînd unui imperativ esențial pentru opera de culturalizare — interesul pentru teatru și implicit interesul pentru carte — această formă s-a dovedit eficientă ca mijloc de popularizare într-o perioadă cînd numărul cititorilor se afla într-un raport total nesatisfăcător față de producția literar-artistică ascendentă a țării noastre și cînd opera

literară de proză avea o structură epică precisă în care prima acțiunea. Relația cititor-lectură-producție literar-artistică suferă în momentul de față modificări substanțiale, care cer în mod necesar metode de cercetare și de îndrumare adecvate.

Dacă un observator anonim s-ar strecura în diverse cercuri în care se discută literatură, concluzia lui, după un experiment extins, ar rămîne invariabilă: Toată lumea citește literatură. Toată lumea citește în același timp aceeași literatură — producțiile editoriale curente. Criteriul selectiv este aproape inexistent pentru că foarte puțini cititori au preferințe, pentru că foarte puțini cititori știu că o comunicare perfectă între două universuri conceptuale — cel al autorului și cel al cititorului — nu se realizează decît printr-o punte de asemănare, pe care cititorul este obligat s-o găsească spre a ajunge la autor, dar mai ales pentru că cei care citesc nu știu, de cele mai multe ori, să citească.

Lipsa unei deprinderi de lectură conștientă și activă la un număr destul de mare de cititori, azi, cere imperios metode de educație a lecturii. În acest sens, procesul literar-spectacol nu mai corespunde dezideratului actual, cu atît mai mult cu cît structura prozei moderne românești și-a transferat ponderea de la acțiunea lineară și facilă, la analiza complexă, operată prin suprapuneri de planuri și spații cu incidente foarte îndepărtate, care scapă adesea logicii comune. Romanele apărute în anul precedent, dintre care citabile sînt: *Animale botnave* de N. Breban, *Martorii* de M. Ciobanu, *Iarna Fimbul* de Alice Botez, *Ingerul a strigat* de F. Neagu, demonstrează tendința

certă a celor mai valoroși prozatori moderni de a rupe deliberat traiectoria cronologică și spațială a acțiunii, libertate prin care ei reușesc să insiste aproape obsesiv numai asupra acelor elemente care constituie esența primară a unor date determinante și a căror erupție declanșată exercită asupra cititorului revelația unor adevăruri, aflate dincolo de cunoașterea noastră imediată.

În aceste condiții, procesul literar nu mai poate face față decât renunșând la textul scris, la costume și la recuzita de teatru și încercând să ia forma mai puțin spectaculoasă, dar mult mai apropiată de adevărul nud al ideilor. Fiecare participant, „martor” la drama propusă de autor, trebuie să aducă în fața „justiției” tot ceea ce conștiința lui și-a recunoscut propriu în destinele unor personaje care se consumă în limitele citorva zeci de pagini.

Ca experiment propun, în acest sens, o schiță de organizare a unui astfel de proces literar cu tema:

INGERUL A STRIGAT *)

Bibliotecile, casele de cultură, care vor susține această manifestație, trebuie să aibă în vedere, la pregătirea acțiunii, următoarele elemente:

a) Mobilizarea unui număr cât mai mare de cititori care au parcurs în întregime romanul și, dacă este posibil, și unele cronici literare la opera respectivă **, pe care e bine ca bibliotecarul să le semnaleze din timp participanților;

b) Se vor alege dintre participanți cel puțin trei cititori cu o pregătire culturală temeinică (de preferință: oameni de literă, profesori, studenți), care vor conduce discuțiile sub forma unui complet de judecată.

c) Depozițiile celor din sală — „martorii” — vor decurge firesc la întrebările adresate de „președinte” sau, în momentele în care participanții au de adus completări la dezbateri, aceștia vor interveni prin ridicare de mână:

*) Neagu, Fănuș. Ingerul a strigat. București. Editura pentru literatură, 1968. 279 p.

**) În: *România literară*, 1, nr. 9, 5 dec 1968, p. 9 (G. Dimișlanu) și 2, nr. 7, 13 feb 1969, p. 8 (I. Budescu).

Contemporanul, nr. 1, 3 ian 1968, p. 3 (N. Manolescu).

Lucașfăruș, 11, nr. 50, 14 dec 1968, p. 1 (C. Tolu, Roman și personaj. *Che Andrei* din „Ingerul a strigat”).

Amfiteatru, 3, nr. 36, dec 1968, p. 519 (M. Martîn).

Ramuri, 5, nr. 12, 15 dec 1968, p. 6-7.

Cronica, 4, nr. 2, 11 ian 1969, p. 8.

Familia, 5, nr. 1, ian 1969, p. 3 (N. Balotă).

Argeș, 4, nr. 1, ian 1969, p. 2 (M. Diaconescu).

Pitorescul tragic).

Flacăra, 18, nr. 31, 11 ian 1968, p. 21 (L. Răicu).

Știința tineretului, 24, nr. 6079, 5 dec 1968,

p. 2 (G. Stănescu).

România liberă, 26, nr. 7513, 15 dec 1968,

p. 3 (A. Martîn).

d) Eventualele dezordini, survenite prin luările de cuvânt simultane ale mai multor participanți, vor fi înlăturate prin folosirea de către „președinte” a unui clopoșel.

La începutul procesului literar, „Președintele” va da citire „cazului juridic”, constând în expunerea succintă a faptelor, spre a fi supus discuției generale:

Onorată audiară,

În prezența celor două părți aici de față — partea acuzării și partea apărării — supun discuției publice Cazul Ion Mohreanu al cărui cadavru, avind o gaură adâncă de glonte în osul frontal, a fost găsit, în dimineața zilei de 12 septembrie 1954, prăbușit peste teava aparatului de bere, în baraca cu băuturi alcoolice a coloniei de muncă, situată pe șoseaua națională Brăila—Fetești—Constanța.

Învățătorul coloniei, Eugen Fulga, și directorul gostatului, Matei Tulgheș, descoperitorii asasinatului, au subliniat că, la sosirea lor, ușa baracii era dată de perete, lumina electrică aprinsă și acul patefonului lumeca, în neștiere pe placa uzată cu cîntecul preferat al lui Mohreanu. „Cowboy-ul vine și dispăre, șeriful plînge-n pumni...”

Martorul Eugen Fulga a arătat că victima îndeplinea în ultimul an funcția de Weinbursch în colonia de muncă amintită, unde fusese internat în urma unei condamnări suferite între anii 1949 și 1952, din motive rămase necunoscute. Cînd pomenea de citirea sentinței sale — citez din depoziția învățătorului — „Arizona”, căci așa-i plăcea lui Mohreanu să fie numit, nemaiorînd să-și amintească numele său adevărat, repeta marțial cuvintele președintelui de tribunal: „...Inculpatul Ion Mohreanu, născut în satul Plătărești, jud. Brăila... — și adăuga ca pentru sine — „...din tată împușcat și mamă înecată”. Imaginea mamei sale dispărute în împrejurări tragice, cînd copilul nu avea decît trei ani, a rămas în reprezentările acestuia mai mult amplificată de relatările celor care au cunoscut-o. Șapte ani mai tîrziu, prin 1934, în timpul strămutării a treisprezece familii din satul Plătărești, în Dobrogea, unde fuseseră momiți de Marin Doancă, administratorul prințului Alexandru Suțu-Buric, cu câteva pogoane de pămînt în plus, Ion Mohreanu își pierde tatăl. Sub acuzația falsă de a fi jehuit citeva prăvălii, prădate în realitate de Tulea Fălcosu — hoț vestit în acele tîmuri —, Nicolae Mohreanu cade în mînile jandarmilor în satul Mircea-Vodă și, încercînd să evadeze, este împușcat de sentineli.

La douăzeci de ani de la această întîmplare, fiul împărtășește, printr-o fatală coincidență, soarta părintelui său. În buzunaru-l din sînga al cojocului negru, cu care era îmbrăcat în seara omorului, s-a găsit

următoarea scrisoare pe adresa: Ion Mohreanu, grăjdar la Ferma Regală—Lacoviște, aflată acum la dosar: „Fură-l iute pe regele de trei cai buni și vino cu ei la Plăuri în ținutul Rîmnicului la via statului, unde-i director tovarășu Amuzian om bun. Beau vinu cu vadra și torn suica în opai. Cai navem de loc și mie dor de un cal pe bou nu pot să mă sui călare. Am zăcut trei luni la călugărițe la schit toate au dinții căzuți din lipsă de mâncare bună sînt bătrîne și se joacă cu aricii. Ai să bei vin ce nai mai văzut tu niciodată vino urgent cu cai. Pe seu. A lu Mohreanu să aduci neapărat un cal da ai grijă cînd pleci să și deștept să nu puie ăia laba pe tine. Zici că are dureri de burtă și te duci să-l plimbi și dus ai fost. Om sigur mi-a spus că acolo unde ești sînt cei mai prima cai. Eu te aștept cu multă nerăbdare și să ști că la primăvară merg să pun o oală cu jar în streasina casei lu Caramet unde a murit fratemiu Magaie pentrucă îmi spune inima că huidoma de Caramet la dus la moarte. Scrisoarea mea s-o ruși și dacă vii fără cal degeaba vii uu încercat și alții pe care nu iam primit. Nu mă iscălesc miroși tu cineți scrie”.

În urma cercetărilor întreprinse la Plăuri în ținutul Rîmnicului, scrisoarea a fost identificată de tovarășul Amuzian, directorul viei statului, ca provenind de la șaranul Che Andrei, individ fără căpătii, actual ca lucrător la vie unde, după cum atestă și scrisoarea sus-menționată, l-a chemat și pe consăteanul său Ion Mohreanu, care s-a prezentat pe la sfîrșitul lunii ianuarie anul 1948, aducînd și un cal. Deși angajat prin contract pe doi ani, acesta, fire iute și violentă, și-a părăsit, în urma unui scandal, noul serviciu, înainte de termenul prevăzut în contract. La scurt timp după aceasta l-a urmat și Che Andrei.

Problele ulterioare, întemeiate pe scrisoarea aflată la dosar, au scos la iveală și alte date prețioase referitoare la o perioadă mai îndepărtată din viața victimei, care ne-au parvenit prin Nae Caramet, pomenit de Che Andrei în scrisoarea amintită.

Originar din Plătărești, actualmente stabil prin căsătorie în Lacoviște, martorul semnalează prezența consăteanului său, Ion Mohreanu, între anii 1941 și 1942, ca slugă în gospodăria lui Nae Berechet. Reușind să ia legătura cu cumnatul acestuia, Neicu Jinga — ascuns în Bălțile Dunării din cauza unui asasinat comis asupra unui soldat german —, intră în posesia unor relații în legătură cu omul din vina căruia fusese împușcat tatăl său. Minat de setea răzbunării sosește pe data de 10 ianuarie 1942 la București unde plănuia să-lucid pe Țulea Fălcosu, devenit, peste noapte, de pe urma sărădelegilor comise, mare bogătaş și proprietar de cai de curse. În cursul unei alergări palpitante la care participă, acesta cade victimă unui atac

de cord, luîndu-i lui Mohreanu ultima șansă de a-și răzbuna părintele. După doi ani de peregrinări, Ion se-ntoarce în Plătărești, la cîteva zile după 23 August 1944, și participă împreună cu Che Andrei și alți săteni la devastarea castelului prințului Alexandru Șulu-Buric. Intors, după o nouă absență, în Plătărești, în 1947, intră argat la Gheorghe Jinga, unde lucrează fără simbrie, numai pe mîncare, slujbă pe care o părăsește împușcat în picior de unul de-ai casei, pentru că încercase o tentativă de omor împotriva șefilorului Țiței Jinga, fata pe care Ion o iubea din copilărie. De teama urmărilor, fugarul se ascunde în casa lui Nae Caramet unde, însușit de o nouă sete de răzbunare, devine complice la furtul de argintărie, comis de maiorul Ionescu în casa fostului său stăpin Gheorghe Jinga. Din depozitiile lui Nae Caramet reiese că Mohreanu nu a avut nici un profit material de pe urma acestei acțiuni, după care și-a părăsit pentru totdeauna satul și a intrat grăjdar la Ferma Regală din Lacoviște.

Aici sfîrșesc toate mărturiile legate de această existență aventuroasă, încheiată în mod tragic. Reconstituirea împrejurărilor care au precedat asasinarea lui Ion Mohreanu semnalează prezența unor coloniști, printre care un fost contabil, pe nume Toma, în seara zilei de 10 septembrie 1951, în baraca cu băuturi a coloniei. Discuțiile, purtate cu această ocazie, evocau locurile natale, obiceiurile și imaginiile pe care coloniștii le luaseră cu ei în aceste ținuturi reci și străine, încărcate de mișamele sufocante ale tîrmelor de porci negri, care răscoleau cîmpia aridă. Unul adusese vorba despre o pasăre pe care o visa în clipele de răgaz. Toma vorbise mai mult decît era îngăduit și Arizona, pe numele lui adevărat Ion Mohreanu, îi atrăsese atenția să nu depășească măsura. În seara următoare, învătătorul Fulga și președintele Țulghes aflată de la acesta că Toma fusese ridicat. Dimineața Arizona a fost găsit împușcat.

Acestea sînt faptele. Din acest moment dezbaterea „Cazului Ion Mohreanu” se va desfășura liber. „Președintele” va pune celor două părți întrebările cheie, care vor declanșa, în continuare, cursul discuțiilor:

1) Dacă victima s-a făcut vinovată de acte reprobabile față de semenii săi și, implicit, față de societate în general, putem considera asasinarea sa drept efectul unei răzbunări legitime?

2) Dacă victima își găsește circumstanțe atenuante pentru acțiunile condamnabile, săvîrșite în viață, în înseși condițiile neobișnuite istorice în care a trăit — înțelegînd prin aceasta factorii de mediu social, geografic, etnografic, psihologic —, putem considera moartea sa în împrejurări tragice drept o încheiere firească a acestui ciclu de existență sortită eșecului?

3) Există printre numele consemnate în expunerea faptelor vreunul care ar putea fi bănuît de săvîrşirea acestui omor, sau mîna care a ucis rămîne tînuită, pentru că nu a fost acţionată de un interes personal şi de o patimă omenească, ci de o necesitate care este mai presus de viaţa individului şi se cheamă Tîmp, Lege, Istorie?

Arc cuvîntul Partea acuzării

Reprezentantul acuzării va face apel în pledoaria sa la toate elementele care condamnă victima, determinîndu-i modul de existenţă şi obligînd-o să trăiască la periferia societăţii:

— În acest sens, vorbitorul va sublinia inclinaţia spre furt, pe care Ion Mohreanu a manifestat-o încă din copilărie, vagabondajul, pornirile violente şi tentativele de omucidere pe care le face acesta. În sprijinul acestor afirmaţii, partea acuzării va recurge la scenele din roman reprezentative în acest sens, care nu au fost amintite în expunerea „preşedintelui”, motivînd că are cunoştinţă de ele din dosarul cazului judecat. De exemplu: scena mînzului ucis de Ion în bătaie; scena în care acesta îl atacă pe studentul Luca; scena devastării castelului în care, cuprins de voluptate, biciuieşte cu ştergarul ud pulpele fetelor înhămate la divanul cu roţile, în care se lăfăia Che Andrei.

— Neputinţa de adaptare şi de stabilire într-un loc sau într-o funcţie, neputinţa legării unei prietenii statornice, relaţiile lui sporadice cu indivizii suspecti de genul lui Che Andrei, Nac Caramet, Maiorul Ionescu şi alţii sînt motive care demonstrează o structură negativistă, inclinată spre distrugere şi spre autodistrugere.

— Dar mai ales un factor esenţial, pe care reprezentantul acuzării îl poate folosi în argumentaţia sa, este lipsa idealului în existenţa efemeră a lui Ion Mohreanu. Nimic din ceea ce poate constitui un ţel în viaţa unui om nu este prezent în trăirile acestui erou tragic. Multiple exemple îi stau la îndemînă vorbitorului în sprijinul acestei afirmaţii: Ion Mohreanu nu a visat niciodată să aibă o profesie — îl întîlnim argat în diverse gospodării de ţăranî înstăriţi. Nu a visat niciodată să aibă bani — lucrează peste tot fără simbric, va renunţa la partea lui de ciştig dintr-o acţiune pe care o întreprinde împreună cu Caramet şi cu Che Andrei. Renunţă de asemenea la partea care-i revine în urma furtului comis la Gheorghe Jînga. Nu a avut nici un crez politic — acţiunile sale, cînd participă la devastarea castelului sau la jefuirea cadavrelor soldaţilor germani, sînt acte anarhice, la care ia parte fără convingere, fiind robit fără opinie unui flux colectiv. Singurele impulsuri care îl fac activ în anumite momente

cruciale îi sînt declanşate de un resort al răzbnării, care nu este la Mohreanu rezultatul unui proces analitic raţional, ci o revoltă inconştientă, dictată intuitiv ca la naturile primitive.

— În faţa acestui portret este lesne de presupus că un astfel de om putea avea duşmani şi, mai ales cunoscînd relaţiile pe care le întreţinea, asasinarea lui nu este surprinzătoare pentru nimeni. Reprezentantul acuzării va putea insista la acest punct asupra faptului că Ion Mohreanu a fost împuşcat în picior în casa lui Gheorghe Jînga în ziua în care se hotăra căsătoria Tiţei cu studentul Luca.

— De asemenea nu se poate trece cu vederea depozitia ostilă depusă împotriva lui de tovarăşul Amuzian şi mai ales ciudata coincidenţă că Mohreanu a fost arestat de îndată ce a părăsit via statului de la Plaiuri. Se poate emite, în acest caz, ipoteza unui denunţ. Chiar şi Gheorghe Jînga, pe care l-a prădat de argintărie, împreună cu maiorul Ionescu, s-ar putea să nu fie străin de sfîrşitul lui Ion.

— Dar cea mai semnificativă şi totodată cea mai nebulosă, rămîne coincidenţa arestării colonistului Toma cu crima săvîrşită în baraca de băuturi a coloniei. În alternativa unei revanşe, presupunîndu-se că Mohreanu s-a făcut vinovat de ridicarea fostului contabil, pot fi suspectaţi de omucidere toţi cei care au fost la masa lui Toma în seara zilei de 10 septembrie 1954.

În încheierea pledoariei sale, partea acuzării poate cere noi probe cu privire la persoanele citate ca fiind bănuite de crimă sau complicitate la crimă.

Arc cuvîntul Partea apărării

Folosindu-se exact de aceleaşi elemente pe care partea adversă şi-a întemeiat acuzarea, reprezentantul apărării îşi va axa pledoaria pe motivele materiale obiective, nescăpînd din vedere nici cauzele individuale, subiective care au determinat nu numai structura psihică a lui Ion Mohreanu, dar şi toată traiectoria acţiunilor sale:

— Născut în apropierea Bălţilor Dunării unde apa constituie marea substanţă de existenţă a ciclurilor vitale care se succed pe malurile ei şi este totodată arheologie şi mitologie acestor leagăne omeneşti, Ion Mohreanu are, din vîrsta primelor manifestări de memorie, reprezentarea unei Dunări devenite, prin moartea mamei sale în condiţiile cunoscute, mamă şi ucigaşă în acelaşi timp. De aceea pămîntul este pentru el un element secundar, de care ia cunoştinţă fără să-i devină supus sau să şi-l supună. Lipsindu-i această pasiune, sentimentul proprietăţii îi este străin. Faptul că Mohreanu nu este legat de o casă, de o familie, de perspectiva înăvuirii este explicabil, analizînd faptele din acest unghi.

El este prototipul existenței singulare, asemenea păsărilor care pleacă în fiecare an, supunându-se unei legi proprii speciei sale; el este prototipul nomadului, poate, mai propriu exprimat, al răătăcitului. Afinitățile dintre Ion și Che Andrei îi pot aduce vorbitorului argumente concrete în sprijinul analizei făcute mai sus. Cei doi răătăciți fac parte din aceeași familie de oameni fără rădăcini, care n-au dependente materiale, sentimentale sau etice. Neîndoios că între cei doi există și deosebiri determinante, dictate de temperament și de anumite experiențe de viață. Che Andrei este, ca și Mohreanu, dezmoștenitul, răătăcitul, dar el este liber de orice, trăind aidoma naturii și bucurându-se de ea. Ion nu este liber, datorită aceluși instinct al răzbunării care-l bîntuie, pentru că dacă el nu are o conștiință socială, are totuși un puternic instinct al dreptății care-l mobilizează în multe din actele sale.

Partea apărării va trebui să sublinieze convingător că acești oameni nu trebuie calificati cu ușurință drept hoți, vagabonzi, răufăcători.

— Tocmai lipsa unor dependente de ordin material, de pildă, îl absolvă pe Ion de stigmatul furtului. Acesta nu ia bani, pentru că gestul condamnabil este la el gest de dreptate și de pedepsă, conform aceluși instinct al adevărului, atât de acut prezent în actele sale. Poate de aceea el simte nevoia să plătească cu bani, cu violență, cu ură — este în orice plată o mare mîndrie, al doilea element pentru care Ion Mohreanu nu este liber — și eșecul unei răzbunări constituie pentru el o treaptă de mare cădere. Ilustrativ se poate aminti la această afirmație scena morții lui Tulea Fălcosu.

— Lipsa instinctului de proprietate apare și în relațiile sentimentale ale lui Ion. El nu luptă pînă la capăt nici pentru Tița, nici pentru Oli, preferînd să lase în ultimă instanță locul liber.

Această pasivitate, care îi acaparează cu trecerea anilor tot mai mult trăirile esențiale, nu este expresia unei lășități, ci probabil supunerea tacită în fața unui determinism tragic, care, în subconștientul său, capătă formele dilatate ale unei fatalități. Se poate menționa în acest sens că acceptarea, din partea eroului, a oricărei situații este, în cazul lui, la fel de motivată, ca și fața albă de înecat, aducătoare de nefericire, a tatălui său.

Din toate argumentele aduse în analiza sa, reprezentantul apărării trebuie să ajungă în cele din urmă la concluzia că *Ion Mohreanu, departe de a fi fost un spirit distrugător, era o victimă a nepuinței de a ieși dintr-un sistem construit din toate coordonatele existenței sale individuale și sociale, nepuință care trebuia să aducă după sine, în mod necesar, dispariția lui. Neavînd nici*

o cale, dar nefiind însuflețit nici de disperată căutare a răătăcitului de a găsi un drum, el sesizează pustiu și singurătatea victimei sale. Elocvent, pentru a demonstra aceasta, este faptul că el se leapădă de adevărata sa identitate renunțînd la numele său real și adoptînd porecla de „Arizona”, denumirea unui deșert din America. Desigur același sentiment al mării inutilității il face să îndrăgească și cîntecul trist de cowboy care-i acompaniază trecerea în moarte.

Asasinatul și împrejurările în care acesta a avut loc vor rămîne probabil nedezlegate. Numele citate de Acuzare pot suscita bănuieli și în partea apărării. Ipotezele pot fi multiple. Cei mai suspecți rămîn totuși acei coloniști care au petrecut în baraca lui Arizona în ajunul morții sale, sufocați de mirosul pestilential al porcilor. Poate chiar cel care visa o pasăre a descărcat atunci arma în omul pe care-l bănuia că se așază în fața orizontului mai luminos care trebuia să apară.

Și, de aceea, la moartea lui Arizona, Îngerul a strigat a treia oară vestind nașterea!

Dezbaterile sînt susținute în continuare de participanții din sală care, în calitate de martori, vor confirma, completa sau infirma părerile emise de cele două părți.

„În încheiere, „Președintele” va lua cuvîntul, arătînd că, *dincolo de existențele individuale, există o forță istorică hotărîtoare, care acționează în mod necesar în etapele specifice, cu mijloace specifice; că există elemente care văd drumul de la distanță și nu precupețesc nici un efort ca să ajungă la el și să se salveze. Dar există răătăciți care, din cauza unor nepuințe de ordin determinant, nu știu să se salveze și-și urmează orbește destinul căderii.*

Această dialectică a istoriei, această permanentă curgere, prefacere, primenire, această necesitate a morții pentru izbînda unei nașteri noi, luminoase a intuit-o și Che Andrei, răătăcitorul, într-unul din visele sale:

„Erau doi catiri acolo, goneau și scoteau știința pe drum și iaca, din ce fugeau, se făceau mai grași și din piept le ieșea cîte-un catir mic, întii numa capu și urechile lungi și pe urmă picioarele de dinainte și cînd picioarele astea atingeau pămîntul, picioarele catirilor vechi mureau... O pereche năstă altă pereche, care să se desfacă și să moară și să dea altă viață. Catir din catir... viață din viață”.

Nora ALMOȘNINO

un justițiar?
 un inadptabil?
 un învins?

Din schițele de acum câțiva ani, strinse în volumul *Dincolo de nisipuri*, Fănuș Neagu păstrează ca elemente caracteristice prozei sale vitalitatea, patosul romantic, pitorescul tipologic, dezvoltându-le și aprofundându-le însă în cadrele largi ale romanului. Ultima sa creație, *Ingerul a strigat*, apărută în iarna anului 1968, își centrează acțiunea pe destinul unui erou damnat, Ion Mohreanu. Fiul unui țaran, împușcat stupid pentru o faptă săvârșită de altul, de un necunoscut, Ion resimte din copilărie consecințele nedreptății și ale absurdității. Orfan de timpuriu de ambii părinți, el nu găsește calea spre împlinire. Multă vreme trăiește doar pentru a-l afla pe adevăratul vinovat de delictul pentru care fusese ucis Neculai Mohreanu și a-și potoli setea de răzbunare. Dar la capătul acestei „vendete” dunărene, descrisă cu o tensiune ce amintește de navela lui Mărimăe *Colomba*, hoțul de cai, autorul real al furtului, ajuns jocheu, moare în timpul cursei, înainte ca Ion să-l poată doborî. Tânărul răzbuător se simte din nou frustrat pentru că-și pierde unica țintă a victiilor. Descumpănirea lui îndelungată pare să se încheie prin trezirea primei iubiri. Atracția pentru Tița e violentă, dezlănțuită, ca fuga minților sălbatici, minați de Ion la scaldă. Ea nu are însă nimic de a face cu imoralitatea din jur, cu compromisurile și înșelătoriile care pun pe dragoste pecetea unei lumi primare, josnice, mercantile. Autorul redă cu vibrant lirism gingășia sentimentelor lui Ion în scena când, visându-și iubita împunsă în ureche cu acul ca să i se pună cercei, el nu poate suporta nici această înfimă și scurtă durere a ei și caută chiar în somn cu orice chip s-o împiedice. Grosolănia cu care îi aruncă în față rivalului său adevărul asupra legăturilor lui cu Tița, atunci când descoperă proiectata căsătorie a fetei, ține de simțămîntul de inferioritate socială, de conștiința nereușitei pentru că-i un copil al nimănui, fără drepturi. Revolta izbucnită se înecă însă iar în munca fără orizont, în nesfârșirea stepei. Ion rămîne un învins fără a lupta

deși are calitățile combatantului, înfricarea și perseverența, fiindcă îi lipsește încrederea în oameni și în sine. Puritatea și naivitatea sa de înger cu fața murdară, condamnat dinainte de o soartă vitregă, reies cu fiecare nou episod pînă cînd, ca și tatăl lui, moare, asasinat.

Ion Mohreanu face parte dintre eroii inadptabili ai literaturii contemporane, care, din pricini individuale, nu se pot integra societății înconjurătoare. Spre deosebire însă de Lac din *Cordovanii* lui Ion Lăncrănjan sau de personajul principal din *Intrusul* lui Marin Preda, Ion Mohreanu e un simplu spectator al existenței, antrenat de unul sau altul în diferite direcții. Desprins de ancora familiei (singura forță certă, recunoscută) plutește la voia întîmplării, în bătaia vînturilor.

Soarta lui Ion prilejuiește realizarea unei noi monografii rurale foarte interesante. Sătul de pe malurile Dunării, înfățișat de Fănuș Neagu, continuă, cu specificul său semi-oriental, cu mentalitatea și comportamentul țaranilor, impetuoși și volubili, pe de o parte atmosfera sadoveniană din *24 Iunie* și *Ostrovlul lupilor* pe de alta balcanismul din *Domnișoara Hus* de Ion Barbu. Pe această linie, un moment deosebit de impresionant îl constituie obiceiul iertării păcatelor de Bobotează. Cel ce scoate crucea din Dunăre este absolvit de orice vină pe lumea aceasta și pe cea de dincolo. Venirea de pretutindeni a hoților, a pungășilor, a ucigașilor de tot soiul care vor să scape de pedeapsă seamănă cu un tablou medieval. Portretizarea căpeteniilor de bandiți, zugrăvirea colorată și dinamică a spectacolului, animația aglomeratei și vinzoleii populației curioase au aproape ceva fabulos.

Monografia lui Fănuș Neagu accentuează asupra laturii dramatice din existența satului într-o perioadă de evenimente grave, hotărîtoare. Începînd cu strămutarea, pe urmă războiul și seceta pun meru în contrast setea de viață, clocotitoarea energie a sătenilor și precaritatea traiului lor țînînd de fiecare dată de un fir ce se rupe așa de ușor. O galerie de figuri cu trăsături personale, puternic marcate, cum sînt Che Andrei, Vetina, Oli, Bocu, Nae Caramet, Bișca etc., imprimă cărții tonusul senzual, ardent.

Vigurosul talent de povestitor al scriitorului face parcă palpabil pitorescul datinilor, al chefurilor, al așezărilor, culminînd cu scenle de grup. Petrecerea are însă permanent un fond de amărăciune, moartea violentă stă, lacomă, să-l înghită pe om, să-i curme bucuria în clipa următoare. Uneori chiar înainte ca acesta să fi învățat să trăiască, să fi deslușit rostul lui pe pămînt.

Sanda RADIAN

PE HARTA ȚĂRII

Indicații de realizare :

Bibliotecarii pot obține un afiș atractiv — pentru popularizarea cărților ce se încadrează în această temă — cu mijloace foarte simple. Se desenează conturul hărții la dimensiunile dorite. În locul ilustrațiilor din interiorul modelului se pot folosi decupaje din reviste sau chiar supracoperțile cărților care se referă la regiunea respectivă a țării. Se anexează apoi lista cărților recomandate care poate fi înlocuită periodic.

AGROTEHNICA — O ȘTIINȚĂ LA ÎNDEMÎNA ÎTUTUROR

Bibliografia de față cuprinde lucrări din domeniul agrotehnicii apărute în cursul anului 1968. Titlurile au fost selectate și grupate după gradul de accesibilitate și după adresabilitatea lor. Subtitlurile bibliografiei pot fi folosite la realizarea unor panouri destinate popularizării literaturii agrotehnice.

Fiecărui cooperator — cartea agrotehnică care-l interesează

- Barbat, I. *Fiziologia plantelor pe înțelesul tuturor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968, 208 p.
- Boluș, I. și colaboratorii. *Îndrumări privind protecția plantelor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 126 p.
- Bucurescu, N. și colaboratorii. *Condiționarea semințelor destinate însămînțărilor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 108 p.
- Doncaud, V. și colaboratorii. *Prevenirea și combaterea brumelor și înghețurilor de noapte în legumicultură și pomicultură*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 96 p.
- Hamor, M. și colaboratorii. *Rozătoarele și combaterea lor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 122 p.
- Mascalu, Th. *Cultura cerealelor păioase de primăvară*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 124 p.
- Mihnea, I. *Metode simple pentru înlăturarea excesului de apă pe terenurile agricole*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 112 p.
- Varga, P. și Davidescu, N. *Înființarea și folosirea rațională a lucernierilor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 92 p.
- Andronicescu, D. și Angelescu, H. *Ardeul*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 194 p.
- Maier, L. *Răsadnița*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 164 p.
- Voinea, M. *Conopida*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 136 p.
- Voinea, M. *Producerea eșalonată a legumelor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 72 p.
-
- Lupescu, Fl. *Cultura mărului*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 220 p.
- Teodorescu, S. și colaboratorii. *Băuturi și preparate din fructe*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 167 p.
- Tomuleț, I. și Ionescu, P. *Livada de lângă casă*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 208 p.
-
- Baractaru, M. *Vița de vie pe lângă casă*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 102 p.
- Martin, T. *Cura de struguri și must*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 132 p.
- Șeptilici, G. *Bolile și defectele vinului — tratamente*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 130 p.

În pas cu noutățile în agrotehnică — o obligație profesională

Pentru tehnicienii și brigadierii cooperativei noastre

Alexandri, Al. și Lemeni, V. *Dezinsectarea și dezinsectizarea solului*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 82 p.

Baicu, T. și colaboratorii. *Indrumător pentru folosirea produselor fitofarmaceutice*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 314 p. [Reeditare].

Brașoveanu, Gh. *Indrumător tehnic pentru apărarea împotriva inundațiilor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 212 p.

Costache, I. și colaboratorii. *Agrotehnica terenurilor în pantă*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 252 p.

Dron, N. și colaboratorii. *Geotehnica în practica construcțiilor pentru îmbunătățiri funciare*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 252 p.

Mihai, Gh. și colaboratorii. *Ghid pentru combaterea eroziunii solului*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 278 p. [Reeditare].

Mihălcescu, St. și colaboratorii. *Irigații din surse de apă locale*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 326 p.

Moraru, M. și colaboratorii. *Desecarea terenurilor agricole*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 238 p.

Pleșa, I. și Florescu, Gh. *Irigarea culturilor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 259 p.

Rogojan, V. *Determinator pentru recunoașterea dăunătorilor plantelor cultivate*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 626 p.

Baicu, T. *Aspecte privind cultura cerealelor în Franța*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 164 p.

Cirnu, I. *Plante melifere*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 144 p.

Safta, J. și colaboratorii. *Determinatorul soiurilor și varietăților de grâu, orez și orzoaică*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 344 p.

Stănescu, Z. și colaboratorii. *Cultura sfeclii de zahăr*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 212 p.

Dumitrescu, M. și colaboratorii. *Călăuză legumicultorului*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 494 p.

Mănescu, B. și Crăciun, V. *Aspecte din legumicultura Italiei*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 111 p.

Mănescu, S. *Dehidratarea legumelor și fructelor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 242 p.

Bordcianu, T. și colaboratorii. *Determinator pomicol. Soiuri de fructe*. Vol. 1. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 183 p.

Grumeza, N. și colaboratorii. *Irigarea viței de vie*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 160 p.

Sonca, V. și Mircea, I. *Arbuști fructiferi*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 242 p.

Slepeanu, I. și colaboratorii. *Unificarea*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 518 p.

Pentru specialiștii în agricultură

Ccupoju, N. și Mureșan, T. *Metode statistice aplicate în experimentele agricole și biologice*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 548 p.

Davidescu, D. *Teoria și practica fertilizării*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 48 p. (În sprijinul specialiștilor din agricultură).

Martín, T. *Viticultura*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 586 p. [Reeditare îmbunătățită].

Milică, C. și Stan, S. *Substanțe bioactive în cultura plantelor*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 118 p. (În sprijinul specialiștilor din agricultură).

Müller, G. *Biologia solului*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 995 p. [Traducere din limba germană, R.D.G.].

Neagu, M. *Ameliorarea plantelor hortiviticole*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 485 p.

Săvescu, A. și colaboratorii. *Combaterea biologică a bolilor și dăunătorilor plantelor de cultură*. Buc., Editura agrosilvică, 1968. 104 p. (În sprijinul specialiștilor din agricultură).

A. PALL

Cronica
Cercului
de
comunicări
și
referate

Vineri 28 februarie a.c., a avut loc în aula Bibliotecii Centrale Universitare din București a doua ședință lunară din acest an a Cercului de referate și comunicări al bibliotecarilor din Capitală.

Înainte de prezentarea comunicărilor, prezidiul ședinței a propus păstrarea unui moment de reculegere în amintirea lui Mircea Tomescu, inițiatorul și animatorul acestui cerc de studii.

Prima comunicare, susținută de Mihai Păpurică și intitulată Cîteva considerații cu privire la alcătuirea și completarea colecțiilor unei biblioteci naționale, și-a propus o analiză a principiilor și criteriilor de completare a colecțiilor unui asemenea tip de bibliotecă, în funcție de complexul de factori care determină misiunea bibliotecii naționale în lumea contemporană. După părerea autorului, funcția dominantă a bibliotecii naționale este cea de conservare. Independent de problemele de organizare pe care le ridică o asemenea bibliotecă, aceasta trebuie să fie depozitul complet al tuturor lucrărilor apărute pe teritoriul și al tuturor celor care au vreo tangență cu țara și poporul respectiv, apărută oriunde în lume. Paul Caravia, autorul comunicării Știința de a ne informa — o nouă disciplină educațională, a încercat fixarea unor puncte de vedere personale în legătură cu natura informațiilor și despre necesitatea educației utilizării surselor. Autorul a propus adoptarea termenului de *gnosinformație*, deosebind astfel informația — cunoștință de informația — semnal existentă în afara receptivității umane, și a termenului de *metaeducație*, pentru întregul proces de educație a utilizării surselor.

În cea de-a treia comunicare, Dumitru Negreanu s-a ocupat de Acțiunea culturală a bibliotecilor în rândul copiilor și tineretului, subliniind necesitatea adoptării unor măsuri judicioase care să ridice nivelul activității în acest sector. Autorul a pornit de la constatarea că, în urma unor dificultăți de concepție și de organizare, lectura tineretului a fost într-o măsură prejudiciată.

Participanții la discuții (P. Caravia, V. Moldoveanu, I. Stoica, Gh. Popescu, M. Rădoi, C. Dima-Drăgan, Șt. Grui) au subliniat nivelul ridicat al comunicărilor, refe-

Biblioteca municipală Timișoara răspunde chemării la întrecere . . .

Membrii grupei sindicale din Biblioteca municipală Timișoara se angajează ca în spiritul chemării la întrecere lansate de Organizația județeană P.C.R. Timiș să îndeplinească la termen și în condiții superioare sarcinile de plan din toate sectoarele de activitate (completare, evidență, catalogare, relații cu cititorii).

Pentru prelucrarea fondurilor vechi se vor realiza 335 de ore de muncă voluntară, ceea ce echivalează cu înregistrarea a 10 000 de volume sau cu multiplicarea a 5 040 de fișe-catalog. Tot în afara orelor de program vor fi legate 100 de volume.

Răspunzînd chemării Conferinței Organizației județene U.T.C.-Timiș, tinerii din cadrul Bibliotecii municipale își propun o serie de obiective, menite să sprijine acțiunile întreprinse pe plan județean :

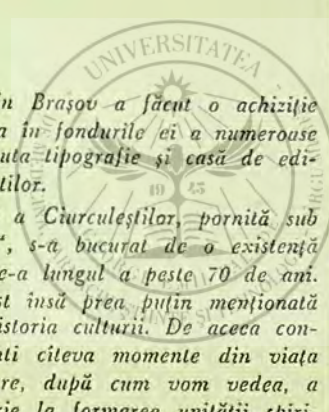
— În cadrul sesiunii de comunicări științifice *Tradițiile revoluționare și culturale din județul Timiș* vor fi prezentate două comunicări : *Victor Ulad Delamarina — poet bănățean* și *Contribuția lui Ioan Popovici Bănățeanul la dezvoltarea literaturii române* ;

— Pentru sprijinirea *Olimpiadei pe meserii* se vor întocmi o serie de bibliografii în ajutorul tinerilor strungari, lăcătuși, șoferi etc. ;

— Tot prin bibliografii vor fi sprijinite și cele două concursuri *Cartea tehnică și producția* și *Mecanizatori frunțași* ;

— Pentru uteciștii din întreprinderile timișorene (U.T.T., Fabrica de mănuși, Teba, Garofița) se vor organiza concursuri pe diferite teme ca : *Tinăra muncitoare — soție și mamă, Rolul familiei în socialism, Cum ne educăm copiii* etc. ;

— Pentru a sprijini tinerii în alegerea viitoarei meserii, în cadrul vizitelor trimestriale organizate cu elevii la bibliotecă li se va vorbi despre frumusețea muncii de bibliotecar.

Biblioteca municipală din Brașov a făcut o achiziție prețioasă, prin încorporarea în fondurile ei a numeroase piese rămase de la cunoscuta tipografie și casa de editură brașoveană a Ciurculeștilor.

Întreprinderea editorială a Ciurculeștilor, pornită sub deviza „Știință și progres”, s-a bucurat de o existență îndelungată, funcționând de-a lungul a peste 70 de ani. Bogata ei activitate a fost însă prea puțin menționată în cercetările noastre de istoria culturii. De aceea considerăm necesar a reaminti câteva momente din viața acestei case editoriale, care, după cum vom vedea, a avut o contribuție meritorie la formarea unității spirituale a poporului nostru.

Librăria Ciurcu a luat ființă la Brașov, în anul 1880, din inițiativa fraților Nicolae și Ioan Ciurcu, nepoți ai lui Zaharia Carcalechi, „serlegherul” cărților românești la „crăiasca tipografie” din Buda (1815—1830).

Pășind pe urmele bunicului lor, frații Ciurcu, pe lângă o realizare comercială, nu întotdeauna rentabilă, au înfăptuit o operă importantă de culturalizare, punând la îndemâna clienților ediții ieftine, care au circulat larg în toate ținuturile locuite de români.

Nicolae Ciurcu, cel dintâi fondator al întreprinderii, s-a născut în anul 1854 la Brașov, unde își face și anii de școală. Deprinde cele dintâi cunoștințe de specialitate la librăria germană din localitate, condusă de Fraule și Dresnandt, unde lucrează mai bine de trei ani. Dornic de a-și desăvârși pregătirea, el pleacă apoi la București, făcând o practică de 10 ani la librăria și casa de editură Socec, iar doi ani la librăria Graeve et comp.

rindu-se în același timp la necesitatea cunoașterii mai largi a realităților Bibliotecii Centrale de Stat în domeniul completării colecțiilor și al relațiilor dintre cele două mari depozite naționale (Biblioteca Centrală de Stat și Biblioteca Academiei R.S. România) în politica de completare, la necesitatea dezvoltării cercetărilor teoretice în bibliologie și la prudența necesară în adoptarea unei noi terminologii, la contribuția sociologiei copilului și a pedagogiei lecturii în procesul de găsire a unor modalități optime de activitate a bibliotecilor pentru tineret și copii etc. Ședința a fost condusă de Traian Prodan (director al Bibliotecii I.M.F.—București) și Dumitru Bălăet (inspector general la Direcția bibliotecilor din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă).

I. S.

PRIMA expoziție de carte veche din Pitești a fost organizată recent de Biblioteca municipală din localitate. Sub titlul *Tipărituri vechi, aflate în fondurile bibliotecii*, expoziția prezintă publicului o retrospectivă a vechilor tipărituri românești, începând cu câteva lucrări ieșite de sub teascurile tipografiei din Râmnicu-Vilcea în 1716 și continuând cu numeroase lucrări apărute în secolul XIX. Trebuie remarcată bogăția colecțiilor bibliotecii care cuprind, în edițiile originale, o serie de opere importante ale lui Mihail Kogălniceanu, Gheorghe Șincai, A. Papiu-Iarian, Ion Heliade-Rădulescu etc. Paralel, vitrinele expoziției adună un mănunchi de vechi cărți străine.

DE CURIND, la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, a luat ființă un cerc științific de bibliologie muzicală.

Sub îndrumarea muzicologului și profesorului Viorel Cosma, studenții, din toți anii de studii, care doresc să devină muzicologi, critici muzicali, etnomuzicologi sînt inițiali în problemele de tehnică bibliografică, primesc îndrumările necesare desfășurării unei munci

științifice în activitatea de documentare în muzicologie. Programul de activitate al cercului prevede susținerea, în cursul acestui an de studii, a șapte prelegeri (despre terminologia muzicologică, despre terminologia bibliografică generală și specială, despre tehnica bibliografierii și redactarea fișelor pentru tipărituri, manuscrise, discuri etc.), precum și efectuarea, în grupe restrânse de câte 3—4 studenți, a unor cercetări pe diverse tematici. Rezultatele acestor cercetări vor fi prezentate în ședințele de lucru lunare ale cercului. Participanții la acest cerc vor colabora, prin lucrările realizate, și la revista Conservatorului — Orfeu.

Ianca STAIKOVICI

BIBLIOTECA centrală pedagogică a luat meritoria inițiativă de a elabora și distribui săptămânal, cu începere la 1 ianuarie a.c., fișe rezumative după cele mai noi cărți și articole de revistă din colecțiile sale. Concepute ca un mijloc de informare rapidă asupra unor materiale de interes deosebit, fișele sînt organizate pe două serii: Planificarea și conducerea învățămîntului și Probleme actuale de didactică și educație. La sfîrșitul fiecărui an, fișele vor fi grupate în două volume, cite unul pentru fiecare serie. Cele patru pagini ale fișei constituie un spațiu suficient rezumării destul de detaliată a lucrării. Fără îndoială, acest nou mijloc de informare va fi util atît instituțiilor noastre de învățămînt și de cercetare pedagogică, cît și unor cercuri mai largi de cititori.

REVISTA

BIBLIOTECILOR

se găsește

de vînzare

la librăriile :

„MIHAIL SADOVEANU”

„MIHAIL EMINESCU”

și UNIVERSALĂ

din București

Intorcîndu-se în orașul de sub Timpa, deschide, la vîrsta de 26 de ani, prima librărie și editură românească din Țara Birsei, asociîndu-și în cîrînd pe fratele mai mic, Ioan Ciurcu, care, după moartea lui Nicolae Ciurcu (1898), a preluat conducerea întreprinderii.

Configurația geografică a așezării Brașovului a slujit de minune activității editurii. Ciurculeștii lansau în tiraj mare, pentru acea vreme, și lucrări aduse de peste munți, pe care le puneau în circulație prin intermediul librăriei la prețuri foarte accesibile.

După mărturiile lui Gh. Ciurcu, cel din urmă descendent al acestei familii și donatorul pieselor amintite mai sus, la librăria lui Ciurcu poposea adesea badea Cîrlan, care pleca de aici cu desăgii plimi de cărți în nesfîrșitele sale peregrinări.

Perioada cea mai înfloritoare din activitatea acestei întreprinderi a fost între anii 1890 și 1920, etapă în care se înfiripaseră relații numeroase cu creatorii de literatură și se încetățenea un experiment întemeiat pe condițiile specifice pe care le oferea viața culturală românească din Transilvania dinainte de Unire.

Numărul cărților editate și, în parte, întocmite pentru popor de frații Ciurcu, trecea de 300 la sfîrșitul primului deceniu al acestui secol, avînd un tiraj de peste 7 milioane de exemplare, ceea ce reprezintă o realizare impresionantă pentru acea vreme. Aceste cărți au fost publicate în mai multe colecții sau „biblioteci”, ca de pildă: Biblioteca pentru copii, Biblioteca populară română, Biblioteca muzicală, Biblioteca scrierilor diverse ș.a.

Printre cărțile rîspîndite prin intermediul acestei librării se numără și lucrarea lui Karl Marx Muncă, mărșă bani, care a contribuit la rîspîndirea ideilor socialiste, în limba română, în Transilvania.

Preocupările tematice ale editurii erau multiple. Ea a pus în circulație basme, culegeri de documente, lucrări despre haiduci, snoave și anecdote, cărți pentru copii, peste 150 de manuale școlare, diferite opere istorice și beletristice, lărgind în această parte a țării popularitatea unor scriitori ca: Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, I. Creangă, C. Negruzzi, B. P. Hasdeu, G. Dem. Teodorescu, V. Eftimiu ș.a.

Printre lucrările importante editate de întreprinderea Ciurcu se numără: Gramatica limbii române pentru școlile populare de M. Pop; Fizică pentru școlile secundare inferioare (1908) de T. L. Blaga; Istoria universală pentru școlile secundare, vol. I—III (1892—1897) de V. Goldiș; Istoria școlilor centrale române gr. or. din Brașov (1902) de A. Birseanu; Documente privitoare la trecutul românilor din Schei, vol. I—V (1901—1906) de St. Stinghe; Țiganiada sîu Alexandria aî țigănească de I. B. Deleanu (1900); 1001 de nopți în tîlmăcirea lui I. Barac, vol. I—III (1897); Wilhelm Tell de Fr. Schiller (1913), în traducerea lui St. O. Iosif; Povești ardelenesti, vol. I—V (1888) de I. Pop Retegarul.

Aducînd cărți și difuzîndu-le larg în orașele și satele din Transilvania, această editură a contribuit în mod meritoriu la progresul ideii de unitate națională.

Ilie MORUȘ

directorul Bibliotecii municipale Brașov

NOI CONTRIBUȚII LA ACTIVITATEA TIPOGRAFICĂ A LUI LAVRENTIE

Despre ieromonahul Lavrentie, tipograf transilvănean din secolul al XVI-lea, se știe pînă azi foarte puțin. Singura carte care poartă numele lui, *Tetraevanghelul slavon*, este cunoscută după unicul exemplar, incomplet, aflat în Biblioteca Universității Babeș-Bolyai din Cluj. Nu se știe cînd, unde și în ce împrejurări a tipărit acest cîrturar opera amintită, deși presupuneri și ipoteze au fost făcute mai multe, în-deosebi în istoriografia românească.

La noi, *Tetraevanghelul slavon* al lui Lavrentie a fost semnalat pentru întia oară de către bibliotecarul Ioan Roșu din Cluj, care publica, în 1925, o scurtă notă, menționînd că „Biblioteca Universității din Cluj are în colecția sa, pe lângă raritățile și unicele publicate o carte de o importanță excepțională, anume un *Evangelist slavon coresian*, tipărit la Brașov, înainte de anul 1670”¹⁾. Exemplarul a ajuns la Biblioteca Universității din Cluj de la profesorul Crețu (?), care — după spusele lui I. Roșu — credea că *Tetraevanghelul* a fost tipărit în 1512. Ioan Roșu nu se îndoia că și această carte „face parte din cărțile coresiene”. El releva însă unele particularități neîntîlnite „în niciuna din cărțile cunoscute pînă acum”.

Încă în același an, pe baza informațiilor furnizate de Ioan Roșu, Nicolae Iorga a inserat o scurtă, dar interesantă comunicare în una din conferințele sale susținute, la ședințele obișnuite lunare, la Academia Română. Dacă, în nota lui I. Roșu, *Tetraevanghelul* figura ca o tipăritură coresiană, N. Iorga afirma clar că *Evangeliarul slavon* aflat în discuție a fost „tipărit de un

ieromonah Lavrentie pe la 1570, cînd îl cumpără de la el starostele de Cernăuți Broștog (Bruchstück, prin polonește)”²⁾. N. Iorga sublinia și ideea că *Tetraevanghelul slavon* a lui Lavrentie este un „produs necunoscut al tiparului pentru români în secolul al XVI-lea”. Tot N. Iorga a fost acela care a afirmat pentru prima dată că Lavrentie e diaconul Lorinț, de pe lângă Coresi, cel cu *Evangeliarul din 7087* (1579). De la această comunicare încoace, părerile marelui nostru istoric au fost acceptate de majoritatea cercetătorilor români.

Pînă acum, nu am reușit să dăm de urma studiului promis de Ioan Roșu lui N. Iorga, despre *Tetraevanghelul slavon* al lui Lavrentie ieromonahul. Știm doar că Eugen Barbul publica o descriere de două pagini în volumul consacrat Bibliotecii universitare din Cluj³⁾. Despre tiparul cărții, autorul descrierii afirmă: „...caracterele întrebunțate sînt aceleași ca la celelalte tipări-turi ale diaconului Coresi (vezi *Evangelia-ru* românesc din 1560—1561), iar ca tipograf figurează ieromonahul Lavrentie, care este identic cu tipograful Lorinț amintit în lucrările lui Coresi”. Eugen Barbul face o evidentă greșală afirmînd despre filigranul de pe hirtia tipăriturii că ar fi o albină. Contrar altor încercări de datare, Eugen Barbul fixează data tipării în secolul al XVI-lea, la începutul deceniului al 7-lea, considerînd cartea realizată „de ajutorul tipograf al diaconului Coresi, de ieromonahul Lavrentie”. Interesante informații ne dă autorul descrierii despre felul în care a

¹⁾ Iorga, N. *Cea dintîi istorie universală tipărită în Transilvania*. In: *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria III, tomul IV (1925), p. 389.

²⁾ Barbul, Eugen. *Biblioteca Universității Regele Ferdinand I, din Cluj*. Cluj, 1935, p. 100—102.

³⁾ Roșu, Ioan. *Cărți vechi românești*. In: „Societatea de miine”, 2 (1925), nr. 7, p. 112.

Fig. 1. Frontispiciu din *Tetraevangelul slavon* tipărit de Lavrentie la 1582, avînd în medalion numele tipografului.

Fig. 2. Frontispiciu din *Mineiul* tipărit în tiparnița lui Bojidar Vuković la Venetia, în 1538.

ajuns exemplarul la Biblioteca Universității din Cluj. Este reprodus integral textul însemnării din 1668, din care reiese că tipărirea a fost cumpărată de Cecovan Petru pe scama bisericii ortodoxe din Lugoș, unde s-a păstrat pînă în 1922, cînd ea a fost dusă la Cluj de profesorul universitar Iosif Popovici (și nu de profesorul Crețu, cum spune Ioan Roșu). La moartea lui Iosif Popovici, profesorul Emil Petrovici, membru marcant al seminarului de slavistică al Universității din Cluj, a depus cartea la Biblioteca universitară.

Cea mai amplă descriere a cărții ne-o oferă însă *Bibliografia românească veche*. În *Adăugirile* la volumul al IV-lea, profesorul universitar Dan Simonescu a făcut o foarte minuțioasă și totodată competentă descriere a exemplarului aflat la Cluj⁴⁾ sub titlul: *Evanghelie slavonească tipărită de Ieromonahul Lavrentie (Brașov, circa 1570). Redacția mediobulgară*.

Din descrierea făcută, reținem doar cîteva elemente care ni se par mai importante. Mai întîi, este menționat faptul că „Literele au mărimea și înfățișarea literelor dintr-unele tipăriri coresiene (întrebarea creștinească, Apostolul, Evanghelia românească, Psaltrile). Hirtia și filigranele ei sînt asemănătoare tipărilor coresiene”. După o atentă analiză a frontispiciilor și a inițialelor ornate, se precizează că: „Nici-unul din aceste frontispicii nu am mai întîlnit în cărțile tipărite la noi în sec. XVI, deși împletiturile prezintă asemănări în linii mari, cu cele din primele tipăriri slavonești ale lui Macarie”. Profesorul Dan Simonescu crede că părerea lui N. Iorga despre identitatea Lavrentie = Lorenz „este îndreptățită” și confirmată. Care sînt noile argumente aduse de profesorul Dan Simonescu? Întîi, domnia sa menționează că zăciunile și redactarea indicațiilor tipiconale sînt în *Tetraevanghelul slavon* al lui Lavrentie aceleași ca și în *Evangheliarul lui Coresi* din 1560—1561. „Această identitate precum și identitatea tiparului, a hirticii, cu aceleași elemente ale cărților coresiene, sînt argumente sigure pentru a considera *Evanghelia* ca tipăritură făcută la Brașov, în epoca lui Coresi. Ieromonahul Lavrentie, semnat în cele două frontispicii amintite mai sus nu poate fi decît tipograful și gravorul care a lucrat la această operă”.

Pornind de la constatarea că în 1562 Coresi tipărea un *Tetraevanghel* slavon la Brașov, profesorul Dan Simonescu crede că „noua ediție a *Evangheliarului* nu o putea tipări Lavrentie (Lorint), decît între 1562—1570, cînd ne putem închipui epuizată ediția coresiană”.

Subliniem faptul că în descrierea făcută de profesorul Dan Simonescu nu figurează însemnarea pomenită de N. Iorga, după care exemplarul ar fi fost cumpărat de stăroștele de Cernăuți de la însuși Lavrentie în 1570. Nu se pomeneste de această informație nici în articolul lui Ioan Roșu. Nu știm pînă acum de unde a luat N. Iorga această informație. În exemplarul din Cluj există, pe filele 4^v—8^r, o însemnare, dar care nu este din 1568, ci din 1668. Iată în transcriere cu caractere latine textul însemnării: „Am scris în luna august ziua 6 (!) Această svîntă carte carele să chiamă *Evanghelie* cunpăratu-o-a Cecovan Pătru ot Lugoș și a dat la svînta bisecarecă din Lugoș ca să fie lui pomană și părinților lui, iar cine oare luoa de la svînta bisecarecă să fie blăstămat de svînta Troita ce easte tatăl și Fiul și Duhul Sfînt, Dumnezeu adevărat și să fie trecleat și procleat și anathema și să naibă parte împărăția cerului vă veachi veacom amin. Am scris în luna lui august a 7-a zi în anul 7176 (1668)”. O altă însemnare din care să se poată trage vreo concluzie cu privire la fixarea datei de tipărire a cărții, judecînd după fotocopia aflată la Biblioteca Academiei, exemplarul din Cluj nu are. Vom vedea că nici argumentele despre identitatea sau apropierea dintre tiparul coresian și cel al lui Lavrentie nu rezistă unei analize mai atente. În plus, trebuie să amintim că la 1565 Coresi și cu Mănăilă scot o nouă ediție a *Tetraevanghelului slavon* din 1562 și deci nici argumentul epuizării tirajului din acest an nu poate fi menținut. Astfel, prin aceste mijloace, nu putea fi rezolvată în mod corespunzător problema datei și a locului de tipărire a *Tetraevanghelului slavon* tipărit de Lavrentie ieromonahul. În posesia acestor informații, singura cale care putea oferi o bază mai solidă rămînea analiza detaliată a filigranului aflat pe hirtia cărții. Moartea prematură a colegului nostru Gebhard Blücher a întrerupt firul unor cercetări extrem de migăloase, întreprinse cu ajutorul fotografiilor făcute cu raze radioactive.

A intervenit însă în ultimul timp o nouă informație, care lămurește pe deplin și, credem, definitiv data tipării *Tetraevanghelului slavon* al ieromonahului Lavrentie. În cadrul cercetărilor întreprinse de noi în U.R.S.S. în anii 1964—1967, am depistat

⁴⁾ Bianu, Ioan și Simonescu, Dan. *Bibliografia românească veche. 1508—1830*. Tom. IV, *Adăugiri și îndreptări*. Buc., 1944, p. 13—15. Tot profesorul Dan Simonescu a procurat pentru Biblioteca Academiei, încă înainte de război, o fotocopie completă a exemplarului aflat la Cluj.

Fig. 3. Frontispiciu din *Tetraevangelul slavon* al lui Lavrentie din 1582.

în bibliotecile din Moscova și din Leningrad două exemplare noi, necunoscute pînă acum bibliografici cărții vechi românești. Unul dintre aceste exemplare se păstrează la Biblioteca de Stat „V. I. Lenin” din Moscova, la secția de cărți rare³⁾, iar celălalt — despre care o să vorbim mai pe larg — se află la secția de carte rară a Bibliotecii publice de Stat „M. E. Saltikov-Scedrin” din Leningrad. Acest exemplar, nu de mult restaurat, a fost microfilmă de noi în întregime. El este înregistrat, sub cota II 1.12, cu titlul de *Tetraevangel din secolul al XVI-lea*. Coperta, acum restaurată, era din lemn învelit în piele de culoare maro închis; pielea s-a păstrat și a fost lipită la restaurare pe coperta nouă. Dimensiunile copertei sînt 205×315 mm, iar fila are 195×302 mm. Oglinda zațului, de 25 de rînduri pe pagină, are dimensiunile 120×225 mm. Litera de rînd e de la 4 la 7 mm înălțime. Rîndul cu inițialele sub frontispiciu are 17 mm. Tiparul a fost executat în negru și roșu.

³⁾ Exemplarul de la Moscova prezintă particularități de tipar care merită un studiu aparte. Deocamdată ne limităm la constatarea că el dovedește că această carte a avut cel puțin două ediții diferite: ediția datată de noi, pe baza exemplarului din Leningrad, absolut identic cu exemplarul aflat la Cluj, și ediția nedată, reprezentată de exemplarul de la Moscova, a cărui descriere o vom face cu altă ocazie.

Frontispiciile sînt de două feluri, unul din ele — cel de la începutul evangheliilor — fiind mai mare și înflorat. Din mijlocul înfloriturilor se ridică crucea, iar pe ea se află Christos răstignit. Capetele crucii se termină în cercuri, în care se află simbolurile celor patru evangheliști. Sub cruce este un cerc, un medalion negru, în care se află următorul text: „СРМЪНАХ ЛАВРЕНТИЕ”, considerat de toți cercetătorii ca fiind numele tipăritorului cărții. Subliniem că acest frontispiciu revine în formă identică de mai multe ori, dar numai în două cazuri medalionul amintit cuprinde numele lui Lavrentie, în celelalte cazuri medalionul tipărit în negru, rămîne gol. Se poate spune că tiparul s-a făcut după două clișee diferite. Este absolut sigur că la originea acestui frontispiciu stă frontispiciul tipărit de Bojidar Vuković la Veneția, în *Mineiul* din 1538. Desigur, nu este vorba de folosirea aceluiași clișeu, căci deosebirile sînt mari, dar așezarea crucii cu răstignirea, simbolurile evangheliștilor și inscripția din jurul crucii sînt aceleași, numai că execuția la Lavrentie este mai puțin cizelată. În medalion, în locul stemei lui Bojidar Vuković, se află numele lui Lavrentie. De altfel, reproducerea celor două frontispicii permite o comparație concludentă (fig. 1—2—3).

Fig. 4. Frontispiciu mic din *Tetraevanghelul slavon* tipărit de Lavrentie la 1582.

Fig. 5. Inițiale ornate în *Tetraevanghelul slavon* din 1582 al lui Lavrentie.

Cel de-al doilea frontispiciu, întâlnit și mai des și câteodată chiar la mijlocul paginii, este mult mai simplu și mai mic, avînd dimensiunile de 29×120 mm (Fig. 4). Subliniem încă o dată ideea care apare în

descrierea făcută de profesorul Dan Simonescu că aceste frontispicii nu mai sînt întâlnite în cărțile românești din secolul al XVI-lea. Acesta este un aspect important, deoarece ne face să examinăm mai critic așa-zisa asemănare cu tiparul coresian.

Tetraevangheliarul slavon tipărit de Lavrentie are inițiale foarte multe și de dimensiuni diferite. Ele nu imită de loc inițialele ornate în împletituri din tiparul coresian și sînt cu totul diferite de acestea. Unele din inițialele lui Lavrentie mai sînt întîlnite în tiparul nostru din secolul al XVI-lea. Pentru a ușura compararea lor cu inițialele coresiene din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, le vom reproduce pe toate la mărimea lor naturală (fig. 5).

Este necesar să subliniem că exemplarul din Leningrad este absolut identic cu cel

de la Cluj, numai că în exemplarul de la Cluj s-au păstrat mai multe file din unele caiete, iar în exemplarul din Leningrad, din alte caiete. Astfel, în exemplarul din Cluj, caietul I are toate 8 filele, pe cînd în cel din Leningrad lipsește prima filă. La fel, în caietul 5, complet la Cluj, filele 4 și 5 lipsesc din exemplarul de la Leningrad, din care, de asemenea, lipsesc două file din caietele 16 și 17, pe cînd aceste caiete în exemplarul din Cluj sînt complete. În schimb, exemplarul din Leningrad are complet caietul 26, plus o filă ruptă,

Fig. 6. Fila 4^v din caietul 26 al Tetraevanghelului lui Lavrentie (exemplarul din Leningrad).

Fig. 7. Fila 4^v din caietul 26 al Tetraevanghelului lui Lavrentie (exemplarul din Cluj).

ГІѢ Ѡ ПОПРІСНІИ ЧѢЛВѢН ГІѢ, ЛАТІИ ПІ
ІІ МІ МІ ПІ НІ. Ѡ КЛІЮПѢ. ПРѢСТІИ
ЛІОУКІЄ СІМОНУСИ СІТГО ЄВАНГІЄ

Л ОУКА БЖТЕННЫ, АНТІХІАНИНЪ ОУБО
ВѢСІДѢ. БРАУЖЕ ХІМТРОУТІХ. ПІВІАТ
ПРЕШЕНІИ ПРѢМЖ ДРОУТІИ МНОГО. ПІТІ
ТІА ЖЕ, НЖ НЕВЕРНОКОЕ НАКАЗАНИЕ НІЗІКІИ
ДОКОНЦА. ВЪІВЕРАН ПРІВІДѢ ПОУЧАШІИ МОЖЕ
КѢЦІИ РѢШЕ НІТОГО БІТІИ Ш Ѡ ПІИ АПЛА. ІІ
НШМІТІИ ВІСТАКШУ ХІИ, СІТГО СІТНЕГО
СІТКІИ ПОЖ. ВЪІВІШЪ ЖЕСА ГІИ ПІПАВЛЪ ВЪ
РОЗАКШУ, БІРІИ СІШІСІТ ВЕНА НІПОСАТѢ ДОБА
ТІАТѢ ТОМУ ГЛА ПАВЛУ. НОУБЕ СЪ ПИСАВЪ
ЄВАНГІЄ СІВЪІТ КІИ ВЪІВѢСТВОМЪ. ІІ КОЖЕ
НІСАМОУ ТѢ ПІАУАЛО ШЕВІКІТѢ. ПО ІІ ТІИ
ЛѢТѢ ХЕ ХІА ВЪІВІСІВІА. ПІВІТІКІА КХДІ
ШІФАНУ СІГІГІАТІКІУ СІДІ. ІІ КІИ КХДІ.
ЄЖЕГО ДІВЖАВНЫИ НАКНАСІХЕ ІІНГІВО
НѢХЕ ГЛАШІСА. ІІ ПАВІАЛ РІВІНІТІГІАМІИ
ФІСТЪ. ДІВЖАВНЫИ ФІСТЕ. НІВЪІТ КІИ
УІКІЕГО ЛІНЕННЫИ ДІВІАКШ НАДЪ СІТІТІИ
ВЪСПРІСАМЫИ. ДІОФІАЛІЄ ДІВЖАВНЫИ.
СІИ РѢТЪ БГО МІЖІЦѢ. НЖІ ИДОСТОПНО ІЄ
ПОІСТІИ КѢ СЛЫШАТІИ СІТГО ЄВАНГІЄ.

ГІѢ Ѡ ПОПРІСНІИ ЧѢЛВѢН ГІѢ, ЛАТІИ ПІ
ІІ МІ МІ ПІ НІ. Ѡ КЛІЮПѢ. ПРѢСТІИ
ЛІОУКІЄ СІМОНУСИ СІТГО ЄВАНГІЄ

Л ОУКА БЖТЕННЫ, АНТІХІАНИНЪ ОУБО
ВѢСІДѢ. БРАУЖЕ ХІМТРОУТІХ. ПІВІАТ
ПРЕШЕНІИ ПРѢМЖ ДРОУТІИ МНОГО. ПІТІ
ТІА ЖЕ, НЖ НЕВЕРНОКОЕ НАКАЗАНИЕ НІЗІКІИ
ДОКОНЦА. ВЪІВЕРАН ПРІВІДѢ ПОУЧАШІИ МОЖЕ
КѢЦІИ РѢШЕ НІТОГО БІТІИ Ш Ѡ ПІИ АПЛА. ІІ
НШМІТІИ ВІСТАКШУ ХІИ, СІТГО СІТНЕГО
СІТКІИ ПОЖ. ВЪІВІШЪ ЖЕСА ГІИ ПІПАВЛЪ ВЪ
РОЗАКШУ, БІРІИ СІШІСІТ ВЕНА НІПОСАТѢ ДОБА
ТІАТѢ ТОМУ ГЛА ПАВЛУ. НОУБЕ СЪ ПИСАВЪ
ЄВАНГІЄ СІВЪІТ КІИ ВЪІВѢСТВОМЪ. ІІ КОЖЕ
НІСАМОУ ТѢ ПІАУАЛО ШЕВІКІТѢ. ПО ІІ ТІИ
ЛѢТѢ ХЕ ХІА ВЪІВІСІВІА. ПІВІТІКІА КХДІ
ШІФАНУ СІГІГІАТІКІУ СІДІ. ІІ КІИ КХДІ.
ЄЖЕГО ДІВЖАВНЫИ НАКНАСІХЕ ІІНГІВО
НѢХЕ ГЛАШІСА. ІІ ПАВІАЛ РІВІНІТІГІАМІИ
ФІСТЪ. ДІВЖАВНЫИ ФІСТЕ. НІВЪІТ КІИ
УІКІЕГО ЛІНЕННЫИ ДІВІАКШ НАДЪ СІТІТІИ
ВЪСПРІСАМЫИ. ДІОФІАЛІЄ ДІВЖАВНЫИ.
СІИ РѢТЪ БГО МІЖІЦѢ. НЖІ ИДОСТОПНО ІЄ
ПОІСТІИ КѢ СЛЫШАТІИ СІТГО ЄВАНГІЄ.

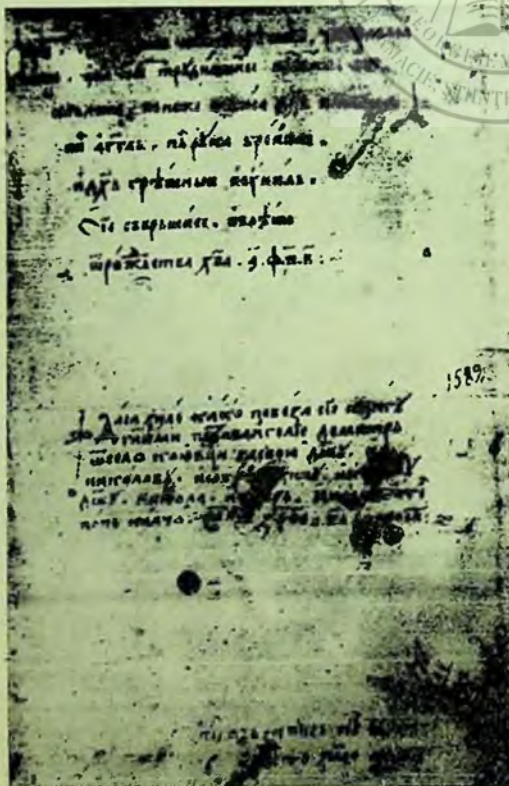
Fig. 8. Fragment dintr-o pagină a Tetraevanghelului slavon tipărit de Lavrentie → la 1582.

И СЪДЪВЪ ДУХЪ СВЯТЫЙ ПРЪЗНАВАЕ МЯ
АНДОСТРОМЪ . ЕДИНЪ СЪ ГРАБДЪ .
БЪДЪ ПАТЪКЪ ПЛОУЕ . ЧАВЪ ТЪМЪ ШЕСТИ .
ИГЛА ЮУДЪ , О ЦРЬ ВЪСЪ . СНИЖЕ ВЪ ПІА
ХЪ ВЪЗМЪ ВЪЗМЪ РАСПЪНІГО . ГЛА И ПИ
ЛАТЪ . ЦРЬ АН ВАШГО РАСПЪНЖ . ШЕЩАЩА
АРХІРІИ . НИИ НАМЪ ЦРЬ , ПЪЗІМО КЕСАРА .
ТОГДА ОУЕО ПРЪДАСТЪ ЕГО ИМЪ ДАМОСТЪНЪ
ТСА . КОНЕЦЪ ДЪ СЪ ПЪТЪМЪ . ПОШЕЖЕ
ІСА , ИВЕДОША . ИНОСА КРЪТЬ СВІИ , ИЗЫДЕ
ВЪ ГЛА МОЕ АЗЕНОС МЪСТО . ЕЖЕ ГЛАТСА Е
ВРЕЯСКИН ГОЛГОДА , И ДЪЖЕ ПРОПАША ЕГО ,
И СЪЗНІИ И ДБА , СЪ ДЪ ИНОСА . ПОСРЪЖЕ
ІСА . НА ПИСАЖЕ И ТА ПЪТЪ ПИЛАТЪ . И ПОЛО
ЖИ НА КРЪТЪ . ВЪ ПИСАНО . ІС НАЗАРЪ
НИЧЪ ЦРЬ ЮУДЕНСКИ . СІХЖЕ ПИТАК ИНОСИ
УТЪША ІСОУДИИ . ИМО БЛІЗЪ ВЪ МЪСТО
ГРАДА И ДЪЖЕ ПРОПАША ІСА . И ВЪ ПИСА
НО , ЕВРЕЯСКИ . ГРЪБЪСКИ . ЛАТИНСКИ .
ПРЪ КРЪТОУ . ГЛАХЖЕ ПИЛАТОУ АРХІСОИ
ЮУДЕНСТІИ . НЕ ПИШИ ЦРЬ ЮУДЕНСКИ .
ИХ ИАКШ ТЪ РЕЧЕ ЦРЬ ЕСМЪ ЮУДЕНСКИ . Ш
ВЪЩАВЪ ПИЛАТЪ . ЕЖЕ ПИСАХЪ , ПИСАХЪ .
ВОНИИЖЕ ЕГДА ПРЪПАША ІС . ПРЪПАША
ИЗЫЕГШ . И СЪТВОРИША УСТНОУ ЧАСТІИ .

ОУЖДИ • ГДИ БУДИ
 БЛИНТЕ • ЯНА ШСБ ТР
 ТЕ , АНКАВНЕТВ • ПОМЪЖЕ НЕПНО
 АХЪ СТЫ ННАГГЛЬ НЪ РОКА
 БРЕННА , НДХЪ
 ГРЪШНА Н
 ОУНИ
 ЛЬ .
 СТЕ ОЗАРШИСИ • ВЪЛГЕТО ШРОЖДЪСТВА ХВА

Fig. 9. Epilogul din *Tetraevanghelul slavon* al lui Lavrentie conținând anul tipăririi cărții — 1582.

← Fig. 10. Epilogul transcris de mână și o însemnare de la 1662 pe exemplarul din Leningrad al *Tetraevanghelului* lui Lavrentie.

cea cu epilogul, pe cînd din același caiet al exemplarului clujean lipsesc filele 3 și 6, precum și fila cu epilogul. Faptul că cele două exemplare sînt identice ca tipăritură ni-l dovedesc următoarele amănunte extrem de semnificative: la un moment dat, numerotarea caietelor este incurcată, sărindu-se de la 13 la 16, apoi caietele 16 și 17 au numai cîte 4 file, în loc de 8 file, găsite obișnuit la celelalte caiete. Totodată, tipograful, observînd greșeala, numerotează și caietul de opt file ce urmează tot cu numărul 17. Greșeala se repetă absolut identic în amîndouă exemplarele. Mai menționăm că unele inițiale și rînduri cu litere mai mari nu au fost tipărite, locul rămînînd gol, dar, ceea ce este interesant, completarea făcută de mină este la fel în amîndouă exemplarele. Cel mai ușor putem constata acest lucru la fila 2v din caietul 13, unde rîndul de inițiale este scris în același fel și chiar de aceeași mină. Tot atît de clar apare acest lucru și la fila 4v din caietul 26. Pentru a oferi o imagine mai convingătoare, reproducem această filă, din amîndouă exemplarele (fig. 6 și 7). Comparînd cele două exemplare filă cu filă (exemplarul din Leningrad pe baza microfilmului, cel din Cluj pe baza fotocopiei existente la Biblioteca Academice R.S.R.), am putut deci constata identitatea absolută dintre ele.

Tiparul *Tetraevanghelului* lui Lavrentie ieromonahul este grosolan, foarte puțin îngrijit și ne apare primitiv chiar față de tiparul coresian, ca să nu mai amintim de tiparul lui Macarie. Litera de rînd este nouă, cu totul deosebită de toate formele de litere de rînd folosite de Coresi. Deci, nici în această direcție nu putem vorbi de o identitate cu tiparul coresian sau cu cel al lui Lorint. Pentru a face mai perceptibilă această constatare, reproducem un fragment dintr-o pagină din *Tetraevanghelul slavon* al lui Lavrentie (fig. 8).

Faptul cel mai interesant și decisiv pe care ni-l procura exemplarul din Leningrad este însă acela că în el s-a păstrat fila ruptă ce conține epilogul cărții. Aceasta este o filă separată, în sensul că ea a fost tipărită după ultimul caiet și atît însemnarea ce se află pe exemplarul amintit, cît și caracterele cu care este tipărit textul fragmentului din epilog nu ne lasă nici o îndoială că și fila aceasta făcea parte integrantă din carte. Ea nu este o filă rătăcită din vreo altă tipăritură, care întîmplător să fi fost pusă la exemplarul din Leningrad al *Tetraevanghelului slavon* al lui Lavrentie. Fragmentul de text slavon păstrat în acest epilog (fig. 9) a fost transcris pe o altă filă de carte, mult mai tîrziu (fig. 10), conținînd și o altă însemnare. Textul slavon al epilogului ce ni s-a păstrat este :

„СУЖИМ ГДЕ БУДЕТ [ТО
ПОГРЪШЕНО ИСПРАВЛЯЙТЕ И
НА ВСЕМ ТРУДИВШИХСЯ БЛА-
ГОСЛОВИТЕ А НЕ КЛЫНЕТЕ
ПОНЕЖЕ НЕПИСАХ ДУХЪ СВЯ-
ТЫИ НИ АНГЕЛЬ НЬ РУКА
БРЕННА И ДУХЪ ГРЪШНИ И
ОУНИЛЬ. СІЕ СВЪРШИСЯ ВЪ
ЛѢТО ѠТ РОЖДЪСТВА
Х[РИСТО]ВА ѠФПВ <1582>.

Rezultă de aici că *Tetraevanghelul slavon* al lui Lavrentie ieromonahul a fost tipărit în anul 1582, după cum se spune foarte lămurit în epilog: „S-a săvîrșit această carte în anul 1582 de la nașterea lui Christos”. În concluzie, trebuie să fie făcută rectificarea necesară și în *Bibliografia românească veche* și abandonată definitiv datarea veche, care situa tipărirea cărții între anii 1562 și 1570. În aceste împrejurări, se cer să fie revizuite și teoriile legate de „identitatea Lavrentie—Lorint”, de „identitatea dintre tiparul coresian și cel al lui Lavrentie”. Toate acestea nu exclud cu desăvîrșire să fie posibilă o identitate între Lavrentie și Lorint, dar ea devine extrem de problematică, dacă avem în vedere diferența enormă ce există între *Tetraevanghelul slavon* tipărit de Lorint în 1579 la Bălgrad și *Tetraevanghelul slavon* tipărit de ieromonahul Lavrentie numai la 3 ani după această dată, la 1582.

Prin datarea *Tetraevanghelului slavon* tipărit de Lavrentie, se face un pas important spre lămurirea unor aspecte ale istoriei tiparului chirilic la români în secolul al XVI-lea. Rămînc însă nedezlegată problema locului de tipărire. Ea va putea fi soluționată doar cu o sigură condiție, anume, prin depistarea textului integral al epilogului, care conține probabil și această precizare, precum și numele tipografului. Tocmai de aceea, cercetarea bibliotecilor străine și interne este o necesitate stringentă. Dacă, într-adevăr, cele spuse de distinsul cercetător bulgar Peter Atanasov vor vedea lumina tiparului, am putea face încă un pas înainte, căci, după părerea d-sale, un exemplar complet din *Tetraevanghelul slavon* al lui Lavrentie este păstrat la Plovdiv și conține întregul text al epilogului. Sub rezerva apariției în scris a celor spuse de Peter Atanasov, care vor putea aduce noi precizări, credem că epilogul păstrat fragmentar în exemplarul de la Leningrad ne-a procurat o informație extrem de valoroasă.

Doctor în istorie L. DEMÉNY

BIBLIOTECILE MUNICIPALE ȘI CERINȚELE ACTUALE DE LECTURĂ

Desfășurarea actuală a revoluției științifice și tehnice — cu implicațiile ei culturale —, dar mai ales perspectivele ce le deschide, ridică numeroase probleme în fața biblioteconomiei contemporane și în orientarea activității de informare. Exigențele întregii societăți, în privința calificării și a cuantumului de cunoștințe profesionale, științifice și culturale, cresc. Pe de altă parte, datorită faptului că literatura modernă a spart tiparele tematice și formale clasice, tinzând spre o diversitate de modalități, cititorul modern manifestă un interes crescând pentru noutățile literare aflate într-un aflux continuu, atât în țară, cât și peste hotare.

Fenomenul actual — cu caracter general — de creștere a duratei obligatorii de școlarizare și de modificare structurală a întregului învățământ, mai ales a celui superior, în sensul că nu acumularea de cunoștințe constituie — ca pînă acum — criteriul principal al învățămîntului, ci crearea deprinderii de a folosi mijloacele de informare, determină o creștere remarcabilă a solicitărilor informaționale, de unde necesitatea ca bibliotecile să poată să răspundă acestor cerințe.

Tendențele enunțate au drept consecințe firești creșterea exigenței cititorilor și diversificarea intereselor lor de lectură și de informare.

În circulația cărților se constată tot mai mult creșterea ponderii pe care o are cererea de literatură de specialitate și de informare față de literatura solicitată pentru divertisment. Acest fenomen se manifestă pe

planul întregii societăți, cu precădere însă în mediul urban.

Bibliotecarii din marile orașe ale lumii sînt preocupați să găsească răspuns problemei ce se ridică tot mai acut: *în ce măsură bibliotecile au capacitatea de a face față sarcinilor lor sporite?*

Dacă examinăm situația actuală a bibliotecilor publice urbane din Cehoslovacia, constatăm că repartitia fondurilor, organizarea rețelei și a serviciilor, echipamentele tehnice, localurile de bibliotecă prezintă multe aspecte depășite, care nu mai corespund cerințelor actuale — conforme unor norme științifice.

Situații asemănătoare există și în alte țări unde dezvoltarea impetuoasă a lecturii publice n-a putut, din diferite motive, să fie susținută de o bază materială corespunzătoare.

Insuficiențele semnalate se manifestă într-un mod deosebit de penibil în zonele periferice și suburbane ale orașelor și în cartierele noi.

Fenomenul devine cu atât mai evident dacă se ține seama de trei principii esențiale: 1) un oraș constituie un ansamblu economic, social și cultural; 2) locuitorii unui oraș se bucură, pe întreg teritoriul acestuia (inclusiv periferia și cartierele noi), de aceleași drepturi privind accesul la niște mari colecții de publicații, din care să poată alege lucrările ce îi interesează și să obțină orice informații profesionale, științifice și culturale; 3) localul bibliotecii — amplasare și echipament — trebuie să fie la un nivel funcțional, cultural și estetic convenabil.

Pînă de curînd, prevala tendința de a apropia la maximum cartea de domiciliul cititorului și de a reduce la minimum drumul acestuia la bibliotecă. În virtutea acestei concepții a fost creat un mare număr de mici filiale ale bibliotecilor orașenești, mergîndu-se atît de departe încît, într-o vreme, se prevedea chiar stabilirea de servicii de împrumut în fiecare cvartal de locuințe, servicii ce urmau să dețină mici colecții de cărți, încredințate unor bibliotecari voluntari, care ar fi trebuit să asigure împrumutul în vecinătatea proximă. [N.R. Sistem asemănător bibliotecilor de casă de la noi.]

Insuficiențele vechii concepții au devenit foarte evidente o dată cu accentuarea diferențierilor în domeniul necesităților sociale și individuale ale cititorilor, o dată cu creșterea producției editoriale în domeniul literaturii beletristice și al literaturii științifice și în condițiile unor exigențe sporite.

Este foarte problematic ca o rețea prea fărîmițată și dispersată în biblioteci filiale să poată răspunde cerințelor prezente și viitoare ale cititorilor, deoarece niște fonduri reduse de cărți, aflate în patrimoniul unor mici biblioteci, nu pot satisface exigențele tot mai largi și mai diversificate ale cititorilor. Lucrările mai vechi, depășite, nesolicitate, ocupă spațiu superfluu în rafturi fără a fi citite, în timp ce pentru operele noi nu există destul loc, acestea neputînd fi achiziționate într-un număr suficient de exemplare. O serie de alte lucrări, care se adresează specialiștilor, ca și unele lucrări destinate unui public cu un anumit nivel de pregătire intelectuală rămîn inutilizate în micile biblioteci, în timp ce în marile biblioteci sînt foarte solicitate.

Se discută mult în prezent — în Cehoslovacia ca și în alte țări — dacă e oportun ca în marile orașe să existe un *număr mic de biblioteci publice mari* sau un *mare număr de mici filiale*. Răspunsul înclină în unanimitate către marile biblioteci cu fonduri bogate, cu număr îndestulător de titluri din toate genurile literare și din toate disciplinele științifice.

E recomandabil de asemenea ca în planificarea dezvoltării rețelei de biblioteci publice să se țină seama de condițiile locale, de structura naturală a orașului, de centrele sociale și comerciale existente, de posibilitățile de transport, de repartizarea teritorială a școlilor, a uzinelor și a birourilor și de amplasarea bibliotecilor din alte rețele (științifice, școlare, tehnice, sindicale, de întreprinderi etc.).

În ceea ce privește repartizarea rețelelor de biblioteci publice și diviziunea funcțiilor lor — descentralizare și centralizare — criteriile de orientare au fost stabilite în cadrul diferitelor sesiuni și întruniri internaționale de specialitate, pe baza experienței

din țările cu o lectură publică dezvoltată, și au o valabilitate generală.

Constituirea unor mari ansambluri cu colecții mai bogate și mai diferențiate, cu personal specializat și cu un serviciu de informare calificat, care să dispună de cataloage bine organizate, de un număr satisfăcător de lucrări bibliografice, enciclopedice și de referință și să posede secții pentru adulți, adolescenți și copii, accesibile în decursul întregii săptămîni, este soluția cea mai rațională.

Este recomandabil să se constituie un sistem încheștat de biblioteci, legate structural printr-o serie de servicii profesionale, ca și printr-o tehnică biblioteconomică centralizată (asigurată de un centru). În fruntea acestui sistem ar urma să se afle *biblioteca municipală centrală* ale cărei colecții cu caracter enciclopedic, precum și multiple alte servicii vor fi utilizate la maximum prin intermediul filialelor. *Bibliotecile districtuale* trebuie să dețină colaboratorii cei mai apropiați ai bibliotecii centrale. Ele vor fi completate prin filiale mari și prin stații de bibliobuz. Este cu deosebire important să se realizeze o maximă accelerare a drumului parcurs de cărți de la biblioteca centrală la bibliotecile de district și la filiale și respectiv la cititorii individuali care exprimă dorința de a împrumuta o carte sau alta.

Una din condițiile fundamentale, care permite utilizarea rațională și rapidă a fondurilor, o constituie cataloagele centrale. Este absolut indispensabil însă ca ele să fie completate printr-un sistem adoptat de telecomunicații, care să lege bibliotecile între ele prin telexuri, telefoane, posturi de transmisie, pentru comunicarea rapidă a informațiilor bibliografice și a comenzilor de cărți de la o bibliotecă la alta. Acestea sînt importante în mod special pentru bibliobuzurile care pot astfel răspunde imediat la cele mai complexe și dificile întrebări, pot să dea informații speciale, să verifice sau să găsească opera căutată de un cititor care are urgent nevoie de ea.

La simpozionul internațional al bibliotecarilor din metropolele europene, care a avut loc la Praga, a fost reconfirmată justetea acestei scheme ideale de organizare a rețelei de biblioteci din marile orașe, numărînd în jur de un milion de locuitori, și care ar trebui să corespundă, în linii mari, condițiilor existente la Praga :

— o bibliotecă centrală, 8—10 biblioteci districtuale, cîte o mare filială la 10 mii de locuitori, 3—6 biblioteci ambulante (bibliobuzuri) cu stații pentru 2—5 mii de locuitori.

Bibliotecile mari din district, legate direct de biblioteca centrală, trebuie să servească de mediatori între filiale și centrală. Ele ar trebui să dețină colecții în jur

de 80 de mii de volume, să dispună de localuri cu o suprafață de cel puțin 2 000 m² și să fie accesibile publicului în jur de 10 ore pe zi. (E vorba de utilizarea la maximum a localurilor, a colecțiilor și a echipamentului.)

Filialele — una la 10 mii de locuitori — ar trebui să dispună de cel puțin 20 de mii de volume (pentru a asigura cititorilor posibilități suficiente de alegere, conform preferințelor și preocupărilor lor), de o suprafață de cel puțin 600 m² și să funcționeze cel puțin 8 ore zilnic.

Acastă schemă ar putea să ajute la stabilirea unui model valabil pentru orașele mai mici, eventual pentru cartierele noi. Trebuie subliniată necesitatea de a exista și aici mari biblioteci, care să lucreze cu eficacitate (de ex.: cu 80 de mii de volume, la 40 de mii de locuitori), stații de bibliobuzuri și filiale în cartierele periferice unde locuințele sînt mai dispersate. Se subînțelege că trebuie să se aibă întotdeauna în vedere condițiile locale, tradițiile, comunicațiile, particularitățile terenului etc.

În țările cu vechi tradiții în organizarea lecturii publice, bibliotecile noilor cartiere dispun de localuri mari, sînt amplasate în centrul comercial al cartierului, iar construcția lor se efectuează concomitent cu cea a caselor de locuit, a școlilor și a magazinelor, fiind considerate ca o necesitate evidentă a vieții culturale.

Rezultatele obținute pînă în prezent de bibliotecile publice (populare) cehoslovace corespund nivelului mondial. În ceea ce privește însă localurile — imobile și echipamente tehnice, precum și aspectul lor estetic — situația nu este de loc așa de strălucită. Dacă nu vom parveni să ameliorăm cît mai repede posibil și în mod esențial echipamentul majorității bibliotecilor și, mai ales, să obținem localuri noi pentru filialele mai importante (în locul serviciilor de împrumut situate în localuri mici și improprii, deschise doar cîteva ore pe săptămîină), cu ajutorul și în colaborare cu comitetele naționale competente, și dacă nu se va proceda la construcția în cartierele noi a unor biblioteci, care să dispună de localuri spațioase și săli de lectură, ne vom găsi în curînd într-o situație în care va exista o contradicție gravă între creșterea progresivă a necesităților de lectură și posibilitățile serviciilor de informare și de bibliotecă de a le satisface.

Situația micilor secții de împrumut din zonele periferice ale orașelor noastre, care nu mai corespund nevoilor prezente, necesită o atenție specială din partea noastră, în sensul soluționării rapide a problemelor ce le ridică.

dr. Rudolf MALEK

director al Bibliotecii municipale din Praga

REVISTE DE SPECIALITATE
DE PESTE HOTARE

KNIHOVNÍK

CITATEL

CTENÁR

(R.S. Cehoslovacă)

În domeniul sistemului bibliotecar, Cehoslovacia se remarcă printr-o rețea unitară de biblioteci, o dezvoltare și organizare armonioasă și echilibrată a acestora. Problemele majore ale biblioteconomiei au format adesea subiectul unor discuții pasionante în rîndul specialiștilor și al bibliotecarilor cehi și slovaci. În prezent, în locul vechilor consilii ale bibliotecilor, sînt în curs de organizare asociații profesionale ale bibliotecarilor și documentariștilor în Cehia și Slovacia. Învățămîntul biblioteconomic se desfășoară la trei nivele: învățămîntul de nivel gimnazial (trei școli secundare de bibliotecari la Praga, Brno și Bratislava); învățămîntul de nivel universitar (catedra de biblioteconomie și știința informării de pe lîngă Facultatea de cultură și ziaristică de la Praga și catedra din cadrul Facultății de filozofie din Bratislava); și, în sfîrșit, cursurile de specializare postuniversitare. Cele două mari biblioteci naționale — Biblioteca de stat a R. S. Cehoslovace de

la Praga și Matica slovenská — desfășoară o bogată și variată activitate de informare, cercetare, îndrumare metodică.

Revistele de specialitate ale bibliotecarilor din R. S. Cehoslovacă sînt: *Knihovník*, *Čtenář* și *Cítatel*.

Revista *Knihovník* (Bibliotecarul), publicație a Consiliului central al bibliotecilor, este editată din 1957 de Ministerul Culturii și Informațiilor. Revista are zece apariții anual. Din colegiul redacțional fac parte specialiști cunoscuți din domeniul biblioteconomiei ca: Jozef Hajdušek, dr. Kamil Groh, dr. František Horák, dr. Jan Kábrt, Vlasta Kalinová, dr. Rudolf Málek, dr. Stefan Pasiar, dr. Josef Vinárek ș. a. Este o revistă de teorie și informare biblioteconomică, destinată bibliotecarilor și documentariștilor din toate tipurile de biblioteci.

Revista *Čtenář* (Cititorul) este editată cu începere din anul 1948 de către Ministerul Culturii și Informațiilor. *Čtenář* continuă revista bilunară *Mestké knihovny v Praze* (Bibliotecile orașenești din Praga). Revista conține, pe lângă articole de biblioteconomie, mici portrete de scriitori, bibliografii ale cărților nou apărute, liste de nume proprii ale autorilor străini și modul lor de pronunțare, articole de istorie literară, jocuri distractive, avînd deci un pronunțat caracter cultural. Revista e destinată bibliotecarilor din rețeaua bibliotecilor publice a Ministerului Culturii și se referă, îndeosebi, la problemele practicii bibliotecare. Din consiliul redacțional fac parte, printre alții: Helena Bolková, Jarmila Brugctová, Jiří Čejpek, dr. Rudolf Málek, František Novotný, Jozef Vondra.

Cítatel (Cititorul), revistă cu apariție mensuală, organ al Consiliului slovac al bibliotecilor, este editată din 1952 de Matica slovenská, cu sediul la Martin. Consiliul redacțional reunește bibliotecari de renume, în special din Slovacia, ca: dr. Jozef Boldiš, dr. Štefan Durovčík, Vlasta Kalinová, Petr Maruniak, Eugen Mešša, Jan Mičovsky, dr. Juraj Paška, Emil Vontorčík. Revista abordează atît problemele teoriei și informației biblioteconomice cît și cele ale practicii bibliotecare, referindu-se la toate tipurile și rețelele de biblioteci.

Pentru a ilustra sferile de preocupare ale articolelor publicate în paginile acestor reviste, vom analiza, în continuare, pe teme, cîteva din materialele cele mai importante apărute în numerele din ultimii ani.

Problemele de informare și documentare sînt foarte frecvent prezentate în aceste reviste, ele constituind una dintre preocupările cele mai actuale ale bibliologiei. Unele articole tratează documentarea și informarea pe plan internațional, ca de exemplu articolul *Conceptia activă și rolul internațional al FID* (*Knihovník*, 10/1966).

Pe plan național, informarea ocupă, de asemenea, un rol deosebit de important. Diferite articole oferă date în acest sens. În anul 1967 a avut loc la Praga o conferință națională pe tema *Automatizarea în centrele de informare tehnico-științifice*, care a dezbătut cele mai actuale probleme ale acesteia, în special stocarea și recuperarea informațiilor, probleme reflectate în articolul *Cîteva observații pe marginea conferinței pentru automatizarea centrelor de informare tehnico-științifică*, (*Knihovník*, 2/1968) de Kofnovec Ladislau. Centrul de informare științifică, tehnică și economică, cu sediul la Praga, va elabora un plan de cercetări pe întreaga țară. Tot în Cehoslovacia a fost elaborat un proiect de mecanizare, care, pînă în anul 1980, va parcurge trei etape: introducerea sistemului de informare în principalele sectoare tehnologice; dezvoltarea sistemului de informare, începerea procesului de integrare a sistemului de informare mecanizat; desăvîrșirea procesului de mecanizare pe baza unei largi colaborări internaționale.

Activitatea bibliografică ocupă de asemenea un loc important în paginile revistei. Între 19 și 22 octombrie 1966, la Olomouc, a avut loc prima conferință națională de bibliografie, la care au fost dezbătute unele probleme privind coordonarea și eficiența bibliografiei, locul Bibliotecii de stat a R. S. Cehoslovace în cadrul bibliografiei cehoslovace etc. (Vezi *Cítatel*, 12/1966, *Prima conferință națională de bibliografie*). Lucrările conferinței s-au desfășurat pe următoarele secții: teoria, metodică, terminologia bibliografică și pregătirea cadrelor; bibliografia națională și regională; bibliografia specială; introducerea și aplicarea tehnicii noi în activitatea bibliografică; activitatea de informare bibliografică; bibliografia de recomandare; clasificarea bibliografică; istoria bibliografiei. Denumirile secțiilor ilustrează preocupările specialiștilor cehoslovaci în privința metodologiei bibliografiilor, a unificării metodelor și formelor de întocmire a bibliografiilor etc.

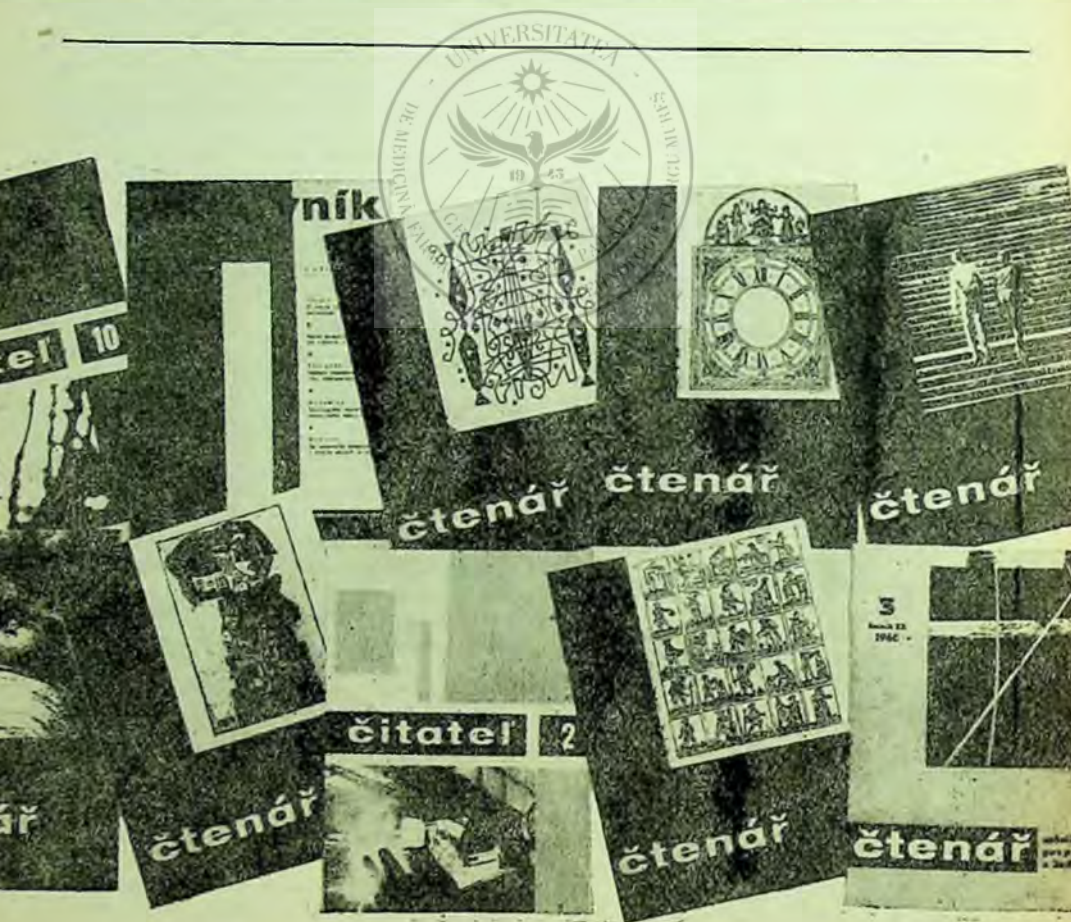
În noiembrie 1967, la Praga, s-au desfășurat lucrările consfătuirii naționale pentru catalogare, care a reunit bibliotecari din bibliotecile științifice și speciale. Despre acest eveniment, cititorii revistelor sînt amplu informați (*Consfătuirea națională referitoare la catalogarea fondurilor bibliotecilor* de Vera Jirkovska, *Knihovník*, 4/1968). Dintre concluziile consfătuirii trebuie amintite: necesitatea creării, pe lângă Biblioteca de stat a R.S. Cehoslovace, a unei comisii de lucru permanente pentru redactarea cataloagelor alfabetice sau stabilirea regulilor de descriere în cataloagele alfabetice din toate tipurile de biblioteci; organizarea unui grup de studiu, pe lângă Biblioteca de

stat a R. S. Cehoslovace, care să se ocupe cu problemele cataloagelor pe subiecte și cu recomandarea măsurilor corespunzătoare, în vederea unificării regulilor de stabilire a subiectelor; acordarea unei atenții sporite dotării cu cadre de specialitate și mijloace tehnice moderne a serviciilor de catalogare.

Problemele generale ale biblioteconomiei, coordonarea activității bibliotecilor, elaborarea de planuri de dezvoltare a sistemului unitar de biblioteci preocupă în mare măsură pe autorii articolelor din aceste reviste. Ei se pronunță pentru o mai bună delimitare a sferelor de activitate a bibliotecilor regionale, raionale și orășenești, precum și pentru o mai bună coordonare a activității acestora. Pentru înlăturarea disproporțiilor existente se recomandă amendarea unor dispoziții din actuala lege a bibliotecilor, repartizarea teritorială mai eficientă a bibliotecilor, centralizarea mijloacelor financiare. Pe plan organizatoric intern se impune respectarea proporționalității juste

între finanțarea diferitelor sectoare ale bibliotecii.

Pregătirii profesionale universitare și postuniversitare a bibliotecilor i se acordă un loc de frunte (vezi: Dita Seifertova. *Asupra unei discuții privind concepția studiului biblioteconomiei în universitate. Knihovník*, 1/1968). Se fac o serie de propuneri în legătură cu conținutul programei de învățământ a catedrelor de biblioteconomie (îmbinarea specializării principale cu o specializare umanistică sau tehnică, la alegere), în legătură cu diferite cursuri postuniversitare (de bibliografie, catalogare etc.). Revista *Čtenář* cuprinde o rubrică specială, intitulată *ABC de biblioteconomie*, care oferă un minimum de cunoștințe de biblioteconomie. Au fost prezentate, printre altele, constituirea fondurilor, organizarea bibliotecilor, munca cu cititorii — cunoștințe folosite, în general, bibliotecarilor din bibliotecile comunale. Rubrica este completată cu o bibliografie a materialelor care trebuie consultate pentru documentare în problema respectivă.

Sînt studiate, de asemenea, problemele diferitelor tipuri de biblioteci. Organizarea bibliotecilor din marile orașe stă în atenția bibliotecarilor din R. S. Cehoslovacă, care au organizat și acțiuni cu caracter internațional pentru studierea acestora. Astfel, în octombrie 1966, la Praga, a avut loc un simpozion organizat de Biblioteca municipală din Praga, la care au participat reprezentanți ai bibliotecilor din marile orașe europene. Cu această ocazie, Biblioteca municipală din Praga a fost desemnată ca centru de documentare pentru bibliotecile publice din marile orașe.

O atenție specială se acordă pentru îmbunătățirea activității bibliotecilor sătești. În acest scop au fost create așa-numitele microraiioane, care cuprind 6—10 biblioteci sătești și se află sub conducerea unei biblioteci comunale. Aceasta are o dublă funcție: de bibliotecă locală și de bibliotecă centrală pentru bibliotecile din raionul respectiv. De asemenea au fost create la sate biblioteci experimentale cu profil economico-agraar, se organizează concursul *Să construim o bibliotecă publică model*, care se desfășoară anual și impulsionează activitatea bibliotecilor sătești (Vezi: *Citadel*, 7—8/1968, *A XVIII-a ediție a concursului „Să construim o bibliotecă publică model”*). Se află în lucru un studiu cu tema *Funcția socială a bibliotecilor*, bazat pe anchete la sate și la orașe.

Numeroase articole din *Knihovník* și *Citadel* sînt axate pe problemele îndrumării metodice a bibliotecarilor, autorii pronunțîndu-se pentru necesitatea stabilirii unei terminologii și a unui studiu unitar de îndrumare metodică și științifică a bibliotecilor. Se menționează că îndrumarea metodică constituie coloana vertebrală a unui sistem unitar de biblioteci, se arată rolul bibliotecii centrale în îndrumarea diferitelor rețele de biblioteci (activitatea metodică a Bibliotecii de stat a R. S. Cehoslovace, a Maticii slovenská, a Bibliotecii Academiei de științe etc.). Se fac treceri în revistă ale activității metodice în Cehia și Slovacia, se dau sfaturi practice asupra modului de desfășurare a îndrumării metodice.

Munca bibliotecarilor cu copiii și tineretul reprezintă o problemă frecvent abordată. Sînt prezentate articole pe teme ca: cititorii copii și ilustrația de carte; biblioteca școlară și alegerea profesiei; forme de muncă colectivă și individuală cu cititorii copii; organizația de pionieri și biblioteca școlară etc.

Alte probleme dezbătute în reviste sînt legate de activitatea de masă a bibliotecilor (una dintre cele mai eficiente manifestări culturale pe plan național este „Luna cărții”, ale cărei începuturi se fixează în anul 1955; scopul ei este facilitarea pătrunderii cărții pretutindeni, creșterea numărului de cititori, în special la sate).

Construcțiile de bibliotecă sînt și ele făcute cunoscute cititorilor, aceasta constituind una din problemele cele mai actuale ale biblioteconomiei cehoslovace. Cel mai important proiect în acest sens este noul local al Maticii slovenská, care va fi terminat în anul 1969 și va avea 16 etaje. (J. Korda, *Noua construcție a Maticii slovenská în al cincilea an. Knihovník*, 5/1968). De asemenea sînt discutate în paginile revistelor problemele modernizării bibliotecilor, amenajările de noi localuri, precum și planuri, desene de mobilier bibliotecar.

În aproape fiecare număr de revistă sînt prezentate figuri de bibliotecari, din trecut și de astăzi, care s-au remarcat prin activitatea lor practică și teoretică.

Pentru a face cunoscută cititorilor activitatea bibliotecilor din alte țări, aproape fiecare număr al revistelor *Knihovník* și *Citadel* cuprinde o prezentare a diferitelor biblioteci de peste hotare. (J. Irmiler, *Despre Suedia și bibliotecile ei, Citadel*, 2/1968; J. Korda, *Biblioteca Unională de literatură străină, Citadel*, 4/1968; dr. Kamil Groh, *Biblioteci de dincolo de Cercul Polar. Knihovník*, 3/1968; dr. Josef Vinárek, *Un sistem efectiv de informare bibliografică în Statele Unite, Knihovník*, 4/1968 etc.). Foarte utile sînt suplimentele de recenzii care permit o largă informare în diferite domenii ale biblioteconomiei. În acest sens notăm abundența de material pe care îl analizează revistele *Knihovník* și *Čtenář* în suplimentele lor.

Sanda VIDRIGHIN

Regulamentul bibliotecilor centrale pentru tineret din centrele de învățământ, regionale și republicane (la nivel de republică socialistă sovietică autonomă)

...a fost aprobat, la 23 septembrie 1968, de către Ministerul Culturii al R.S.F.S. Rusc. Din cuprinsul celor 11 articole ale acestui regulament, publicat la cererea bibliotecarilor sovietici în revista *Bibliotekar* (nr. 11 din nov. 1968), spicuim câteva prevederi. Biblioteca centrală pentru tineret din centrul de învățământ, regional sau republican se constituie ca bibliotecă cu profil enciclopedic („universal”), destinată deservirii tinerilor — băieți și fete — între 15 și 20 de ani, ca centru metodic al bibliotecilor din învățământ, regiune sau republică pentru îndrumarea propagandei cărții în rândul tineretului, ca laborator de cercetare și creație în domeniul cunoașterii intereselor de lectură ale tineretului (art. 1). Pentru atingerea scopului principal — educarea comunistă a tineretului — biblioteca are sarcina de a-și completa și organiza colecțiile de publicații potrivit profilului ei, de a efectua catalogarea și clasificarea publicațiilor pe care le posedă, alcătuiind cataloge de bibliotecă, de a pune la dispoziția cititorilor — prin împrumut și în sălile de lectură — cărți, perioadice, materiale iconografice, cartografice etc., precum și mijloacele audio-vizuale cu care este înzestrată, de a desfășura o propagandă diferențiată a celor mai bune cărți, de a îndruma lectura cititorilor, de a asigura informarea operativă și multilaterală a cititorilor (art. 2). Ca centru metodic, biblioteca centrală pentru tineret studiază conținutul lecturii tineretului, interesele de lectură ale tinerilor, situația activității bibliotecilor de învățământ, regionale și ale republicilor autonome în rândul tineretului și elaborează pe baza datelor obținute recomandări și indicații metodice; constată, popularizează și generalizează cea mai bună experiență a bibliotecilor și a organizațiilor comuniste de învățământ, regionale și ale republicilor autonome în domeniul propagandei cărții în rândul tinerilor, conduce munca de ridicare a calificării profesionale a cadrelor din bibliotecile publice care lucrează cu tineret, răspunde problemelor specifice ale literaturii metodice și celor legate de munca educativă în rândul tineretului; desfășoară munca organizatorică în raioanele și în orașele (învățăturilor, ale regiunilor și ale republicilor autonome în scopul introducerii unui sistem unitar de servire bibliotecară și bibliografică a tineretului (art. 3). În mod independent sau în colaborare cu alte biblioteci, biblioteca centrală pentru tineret editează și difuzează, contra cost sau gratuit, lucrări bibliografice, cataloage, fișe, îndreptare, ghiduri, prospecte etc. De

asemenea, inițiază și organizează în colaborare cu Ministerul Culturii al republicii autonome și cu secțiile culturale ale organelor locale, expuneri, conferințe și seminare practice pentru bibliotecari, pe problemele muncii bibliotecare cu tineret (art. 4). Alte prevederi, cuprinse în articolele 5—11, se referă pe scurt la conducerea, administrarea și finanțarea bibliotecii centrale pentru tineret.

Cu ocazia celei de-a VII-a biennale de pictură a la Menton (Alpii Maritimi, Franța), consacrată lui Marc Chagall și deschisă, între 10 iulie și 15 septembrie 1968, la Palais de l'Europe,

...Biblioteca municipală din Menton a organizat o expoziție de lucrări ce artă, intitulată *Picturi din toate timpurile*. Consecrată diferitelor genuri și școli de pictură, expoziția a mai prezentat, pe de o parte, și o documentație referitoare la manifestările artistice trecute (catalogoale ce expoziție ale celor 6 biennale precedente), iar pe de altă parte, cataloagele expozițiilor consacrate unor maestri ai picturii moderne, printre care Henry Matisse și Fernand Leger. (*Bulletin des bibliothèques de France*, 13, nr. 11, nov 1968).

Biblioteca centrală orășenească „N. A. Nekrasov” din Moscova

...a împlinit, la 1 ianuarie 1969, cincizeci de ani de existență. Activitatea acestei instituții culturale de prestigiu a înscris, de-a lungul jumătății de secol care s-a scurs de la înființarea ei, un interesant și bogat capitol în istoria biblioteconomiei sovietice. Concepșut ca centru organizatoric și conducător pentru celelalte biblioteci publice ale Capitalei, Biblioteca „N. A. Nekrasov” a devenit, în același timp, o instituție puternică, cu profil enciclopedic, în măsură să răspundă cerințelor de lectură și de informare ale cititorilor categoriilor de cititori. La dispoziția celor 40 000 de cititori ai ei se află astăzi colecții de publicații de mare varietate și bogăție, numărul volumelor — cărți în 38 de limbi — trecind de 600 000. De asemenea, biblioteca este abonată la 38 de reviste și la 318 ziare, acoperind diverse domenii de cunoștințe. Dind o înaltă apreciere propagandei active și multilaterale a cărții desfășurate de bibliotecă în rândul populației, îndrumării atente ce către aceasta a celorlalte biblioteci publice și, în general, întregii activități a instituției. Sovietul Moscovei a hotărât construirea unei noi clădiri speciale, cu o capacitate de 1,5 milioane de volume, destinată Bibliotecii centrale orășenești „N. A. Nekrasov”. (*Bibliotekar, Moskva*, 47, nr. 1, ian. 1969).

În colecția „Manuels de l'Unesco à l'usage des bibliothèques”

...a apărut o nouă lucrare, intitulată *Diffusion internationale des livres de catalogue: situation actuelle et perspectives d'avenir* [Difuzarea internațională a fișelor

de catalog: situația actuală și perspective de viitor. Datorată lui R. S. Ghiliarevskii, redactor șef al buletinului de informare editat de Biblioteca de stat pentru literatură străină din Moscova, lucrarea conține rezultatele unui studiu întreprins în anii 1965—1966, în cadrul unui contract încheiat între UNESCO și FIAB. Acest raport este funcționat pe răspunsurile la un chestionar care a fost adresat unui număr de 120 de asociații ale bibliotecarilor, bibliotecii naționale și instituții sau societăți care se ocupă — în 32 de țări — de distribuirea fișelor de catalog. Sînt descrise activitățile centrelor de difuzare a fișelor și este studiată utilitatea difuzării internaționale a fișelor de catalog lipărite. De asemenea autorul examinează posibilitatea unificării regulilor de catalogare pe plan internațional și trece în revistă experiențele înregistrate în domeniul catalogării în URSS și în SUA. Anexele lucrării cuprind: textul chestionarului folosit, lista țărilor în care a fost trimis chestionarul, lista organizațiilor care au răspuns, un tablou recapitulativ al răspunsurilor primite și 30 de modele de fișe cu catalog.

Primul volum din noua ediție, în 50 de volume, a Marii enciclopedii sovietice

...a apărut, la sfîrșitul anului trecut, la Moscova. Noua ediție va fi mai restrînsă ca volum, dar aduce un plus de informații față de ediția precedentă, conținînd peste 100 000 de articole. Editarea enciclopediei va fi încheiată peste 6 ani (*Der Bibliothekar*, 23 nr. 1, ian 1969).

Simpozionul internațional consacrat activității bibliotecilor în mediul rural, organizat, în colaborare, de către Consiliul slovac al bibliotecilor, Matica Slovenskii (Biblioteca Națională a Slovaciei) și Institutul de biblioteconomie,

...va avea loc, între 28 mai și 1 iunie a.c., în localitatea montană Tatranská Lomnica, din R.S. Cehoslovacă. Programul lucrărilor acestei reuniuni, care trebuia să aibă loc între 9 și 12 septembrie 1968, a fost comunicat de noi într-o notă publicată în nr. 4/1968 al revistei (p. 232).

Editura bulgară „Nauka i Iskustvo” din Sofia

...va edita *Bibliografia cărții bulgare*, redactată de un colectiv condus de renumitul bibliograf Todor Borov. Lucrarea, alcătuită din 8 volume, va descrie circa 100 000 de cărți apărute în Bulgaria în perioada anilor 1878—1944. (*Börsenblatt für den deutschen Buchhandel*, nr. 45/1968).

În cursul anului 1968, editurile italiene

...au publicat 11 746 de titluri de cărți, din care 4 713 reprezintă apariții noi. (*Börsenblatt für den deutschen Buchhandel*, nr. 4/1969).

Rubrică redactată de George VLĂDESCU

CAMIL PETRESCU și aparența livrescului

75 de ani de la nașterea sa

Dincolo de rinduri, înăuntrul scrierilor literare ale lui Camil Petrescu, cititorul deosebeste, încetul cu încetul, raf-turile înțesate ale unei masive biblioteci. Per-sonajele sale își profilează adeseori structura pe fondul unui consum ardent de capodopere capitale, delimitându-se mereu față de figuri și situații conținute în cărțile de căpății ale unei anume generații. Este firesc să rap-ortăm opera oricărui scriitor de adâncime meditativă la o infrastructură culturală și se știe ce consecințe a scos G. Călinescu în exegeza operei eminesciene din reconstituirea lecturilor marelui poet. Observația noastră cu privire la simbioza în care se află căr-țile lui Camil Petrescu cu alte cărți consan-guine nu tinde să conducă însă la o astfel de investigare a „culturii” sale. Pentru a ne referi la caracteristica aparent „li-vrescă” a creațiilor camiliene nu simțim nevoia să refacem sistemul cunoștințelor sale dobândite prin studiu. Chestiunea se pune altfel. Ceea ce ne interesează, de astă dată, este să distingem natura exactă a multiplelor referiri care — în cărțile lui Camil Petrescu — ne trimit la creații pa-ralele ale altor scriitori și — în general — să precizăm rostul unei anume ambiante cărturărești, a unei atmosfere „de carte” în atâtea dintre paginile scriitorului de care ne ocupăm.

Mai întâi se cuvine să ne convingem că o asemenea stare de fapt există și de-vine, cu adevărat, caracteristică la autorul *Jocului iezelelor*. Pentru aceasta să ne reme-morăm câteva observații. În *Suflete tari*, întreaga acțiune se așază, mărturisit, în-tr-o corespondență vădită cu romanul *Rosu și negru* al lui Stendhal, încât unii critici — neatenți la substanță sau inabili în înimicicia lor pentru autor — au putut vorbi despre un cvasi-plagiat, sau — în orice caz — despre insuficiența inventivă a romancierului român. Ioana Boiu, eroina aceleiași piese, are — pe de altă parte — în vedere un ideal etic extras din letopise-țele autohtone, alt mod de a-și acorda reveriile cu prestigiul cuvântului scris. În *Patul lui Procust* (mai cu seamă în „jur-nalul” doamnei T) căutarea unui suport stabil în referințe de bibliotecă este — de asemenea — frecventă. Lamartine, Sully Prudhomme, Ibsen cu *Hedda Gabler*, sint evocați într-un echilibru semnificativ cu gusturile vulgare, nedisciplinate cultural ale nefericitului D. În același timp, Ladima își subliniază ingenuitatea lunară crezând po-sibil s-o întrebe pe ignara Emy dacă nu cunoaște un anume vers din Rimbaud — invocat — firește — pentru facilitarea înțelgerii unei situații sufletești. Dar încă în *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* se desemnează, mai cu seamă pentru prima jumătate a romanului, aceeași predilecție a imixtiunilor bibliografice. Pe

lingă tomurile marilor filozofi care sînt implicate nu numai în ilustra lecție de metafizică din dormitor — ironizată cîndva de G. Călinescu — dar și în unele portrete morale (caracterul unchiului Tache este reactivat cu sugestii din Kant și Bergson), mereu alte opere de bază sînt introduse în comentariul analitic al comportamentului unor personaje. Episodul Iosif — femeia lui Putifar din Biblică este solicitată alături de alte surse literare mai libertine ca *Boubouroche* al lui Courteline sau *Dama cu camelii*. Într-o demonstrație uimitoare, glumele plate ale lui Nae Gheorghidiu sînt integrate unei serii cauzale care cuprinde și ironismul lui Anatole France (mereu citat de altfel ca autor preferat al frivolei Ella).

Impotriva oricăror previziuni, acest apetit bibliofilic nu scade nici în creațiile dramatice ale lui Camil Petrescu, unde exigențele genului îngăduie mai greu trimerile în afara termenilor stricti ai acțiunii. Cum însă dialogul la acest autor fascinat de idei ia aspectul unor dispute retorice, argumentația își găsește un suport firesc în textele consacrate, în vreme ce caracterizarea personajelor se bizuie adesea pe buletinul sintetic al lecturilor preferențiale. În *Mioara* prima demarcare a „mondenului” Drumea față de complicatul Radu Vălmăreanu se sprijină pe un lapidar schimb de replici cu privire la Shakespeare, iar încercarea de readucere a femeii iubite la tensiunea fericirii comune este legată de lecturile cu voce tare din Gide.

Cînd revine asupra *Actului venetian*, dezvoltîndu-l într-o dramă întinsă de-a lungul a trei acte, Camil Petrescu simte nevoia să schițeze în umbra acțiunii centrale un peisaj circular al culturii secolului al XVIII-lea (Leibniz, Buffon, Spallanzini — de fapt, Spallanzani —, Volta ș.a.m.d.) subliniind relația dintre dragostea pentru cărți al lui Pietro Gralla și pasiunea *lucidă* a acestuia pentru adevăr.

Cîteva alte piese oferă, mai mult, sau mai puțin accentuată, aceeași legătură subterană dintre viața eroilor și viața cărților, ajungînd uneori (ca în *Iată femeia pe care o iubesc*) la o întrepătrundere neobișnuită a literaturii cu conflictele existențiale.

În pofida ligamentelor interioare care mențin ferm comunicarea cu vasta bibliotecă a lecturilor autorului, Camil Petrescu nu este un autor livresc. Cărțile sînt solicitate, în creația sa, fie ca să depună măr-

turie pentru exactitatea observației psihologice, fie pentru a sprijini demonstrația cu forța adevărurilor intrate în conștiința publică. Autorul *Patului lui Procust* simte atît de puternic fragilitatea raportului dintre cuvînt și idee, încît incorporarea conceptelor generale în sinteze epice unanim acceptate îl atrage într-un mod constant. De fapt, interpretînd realitatea, scriitorul nostru ridică discuții la un nivel care implică firesc girul unor rezolvări literare prealabile. Cîtînd autori și amintind personaje celebre, el nu face decît să-și delimiteze exact propriile investigații, în concertul unor preocupări generale. Un loc important în implicarea titlurilor de bibliotecă îl joacă, desigur, presupusa valoare de document a cuvîntului scris. Camil Petrescu ca adept sentimental al fenomenologiei husserliene vedea, desigur, în *carte* un comprimat de autenticitate.

Oricum, afirmația că nu avem de-a face cu un autor livresc se sprijină și pe argumentul atît de important că una dintre principalele tendințe ale operei lui Camil Petrescu este tocmai negarea cărților devitalizate și respingerea — în numele victii dezblîntuite — a fetișizării volumelor iremediabil îmbătrinite. *Suflete tari* schițează de fapt nu o mimare ci o paralelă polemică la *Le rouge et le noir*. *Iată femeia pe care o iubesc* întreprinde un atac deschis împotriva freudismului și a pirandellismului. Gelu Ruscănu trage concluziile dramei sale într-un dialog iconoclast cu bustul raționalistului Voltaire. Ella, nevasta ignobilă a lui Ștefan Gheorghidiu, se extazia, cu mentalitatea sa mondenă, în fața unor autori ai subtilității formale (Oscar Wilde) sau ai inteligenței calofilice (Anatole France). Fundamentală pentru înțelegerea raportului dintre literatură și viață în creația lui Camil Petrescu este replica lui Andrei Pietraru, din scena mare a înfruntării cu Ioana Boiu:

„Eu trăiesc, fie și fără să-mi dau seama, literatura dar dumneata literaturizezi viața!”

Trebuie să înțelegem, prin urmare, că eroii acestui scriitor lansat în direcția liniei de orizont care unește IDEEA cu EXISTENȚA nu se pot lipsi de cărți, atîta vreme cît ele nu încetează să provoace experiențe spirituale, dar întorc spatele cu hotărîre tomurilor împodobite care nu răspund la nici o întrebare capitală.

V. MÎNDRA

L a Paris, Sena, „fluviu de glorie”, cu meandrele ci adormite și ape lenese își păzește parcă buchiniștii răbdători înșiruți pe maluri, ca veșnică, lor dându-le istețimea generațiilor dispărute. Tot la Paris, Anatole Thibault, viitorul Anatole France, fiu de librar, e, copil fiind, prietenul cărților pe care erudiția îl modelează după chipul și asemănarea marilor clasici. Născut la 16 aprilie 1844, France urmează școala la colegiul Stanislas după care își continuă singur studiile de bibliografie pînă cînd obține un post la biblioteca Senatului.

Anatole France intră în literatură ca poet parnasion, discipol al lui Leconte de Lisle. Cultul pentru formă, versurile de o eleganță și un rafinement clasic, acele ruine istorice descoperite în lumea antică și barbară ori în mitologie, natura statică înviorată de perfecțiunea liniei care, toate, sînt coordonatele parnasului, sînt în egală măsură caracteristici franciene — *Poemele aurite* și mai ales *Nunțile corintiene*. Cu acest din urmă volum care trece drept capodopera dramatică a parnasului, France se încearcă un continuator al lui Chateaubriand în reluarea motivului fericirii zădărnice de prejudecăți religioase. Consecrarea literară avea să i-o aducă însă în 1881 *Crima lui Sylvestre Bonnard* încununată cu lauri Academiei, o carte scrisă în respectul pentru cele mai pure tradiții franceze și care deschide întîia din perioadele creației lui France. Consider că în scrisul lui Anatole France se pot distinge patru perioade care, numai în unitate și totalitate lor, dau adevăratul spirit francian, „unduior și divers”. Mai întîi *Thais* (1889), *Ospătăria la Regina Pédauque* (1892), *Opiniile lui Jérôme Coignard* (1893). *Thais* e poate cel mai frumos roman pe care îl scrie A. France; Louis Gallet îl dramatizează și-l pune în scenă în 1894, iar Massenet scrie muzica spectacolului. O „istorie a unui păcătoase salvate și a unui anahoret pierdut” despre care E. M. Forster în *Aspecte ale romanului* spune că are forma unui clepsidre; într-adevăr romanul e un model de construcție epică ingenioasă în care eroii își schimbă insolit dar posibil rolurile: pustnicul Paphnuce încearcă să o salveze de dezmăț pe Thais pentru ca, după ce îmbracă haina de călugăriță, să înțeleagă îndemnul adevărat, erotic ce-l determinase la un asemenea act și să se piardă el însuși. O lume alexandrină nu atît prin strălucirea formelor și precizia desenului cît prin gustul amar al imposibilului, al unui scepticism fără leac. Puțin mai tîrziu, *Ospătăria la Regina Pédauque* consacră apariția abatelui Jérôme Coignard, un alter ego al scriitorului. Lacheu, comediant, călugăr, pentru Jérôme adevărata religie e voluptatea și nevoia de a se bucura de tot ce

ANATOLE FRANCE

125 de ani de la nașterea sa

oferă viața pămîntescă. Romanul e filozofic și picaresec în măsura în care romanele filozofice ale lui Voltaire și Diderot sînt picarești. De altfel spiritul secolului XVIII pătrunde adînc în opera lui France nu ca o imitație gratuită ci ca singurul mod posibil de înțelegere a lumii: surîsul superior al acceptărilor fataliste plin de o ironie înțeleaptă și necruțătoare. În fond, chiar dacă abatele e ucis, doctrina lui trăiește în *Tournebroche* — romanul următor al lui France stă măturie, un „radical breviar al scepticismului”.

Călătoria în Italia împreună cu doamna Arman Caillavet și insistențele acestei doamne îl determină pe France să scrie în 1894 *Crinul roșu* — roman psihologic și monden, după moda „la belle époque”. Deși mai valoros decît cantitatea de romane cu succes în epocă scrise de Paul Bourget, Gyp etc., această carte construită pe două adultere, cu un ușor iz de naturalism, nu rezistă timpului, menținîndu-se ca singurul reprezentant al celei de-a doua perioade a creației lui A. France, izolată și singulară în arta lui.

Romanele filozofice ale lui France măturiseau o încercare de atitudine socială: ură împotriva fanatismului, un cult al toleranței din dorința unei libertăți necesare și absolute. Atitudinea socială se solidifică în ciclul celor patru romane apărute între 1897 și 1901 sub titlul *Istorie contemporană: La umbra ulmului, Manechinul de năiele, Inelul episcopal, Domnul Bergeret la Paris*. În același timp se accentuează viziunea sumbră asupra lumii. Întreaga lume a acestei „istorii contemporane” se învîrtește în jurul unui scaun episcopal vacant, ambițiile mării făcînd pace bună cu intrișile. E aproape o operă care trăiește, în care romanescul dispare făcînd loc realității unor moravuri de-o obositoare falsitate în acea vreme a afacerii Dreyfus. A. France fusese de altfel printre semnatarii petiției cerînd revizuirea procesului și achitarea nevinovatului Dreyfus. A. France știe să portretizeze ca nimeni altul. Preoții săi (Lantaigne, Guitrel) sînt reliefuri de admirat. Totuși personajul cheie e domnul Bergeret, pesimistul, o altă înfățișare a scriitorului, care face legătura între cele patru romane, cu o concepție kantiană despre lume, al cărui scepticism îl face să afirme că răul ar fi necesar în societate ca treaptă a progresului, ca un contrast față de care nu ne dăm seama de fericire. O eroare, dar A. France precizează: „Nu am curajul să renunț la fanteziile, la capriciile conștiinței individuale. Imi plac erorile mele. Nu vreau să renunț la libertatea deliciosă de a mă rătăci, de a mă pierde, de a-mi pierde suflul. Vreau să pot triumfa asu-

pră-mi de cîte ori voi simți dorința să o fac”.

Satira politică e mai virulentă în romanele și povestirile alegorice ale celei de-a patra perioade a creației sale: *Crainquebille* (1904), *Povestirile lui Jacques Tournebroche* (1908), *Jeanne d'Arc* (1908), *Insula Pinguinilor* (1909), *Zeilor le e sete* (1912), *Revolta îngerilor* (1914). Ironia lui France e mereu mai ascuțită, mai rafinată. E însă ușor de înțeles ironia lui France dacă reținem spusel lui: „Ironia implică un ideal pentru că își rîde de neputința noastră de a-l atinge”. Ca rezultat al unei concepții particulare despre lume, e corozivă la Swift și la Voltaire, fecică la Remy de Gourmont, somptuoasă la Barrès, melancolică și încăpățînată la France.

În 1921, trei ani înaintea morții, France primește premiul Nobel pentru opera sa în care spiritul iluminist și valorile clasice se continuă. De fapt acesta e idealul francian: valoarea clasică trecută prin prisma iluministă. Dacă se pot găsi echivalențe între Voltaire (ca reprezentant iluminist universal) și France, în egală măsură se pot găsi între France și Racine: în atenția continuă acordată preciziei imaginii și poeziei ei, nevoii de perfecțiune, eleganței simple dar și în senzualitatea intimă, continuă și în elaborarea lentă. Pentru că France e în același timp și un critic literar apreciat, temut, cu spirit de pătrundere dar și plin de contradicții de înțeles. Ca impresionist important, alături de Jules Lemaitre, France adună 4 volume de articole sub titlul *Viața literară*; e pasionat pentru Racine și La Fontaine dar nu-l înțelege pe Molière și-l disprețuiește pe Pascal; Voltaire e preferat între toți; Lamartine și Vigny se apropie de ideile sale, în schimb Hugo nu-i demn de admirația sa; poeții parnasieni sînt lăudați dar, excluzîndu-l pe Verlaine, simbolistii și mai ales Mallarmé și Rimbaud sînt înlăturați; în timp ce naturalismul e dezgustător și deprimant.

Așa plin de contradicții cum e France rămîne un scriitor cu un serios răsunset în literatură, al cărui stil de o rară perfecțiune înclină cele mai înverșunate tabere adverse. E printre puținii scriitori care, glorificați în viață, pe drept, sînt uitați sau desconsiderați după moarte, pentru că apoi să existe admiratori și defăimători în cantități egale. Ce rămîne etern din France e cu siguranță acea ironie blindă și binefăcătoare, aspră uneori, crudă alteori, al cărei rîs liniștește mințile, învățîndu-i pe toți să-și ridă de proști și de răi, pe care, fără ea, am fi cuprinși de slăbiciunea de a-i urî (cf. France *Grădina lui Epicur*).

Stelian ȚURLEA

**O LUCRARE DE BIBLIOTECONOMIE
ȘI BIBLIOGRAFIE LITERARĂ *)**

Tipărirea lucrării redactate de Elvira Moraru se înscrie pe orbita unei stringente actualități. Ea vine după un volum mai modest, în formă și conținut, publicat în 1964, pentru diviziunea, mult solicitată atunci, 63 Agricultură.

Noul tom, care se vrea continuator al primului, cuprinde aproape 5000 de titluri din domeniile lingvisticii și literaturii, publicate în țara noastră, în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, în „ultimii 15 ani”, după cum menționează extrem de vag un lapidar Cuvînt înainte. Cititorii pot crede că producția editorială a fost înregistrată pînă în marginile bibliografice posibile, dar consultarea catalogului e dezamăgitoare, deoarece ultimele publicații menționate aparțin anului 1966, așa cum am înțeles din inserate și titluri din 1949, ceea ce face și mai confuză precizarea din amintitul Cuvînt înainte.

De altfel, prin laconismul său, prefața semnată de redacție nu dă bibliotecarilor nici cele mai trebuitoare lămuriri privind folosirea catalogului tip în activitatea de completare a fondului, în organizarea colecțiilor, în informarea bibliografică a cititorilor. Cum cel puțin o treime din bibliotecarii comunali sînt întotdeauna noi în această profesie, datorită cunoscutei fluctuații de cadre, lipsa unor indicații metodologice privind structura și utilizarea catalogului îi poate asigura acestuia din urmă, fără îndoială, o prezență anonimă în bibliotecă, deși conține în paginile sale atîta potențial biblioteconomic și bibliografic.

În primul rînd, *Catalogul* reprezintă un adevărat *test de completitudine* pentru o anumită perioadă, bibliotecile avînd posibilitatea să-și compare fondul de lucrări lingvistice și literare cu prototipul unei biblioteci ideale (cel puțin aceasta este dorința alcătuitorului, criteriile de selecție a publicațiilor destinate anumitor tipuri de bibliotecă avînd însă, întotdeauna, o mare doză de relativism). Even-

tualele goluri semnalate sînt pentru bibliotecar tot atîtea puncte de orientare în completarea *pasivă* (din trecut) și *activă* (curentă) a fondului de publicații de limbă și literatură. Abia între foile acestei lucrări, mulți bibliotecari vor cunoaște efectele tîrziu ale unei anumite politici de completare și vor avea posibilitatea să se orienteze pe alte sîgașuri, în viitor, dacă sistemul de completare centralizată va deveni mai flexibil, iar bibliotecile comunale vor beneficia de o relativă autonomie în creșterea colecțiilor.

Confruntarea cărților proprii cu fișele din catalog nu va fi numai de natură *informativă*, ci și *biblioteconomică*, deoarece se vor putea verifica, simultan, *descrierea bibliografică* (cu toate elementele ei înscrise pe fișă) și *clasificarea zecimală*, care, virtual, trebuie să fie mai corectă în catalogul tipărit.

În spațiul marginal, se poate trece, în cerneală, *cota* din fiecare bibliotecă, pentru cărțile existente, volumul devenind astfel un veritabil catalog tipărit al bibliotecii, pentru o anumită parte din fondul de limbă și literatură.

De aici începe și *funcția informațională* a catalogului, întrucît el oferă celui interesat imaginea reală a unei biblioteci, proiectată pe fundalul *ideal*, care îi deschide noi perspective de cercetare și, în sistemul actual de relații între unitățile bibliotecare, se pot obține, la cerere, împrumuturi interbibliotecare.

Deși se adresează, prin titlu, numai bibliotecilor de un anumit profil, prin conținut, *Catalogul* este un instrument bibliografic necesar oricărui cercetător și cunoscător profesional al cîmpului literaturii și lingvisticii. Sistematizarea întregului material după conținut, literatură, genuri literare oferă o lesnicioasă informare selectivă. La subdiviziunea 859.09 A/Z, de exemplu, sînt cuprinse principalele lucrări monografice consacrate scriitorilor români, așa cum biografiile scriitorilor universali sînt clasate la subdiviziunile corespunzătoare fiecărei literaturi. *Indexul alfabetic al numelor de persoane*, completat cu *Indexul alfabetic al titlurilor de lucrări*, oferă și alte posibilități de investigare a Catalogului. În lipsa unor explicații în subsidiar, cititorul este însă obligat să deducă singur că numerele tipărite cu caractere aldine (îngrosate) reprezintă pozițiile principale, iar cele tipărite cu drepte de rînd, calitatea de autor secundar (prefăcător, traducător etc.).

Sistemul închis de difuzare a catalogului, numai prin colecturi, îl ține departe de cei care l-ar putea folosi ca un instrument personal de informare. De altfel, întreaga literatură bibliografică editată la noi, cu excepția doar a buletinelor de informare ale Centrului de documentare științifică al Academiei R.S. România, circulă pe căi obscure,

*) *Catalog tip pentru bibliotecile orășenești și comunale*. 8 Literatură. 4 Filologie-Lingvistică. [Redactor responsabil: Elvira Moraru]. Buc., Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. Direcția bibliotecă, 1968. 371 p.

cercetătorii aflînd de existența acestor lucrări mai întotdeauna întâmplător și tardiv.

Și acum citeva nedumeriri de ordin biblioteconomic și redacțional, care nu estompează însă valoarea Catalogului.

Nu știm de ce redacția a omis să particularizeze sensul asteriscurilor aplicate la numărul de ordine al unor lucrări. Noi descifrăm aici un semn distinctiv numai pentru bibliotecile orașenești, dar în lipsa unor explicații putem presupune orice. Apoi, criteriul de așezare în cuprinsul unei diviziuni este cînd *cronologic*, cînd *invers cronologic* (Vezi p. 23, nr. 218, 219, 220, 221).

Din dorința de a clasifica publicațiile cit mai nuanțat s-a ajuns la hiperbolizare. Numai așa se explică principiul clasificării *operelor complete* sau *alese*, la indicele analitic [—o] și suplimentar la toate genurile abordate de scriitor. Unde s-ar ajunge oare dacă am aplica această modalitate de clasificare la opera completă a lui Voltaire?

Confuzie catalografică poate genera și lipsa virgulei, ca semn de punctuație ce separă numele de prenume. Un paradox este, de asemenea, existența a două variante pentru același tip de descriere. Astfel, antologia *Inceputurile teatrului românesc* (Buc., Editura tineretului, 1963, poz. 818) este descrisă la numele *alcătuitorului ei* (Avrămescu, T.), în timp ce o altă antologie — *Teatrul românesc contemporan* (Buc., Editura tineretului, 1962, poz. 821), realizată de Margareta Bărbuță, este tratată ca o lucrare *anonimă*.

Dincolo de micile noastre rezerve, lucrarea este un model de onestitate și conștiințiozitate cu adevărat biblioteconomică. Utilitatea ei se va măsura în timp.

Corneliu DIMA-DRĂGAN

Biblioteca Centrală de Stat a Republicii Socialiste România. **Repertoriul colectiv al bibliografiilor nepublicate, 1967.** București, 1968. 396 p.

Întocmit de Serviciul de informare științifică al Bibliotecii Centrale de Stat, repertoriul colectiv pe 1967 al bibliografiilor nepublicate înregistrează 1208 titluri de bibliografii elaborate de 34 de biblioteci și instituții cu caracter documentar. Este de remarcat, în această privință, creșterea numărului bibliografiilor cuprinse în repertoriu față de anii precedenți: în volumele pentru anii 1964, 1965 și 1966 au fost semnalate 1120, 1081 și, respectiv, 1140 de titluri. Din componența celor 34 de instituții care au colaborat la acest repertoriu, comunicînd bibliografiile întocmite în cadrul lor în cursul anului 1967, se observă numărul mic al bibliotecilor municipale (5) și al centrelor de documentare (3).

Distribuirea materialului înregistrat, precum și sistematizarea lui în cadrul repertoriului pe 1967, este aceeași ca cea din volumele precedente, asigurîndu-se în acest fel unitatea lucrării în decursul anilor de apariție. Semnalările sînt împărțite în două mari secțiuni — partea I: *Științe sociale, umane și partea a II-a: Știință, medicină, tehnică* — iar în cadrul acestora, ordonarea urmează în general clasificarea zecimală. Indicii de materie, alcătuiți separat pentru fiecare parte a repertoriului, încheie și întregesc în mod necesar volumul.

Redactat la un înalt nivel științific și prezentat într-o ținută grafică deosebit de îngrijită, ultimul număr al *Repertoriului colectiv al bibliografiilor nepublicate* vine să îmbogățească seria lucrărilor bibliografice elaborate pe plan central cu un nou instrument de informare de mare utilitate.

G. V.

Două lucrări apărute în colecția „Mica bibliotecă de istorie“*)

Editată sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., colecția *MICA BIBLIOTECA DE ISTORIE* pune la îndemina cititorilor monografiile originale pe probleme fundamentale ale istoriei vieții sociale și politice din România, antologii precedate de studii asupra operelor unor recunoscuți reprezentanți ai gândirii social-politice românești, culegeri de memorii inedite ale unor oameni politici participanți la evenimente istorice importante.

Debutul colecției îl marchează volumul: C. Dobrogeanu-Gherea. *Scrieri social-politice*. Precedată de un amplu studiu introductiv, semnat de Damian Hurezeanu, antologia însumează cele mai importante lucrări ale lui Dobrogeanu-Gherea.

Antologia cuprinde articole, studii, capitole din principalele sale lucrări (reproduse integral sau parțial): *Ce vor socialiștii români — Socialismul în România*; capitoul al IV-lea al lucrării „*Neoiobăgia*” — *Rezultatele economice ale neoiobăgiei*; parțial, studiul *Asupra socialismului în țările înafiate*; conferința ținută la „Cercul studiilor sociale” din București — *Concepția materialistă a istoriei*; articolele — *Chestiunea agrară la congresul internațional de la Zürich, Friedrich Engels*; *Insemnătatea istorică a lui I Mai*, articolul — *I. C. Frimu ș.a.*

Alcătuită astfel, culegerca reprezintă un pas important pe linia relevării gândirii social-politice a lui C. Dobrogeanu-Gherea.

Apariția celei de-a doua lucrări din colecția *Mica bibliotecă de istorie* este legată de împlinirea unei jumătăți de secol de la eroicul 13 Decembrie. Realizată de Gh. Ușc și C. Mocanu, monografia *13 Decembrie* tratează, într-un cadru mai larg, pe baza celor mai recente cercetări istorice, cauzele acestui eveniment, locul său în istoria mișcării muncitorești din România.

*) Dobrogeanu-Gherea, C. *Scrieri social-politice*. Buc., Editura politică, 1968. Ușc, Gh. și Mocanu, C. *13 Decembrie*. Buc., Editura politică, 1968.

În primele două capitole, intitulate sugestiv: *Pe răbojul începutului de avânt revoluționar din 1918 și Izvorăsc din nou mai viguros mișcările...* este ercționat, în principalele sale detalii, fundalul social-economic și politic pe care s-a desfășurat eroicul și sîngerosul 13 Decembrie 1918.

Valorificînd mărturiile unor participanți la croica luptă din 13 Decembrie, ca și unele documente noi, autorii relevă dirzenia, curajul de care au dat dovadă muncitorii, care au plătit cu viața cauza dreaptă pentru care luptau. Sint înfierăși cei care au pregătīt și executat sîngerosul masacru din Piața Teatrului Național.

În ultimul capitol, intitulat *Cei morți nu se uită*, autorii subliniază că 13 Decembrie, eveniment memorabil în istoria luptei revoluționare, prin țelurile și prin învățămintele lui și-a avut partea lui însemnată de contribuție la procesul legic social-politic, de transformări profunde în viața țării. El se îngemăncază cu toate luptele muncitorești duse de-a lungul anilor, pînă la victoria cea mare, care întrușipează și sintetizează ce a fost mai bun, mai necesar în lupta pentru dreptate, libertate, pentru progresul societății românești.

În continuare, în cadrul acestei colecții sint prevăzute să apară volumele: *Revoluția românească de la 1848*; N. D. Cocca. *Jurnal: Mărturiu din Buchenwald: Dictatul de la Viena (1940)*.

Virgil SMIRCEA

Integrarea socială a tineretului. Cercetări sociologice contemporane. Sub redacția prof. univ. Miron Constantinescu. Buc., Editura științifică, 1969. 344 p.

Lectura cărții oferă cititorului prilejul să ia cunoștință de una dintre cele mai acute și complexe probleme ale contemporaneității. Autorii, membri ai Laboratorului de sociologie al Ministerului Învățămîntului, au efectuat cercetări sociologice în mai multe centre școlare, aria investigațiilor lor vizînd cu precădere tineretul din învățămîntul profesional, seral, mediu și universitar.

Rezultatele acestor cercetări, reprezentate prin studiile volumului de față, conțin în substanța lor nu numai un bogat material faptic, ci și reflecții, aprecieri, analize ce pot înlesni o înțelegere mai fidelă și mai adîncă, a eficiență practică, a procesului integrării sociale a tineretului.

Autorii examinează multiplele corelații ce se stabilesc în cadrul triunghiului școală-familie-mediu extrafamilial, variatele activități ce se împlinesc în procesul integrării sociale a tineretului.

Integrarea socială este cercetată de autori ca un proces în continuă adaptare, presupunând o permanentă conformare a individului la necesitățile sociale. Autorii examinează problema integrării tineretului nu numai sub unghi profesional, nu numai în măsura în care tinărul se încadrează în procesul de producție. Ei au în vedere manifestările sale multiple în viață, comportările, atitudinile și concepțiile lui. Însăși tematica volumului ilustrează această viziune ce a călăuzit pe autori. Sint cercetate probleme ca : rolul familiei în orientarea profesională, procesul educativ în familiile rurale în care părinții lucrează în industrie, structuri integrative în relațiile dintre generații, relațiile școlilor profesionale cu întreprinderile, adaptarea studenților din anul I la condițiile de muncă și viața universitară, timpul liber al tineretului universitar, efectele televiziunii în informarea și formarea studenților.

Drumul integrării este sinuos și contradictoriu. În realitatea socială există o seamă de discordanțe între poziția mediului familial în care se formează tinărul, poziția unității școlare în care învață el, poziția mediului social în care trăiește, relațiile pe care tinărul le are cu colegii lui din alte unități. Autorii nu ocoleșc aceste contradicții și le examinează, încercând, în parte, să le explice.

Din studii nu se desprind doar constatări, ci se profilează perspective, se sugerează soluții.

A. ZOLA

Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani. Buc., Editura politică, 1968. 646 p.

Lucrarea, apărută în Editura politică, sub îngrijirea unui colectiv de cercetători științifici din cadrul Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., constituie o culegere antologică de documente privind alitudinea unor personalități democratice, progresiste ale vieții politice, oameni de cultură, ziariști ai vremii față de monarhia de Hohenzollern în ansamblul său, particularități de amănunt vizând diverși membri ai acestei familii.

Ideea monarhică, în adevărata sa accepție, și mai ales cum s-a manifestat ea, sub patronajul familiei de Hohenzollern, în România nu a avut aderență de masă, fiind, din contră, neavenită și repudiată de diverși factori ai opiniei publice, cu mai mare sau mai mică virulență, în funcție de epocă și posibilități de manifestare. Documentele înscrise în volum, purtând semnăturile lui I. Heliade-Rădulescu, I. Budai-Deleanu, N. Bălcescu, S. Bărnăuțiu, C. Mille, Al. Vlașcă, A. Bacalbașa, C. Bacalbașa, G. Panu,

Alex. V. Beldiman, T. Argezi, N. D. Cocea și numeroase alte personalități, evidențiază tocmai evoluția concepției statale (în cazul celor care au trăit înaintea anului 1866), cât și politica arbitrară, străină de interesele fundamentale ale poporului român promovată de monarhia sus-menționată după uzurparea puterii politice în urma detronării domnitorului Al. I. Cuza. În acest context, sînt interesante reflecțiile privind formarea și evoluția curentului de opinii progresist-republican, formele și prilejurile mai caracteristice în care acesta s-a manifestat.

O serie de documente memorialistice, aparținînd lui Carol I., Alex. Marghiloman, Th. Conciocov și altor exponenți ai regimului monarhic, vin să întregescă, în măsura în care respectă cât de cât adevărul istoric, sau prin contrapunerea pe care ne-o oferă azi interpretarea adevărului istoric, concluziile amintite. În această categorie se încadrează în lucrare fragmentele din memoriile lui C. Argetoianu.

Împotriva monarhiei de Hohenzollern s-au pronunțat, în funcție de orientarea socială și de interesele politice de moment sau de perspectivă, diverse grupări și partide ale regimului burghezo-moșieresc. O poziție calitativ deosebită a prezentat-o, în acest context, mișcarea muncitorească din România, în primul rînd detașamentul său cel mai combativ, organizat — partidul comunist. Culegerea antologică conține numeroase materiale — manifeste, broșuri, luări de poziție în presa legală sau ilegală — elaborate de P.C.R. și de alte organizații politice ale proletariatului român.

Ca o concluzie — bilanț al jefuirii avuției naționale de către instituția monarhică în timpul lui Carol al II-lea — apare prezentarea în volum a materialelor furnizate în acest sens de către ancheta comisiei judiciare din anul 1941.

La 30 decembrie 1947, poporul român, sub conducerea partidului comunist, a aruncat la lada de vechituri a istoriei instituția anarhică a monarhiei de Hohenzollern. Faptele istorice au rămas însă ca atare.

OLIMPIU M.

Noi dicționare de specialitate

În acest an apar, în Editura politică, cinci dicționare de specialitate de larg interes : Mic dicționar filozofic, Mic dicționar de etică pentru tineret, Dicționar de economie politică, Dicționarul politic și Dicționarul de estetică generală, dintre care primele două încă în luna ianuarie.

Mic dicționar filozofic, primul dicționar original de acest gen, este elaborat de un colectiv de cercetători din cadrul Institutului de filozofie al Academiei și de cadre didactice de la catedrele de științe sociale din țara noastră. Cuprinde peste 1.000 de articole referitoare la fondul principal de noțiuni ale filozofiei, la curente, școli, orientări, personalități filozofice de primă însemnătate, din istoria filozofiei universale și din istoria filozofiei românești. Titlurile articolelor acoperă variate discipline filozofice sau limitrofe ca: materialismul dialectic și filozofia științelor naturii, materialismul istoric, socialismul științific, sociologia, științele politice, istoria filozofiei, psihologia, etica, estetica, logica clasică și simbolistică, epistemologia, istoria religiei ș.a.

Mic dicționar de etică pentru tineret, primul de acest gen în literatura noastră, elaborat de un colectiv de cercetători și cadre didactice specializate, se adresează nu numai tineretului, ci cercurilor celor mai largi de cititori. Răsfoind dicționarul, cititorul își va da seama, în primul rând, că cei 900 de termeni aleși pentru a fi explicați sau consultați ilustrează cât de intensă și difuză este sfera eticului: cuvinte care i se păreau poate banale („amabilitate”, „amărăciune”, „anacronism”, „aparență”, „atenție” etc.) se vădesc a avea rezonanță etică, atunci când sint puse în lumina reflecției. Dar dicționarul abordează mai ales termeni și categorii etice importante. Deși tratați într-o formă accesibilă, acești termeni reprezintă în fapt o mică introducere în etică. Este neîndoios că articole ca cele despre „angajare”, „antropologie filozofică”, „atitudine creatoare față de muncă”, „autocontrol”, „axiologie”, „bine”, „budism”, „bunătațe”, „caracter”, „civism”, „datorie” etc. îl introduc pe cititor în miezul atît al problemelor clasice ale eticii teoretice, cît și în problematica moralei socialiste.

Dicționarul de economie politică, sub coordonarea profesorilor universitari N. N. Constantinescu și E. Hutira, va cuprinde circa 1.800 de articole (termeni ai economiei politice marxist-leniniste, termeni ai teoriilor economice nemarxiste, curente și școli din domeniul economiei politice, precum și termeni din științele economice de ramură și alte științe sociale, în măsura în care economia politică operează curent cu acestea). Elaborat de un larg colectiv de specialiști, dicționarul se va adresa atît economiştilor cît și studenților și publicului larg.

Dicționarul politic, care apare sub coordonarea dr. Ilic Rădulescu, este o lucrare cu caracter enciclopedic și cuprinde un număr de circa 2.000 de termeni. El va include pe lîngă noțiuni și categorii specifice

sferei activității politice contemporane și o serie de nume proprii: țări, teritorii, oameni politici, români și străini, conducători și militanți de seamă din mișcarea muncitorească, publicații principale etc.

Dicționarul de estetică generală va cuprinde circa 600 de articole care vor trata atît noțiunile și categoriile de bază ale esteticii, cît și curente, orientări, școli și personalități reprezentative din acest domeniu. Dicționarul va cuprinde și termeni care desemnează științe și ramuri științifice înrudite (ex. sociologia artei, psihologia artei, teoria artei etc.), ca și unii termeni din aceste științe și ramuri științifice folosiți frecvent și de esteticieni. Un număr important de termeni, cu un spațiu de tratare precumpănitor, vor fi cei care privesc istoria și problemele esteticii românești.

Panaiteșcu, P. P. **Introducere la istoria culturii românești**. Buc., Editura științifică, 1969, 480 p.

Carte de gîndire istorică, se referă de fapt la dezvoltarea civilizației românești privită într-o viziune complexă care cuprinde și elementele de manifestare culturală. Lucrarea analizează elementele proprii, originale ale culturii românești de la formarea poporului român, cu moștenirile sale anterioare, pînă la jumătatea secolului al XIV-lea, cînd se încheagă primele state românești independente și cu organizare specifică.

Autorul subliniază, pe baza unei largi investigații istorice, factorii de unitate ai civilizației noastre fundamentați în special pe cultura populară, unitate care a depășit granițele politice feudale, precum și rolul forțelor materiale și spirituale interne în cadrul marilor curente culturale ale Europei medievale.

Considerațiile originale și analizele pătrunzătoare asupra civilizației dacilor și a romanilor, asupra romanizării, a continuității, a specificului și rolului istoric al poporului nostru punctează întreaga lucrare.

Deși coeficientul de ipoteză sau de eroare posibilă are un spațiu mai larg, lucrarea prin originalitatea și noutatea ei este o mare realizare a istoriografiei noastre.

Documentația, de mare amploare, cuprinde izvoare arheologice, istorice, lingvistice, interne și externe, dar tratarea problemelor este foarte sugestivă ea putînd fi urmărită de un public de toate specialitățile și profesiile.

Bonnard, André. **Civilizația greacă**. Vol. 3. Buc., Editura științifică, 1969. 344 p.

Ultimul volum al trilogiei elenistului elvețian André Bonnard, subintitulat *De la Euripide la Alexandria*, abordează perioada cuprinsă între epoca în care a trăit Euripide (480—406 î.e.n.), supranumit „filozoful scenei” sau cum l-a caracterizat Aristotel „poetul tragic prin excelență”, și Epicur (341—270 î.e.n.), filozoful materialist și ateist grec din perioada elenismului care, suferind de dureri îngrozitoare pricinuite de o boală nemiloasă, a iubit totuși cu pasiune viața și prietenia în cel mai înalt grad.

Paginile dedicate tragediei, ca una din marile cuceriri ale civilizației Greciei antice, începute în volumul I cu Eschil, continuate în volumul al II-lea cu Sofocle, se încheie în ultimul volum cu Euripide, cel de-al treilea strălucit poet slujitor al Melpomeni. Spre deosebire de ilustrii săi înaintași — Eschil și Sofocle — în operele căroro tragicul amenință pe crou din afară, în care zeii îl doboară, în tragediile lui Euripide personajele nu mai sînt victime orbe ale fatalității ci purtătoare ale unor pasiuni, de multe ori violente, care le călăuzesc destinul. Din păcate din cele peste 90 de tragedii scrise de Euripide ne-au parvenit numai 17. Dintre acestea, A. Bonnard analizează *Medea*, *Ifigenia în Aulis* și *Bacchantele*. Și pentru că am amintit de un slujitor al muzelor vom continua cu altul nu mai puțin celebru. Thucidide, socotit întemeietorul criticii istorice și unul din precursorii istoriografiei moderne. Istoria, în 8 cărți (neterminată), a războiului peloponezic înfățișează lupta pentru supremație între Sparta și Atena dintre anii 451 și 411 î.e.n. A. Bonnard îl consideră un adevărat artist pentru maniera de „adevărată dramă în trei acte în care este scrisă istoria războiului peloponezic”.

Analiza civilizației vechilor greci se oprește apoi asupra marelui orator Demostene. Acesta este zugrăvit ca un aprig apărător al libertății cetăților. În vestitele sale *Filipice* — discursuri îndreptate împotriva lui Filip, regele Macedoniei — campania purtată timp de 10 ani. Demostene demască cu vigoare și curaj pe lichidatorul libertății cetăților.

În afara lui Epicur, de care am amintit, filozofia mai este ilustrată în acest volum de către Platon și Aristotel. Lui Platon, fondatorul idealismului obiectiv ca sistem încheat în filozofia greacă, autorul îi dedică un important capitol, analizîndu-i meritele și părțile negative ale activității sale. Iar „cel mai mare gînditor al antichității”, cum l-a numit Marx pe Aristotel, apare ca o figură dintre cele mai luminoase ale epocii sale. Profesorul lui Alexandru cel Mare (Aristotel a fost timp de 3 ani dascălul viitorului rege) este înfățișat nu numai ca un genial filozof ci și ca un re-

marcabil biolog care a descris și clasificat peste 500 de specii de animale, făcînd numeroase observații de valoare în domeniul biologiei.

Ultima parte a volumului este închinată perioadei elenistice începută o dată cu războaiele de cucerire purtate de Alexandru cel Mare. Civilizația elenistică prelungeste vechea civilizație greacă cu încă două secole, fără a atinge însă culmile pe care au înălțat-o secolele de aur din istoria civilizației Greciei antice.

Ediția românească a lucrării lui André Bonnard s-a bucurat de îngrijirea prof. univ. Iorgu Stoian, care a asigurat întreaga valoare a originalului.

Corneliu MATEESCU

Gamow, G. **O stea numită Soare**. Buc., Editura științifică, 1969. 210 p.

Marele fizician George Gamow a mai scris o lucrare cu aceeași temă, *Nașterea și moartea Soarelui*, apărută în 1940. În perioada de timp care a urmat, s-au înregistrat progrese mari și spectaculoase, nu numai pe plan experimental, ci și în domeniul problemelor teoretice legate de reacțiile termonucleare care au loc în Soare și stele și de influența acestor reacții și transformări asupra evoluției stelelor. În consecință, autorul a trebuit să reia tema într-o lucrare nouă, care ține seama de toate datele și teoriile recente (la a căror dezvoltare G. Gamow a adus o importantă contribuție). Noua lucrare prezintă într-o formă deosebit de accesibilă principalele aspecte legate de suprafața agitată a Soarelui (petele solare, coroana solară, magnetismul solar, activitatea solară și influența sa asupra Pămîntului etc.) și de interiorul fierbinte al Soarelui (plasma, zona de convecție etc.). Totodată sînt prezentate concluziile ce se pot trage — din analiza spectrului solar — cu privire la compoziția, atmosfera, temperatura astrului nostru central. Analizînd mișcările, evoluția și strălucirea stelelor, precum și sursele energiilor stelare în diverse stadii ale existenței lor, autorul face o comparație a Soarelui cu alte stele. În continuare se expun natura și vîrsta gigantelor roșii, piticilor albe, novelor, supernovelor etc.

Un aspect deosebit de interesant îl oferă prezentarea stelelor multiple (duble, triple etc.) și a sistemelor planetare.

Din motive de continuitate, noțiunile necesare înțelegerii celor expuse sînt prezentate în capitole separate (atomii și spectrele lor, nucleele și energia lor) și anticipat folosirii lor.

În încheiere, se fac unele considerații de viitor privind evoluția stelelor în general și a Soarelui în particular.

Talentul cu care autorul reușește să se facă înțeles de cititorul nespecialist, chiar cînd discută probleme de nivel înalt, este

remarcabil. De altfel, această calitate este cunoscută publicului din țara noastră din alte lucrări ale autorului, apărute în limba română (*Gravitația, Unu, doi, trei... înfinit, Enigme matematice, O planetă numită Pământul*), care s-au bucurat de aprecieri dintre cele mai bune.

D. I. NECHITA

Cotlow, Lewis. *Zanzabuku — safari primejdios*. Buc., Editura științifică, 1969, 280 p.

Pasionat cercetător al naturii și neobosit explorator, Lewis Cotlow, membru al Societății regale de geografie din Anglia, străbătute nenumărate trasee turistice ale lumii și bătuse nu mai puține cărări abia știute când a plecat în căutarea Africii primitive, cu două geamantane și cu un aparat de filmat. În cele trei călătorii ale sale, realizate într-o perioadă de optsprezece ani, a văzut lucruri nemaîntilnite și fascinante, dar, mai ales, a întâlnit oameni necunoscuți și minunați. A cunoscut și a trăit, îndeosebi în mijlocul pădurilor uriașe, viața micuților pigmei cu pielea brun-aurie și părul creț, înalți de un stat de copil, a căror sinceritate naivă l-a umit, a înțilnit, la marginea pădurilor, sate de băștinași bantu cu pielea negricioasă, pe unde se vedea că pătrunseseră, când și când, câte o expediție a albilor. Natura africană îl copleşte și nu de puține ori rămâne înmărmurit în fața măreției ei.

La o jumătate de grad spre nord de ecuator, unde se aștepta să întâlnească nișipuri arzătoare și jungla de nepătruns, este întâmpinat de piscuri înalte ce-si aruncă frunțile strălucitoare în țările cerului. Munți înzăpeziti la ecuator. Ghețari în inima Africii tropicale. Pământuri roditoare, splendide lacuri, vulcani activi și stinși, toate dominate de uriașul masiv Ruwenzori, sau Munții Lunii, cum îl numise anticul Ptolomeu. Adevărată minune de frumusețe a naturii africane.

Fascinat de bogata viață animală din această regiune africană și de ciudătenile pe care le descoperă, Cotlow își îndreaptă atenția spre numeroasele rezervații și parcuri naționale create anume pentru conservarea naturii africane, unde sînt adăpostite fauna, flora și biotopurile cele mai interesante din Africa (Transvaal — Republica Sud-Africană, Congo (Kinshasa), Kenya, Uganda, Tanganyika, Camerun, Ciad etc.).

Aici întâlnește gorile cu pielea neagră și lucioasă pe față și pe piept, cu nasul turtit și cu nările dilatate care-si apără cu furie puii. Surprinde jocurile de dragoste ale hipopotamilor și plimbările lungi și pașnice ale elefanților, cruzimea leilor — ale căror victime sigure sînt grațioasele antilope — și a hienelor ce atacă pe furis. Este năpădit de hoarde de șintari, trece prin nori de lăcuste, este ciupit de muște, de furnici, vede milioane de purici tropicali, viermi și șerpi veninoși.

Noaptea ascultă zgomotele junglei, tresărind la răgetul leopardului sau la risul straniu și neplăcut al hienei, la țipătul bufniței sau la glasul ciudat, omenesc, al lemurianului. Iar cînd basul profund al tunetului amenință, însoțit de mănunchi de fulgere, caută adăpostul cortului, neputincios sub biciuiala ploii și a vîntului turbat.

Și cînd sosește vremea plecării, cu greu se desparte exploratorul de asprimea vieții și de primejdiile din jungla africană pe care, trăindu-le, le iubește din toată ființa sa.

Cartea *Zanzabuku* este un minunat poem închinat Africii de către un om care și-a dedicat viața cunoașterii celor mai stranii și mai primejdioase regiuni de pe glob.

S. STOIAN

Kafka, Franz. *Castelul*. Roman. Traducere, prefață și tabel cronologic de Mariana Șora. Buc., Editura pentru literatură, 1963. 403 p. (Biblioteca pentru toți).

Kafka a început să scrie primele pagini ale romanului *Castelul* în ianuarie 1922. Bolnav de tuberculoză din 1918, adînc rănit după eșecul ultimei sale iubiri pentru Milena Jesenská, la data aceasta definitiv pensionat, Kafka este, în perioada elaborării romanului, un dezdărcinat, un paria al vieții sociale și chiar afective. S-ar putea spune, al vieții.

În aceeași lună, ianuarie 1922, putem citi următoarea însemnare în „Jurnalul” său: „Din nou neliniște. De unde? Din anumite gânduri, degrabă date uitării, care lasă însă în urmă o neliniște ce nu se poate uita... Neliniștea ce izvorăște dintr-o anumită multitudine depărtată și evanescentă ce pare să se apropie totuși din timp în timp... Neliniște și din faptul că pînă acum viața mea a fost un marș pe loc... A fost ca și cum mi s-ar fi dat, ca oricărui om, punctul cercului, pentru că apoi, s-o iau ca orice om pe raza decisivă ca să conturez frumos circumferința. Dar în loc să fie așa, mi-am luat mereu avîntul spre rază și mereu a trebuit să mi-l întrerup...”.

Într-adevăr, în scurta lui existență atît de timpuriu încheiată la 38 de ani, Kafka n-a izbutit să se realizeze în concepția obișnuită a noțiunii, căci asupra operei, avea să decidă, cum s-a și întîmplat, o posteritate tîrzie.

Castelul este una din cele mai desăvîrșite expresii artistice ale înstrăinării și ale dezrădăcinării sale în mijlocul lumii în care a trăit. Arpentorul K., croul romanului, vine de undeva, unde pare să fi părăsit, din spusele sale, un cămin, poate o familie, o viață într-un fel organizată, pentru a intra în slujba castelului. După cum se va arăta ulterior, nu administrația castelului îi solicitase serviciile, ci certurile dintre țărani determinaseră la un moment dat forurile comunale să solicite ajutorul unui arpentor

pentru a restabili ordinea. Dar, după cum îi va comunica primarul, într-o explicație prolixă, sforăitoare, rău intenționată și servilă de câteva pagini — este unul din fragmentele măiestre în care autorul își exprimă ironia profundă față de hidra birocratică a imperiului austro-ungar pe care el o cunoștea prea bine — solicitarea aceasta fusese foarte veche, veche de ani și nu ajunse la el decât printr-o inexplicabilă greșeală a unui funcționar. O mică greșeală, care-l obligă pe tânărul arpentor să accepte, mai mult de dragul logodnicii sale, Frieda, slujba de servitor al școlii comunale. Arpentorul o cunoscut pe Frieda, chelnăriță la tejgheaua hanului „Curtea domnească”, a doua zi după soșirea sa în sat. Dar Frieda își deține postul acesta de chelnăriță în circumstanțele domnilor, a înalților funcționari de la castel, invizibili, cu totul despărțiți de ceilalți muritori din sat, numai grație faptului că ea este favorita lui Klamm, administratorul castelului. Personaj misterios, care putea lua fel de fel de înfățișări, Klamm este demiurgul, personalitatea aproape sacră în mijlocul celorlalți, spre care aspiră toți cei din jur, arpentorul însuși.

Frieda îl părăsește totuși pe Klamm pentru a-l urma pe K., dar numai timp de trei zile. Fie din neglijența tinărului și logodnic care face imprudența de a frecventa și familia Barnabas, ostracizată din viața satului pentru îndrăzneala nemaipomenită dovedită de Amalia, una din fetele Barnabas care avusese cutezanța de a respinge avansurile desănțate ale unui înalt funcționar al castelului, fie pentru că în realitate ea nu-l iubise pe K. nici o clipă, ci-l urmărise numai pentru a ațîța interesul lui Klamm și a produce un scandal artificial menit să-i consolideze poziția, Frieda se reîntoarce la tejgheaua „Curții domnești” iar K. pleacă de acolo, așa cum venise, după o noapte de epuizare când asistă la activitatea nocturnă a înalților funcționari, la contactele lor — așa-zisele „interogatorii” — cu postulanții de rind, convocați să-și expună părurile.

Castelul — care există în realitate în satul ceh Wossek, unde la vârsta de 7 ani, la 10 decembrie 1889, Kafka asistă la înmormântarea bunicului său Jakob, măcelar și figură populară a comunei — este fără îndoială simbolul enigmatic al unei lumi, sau imaginea cheie a unei lucrări ermetice, despre care s-a scris mult de la apariție până azi. Nu insistăm asupra diferitelor interpretări înregistrate de literatura critică despre opera lui Kafka. Ele sînt în cea mai mare parte expuse în studiul introductiv, amplu, care precede traducerea românească a romanului. Discrepanța, care determină de fapt atmosfera stranie, uneori halucinantă a scrierii, decurge tocmai din stilul riguros realist, naturalist, folosit de autor și realitățile înseși pe care le zugrăvește. Lectura

fiecărui rînd în parte este de un adevăr ușor inteligibil, descrierile oamenilor, ale situațiilor sînt minuțioase și totuși stăruie în permanență sentimentul că autorul folosește cuvîntul pentru a exprima ceva mai profund, poate căutarea, rătăciră sa în mijlocul unei lumi îninteligibile, în care nu a găsit liniștea, adevărul — sau poate altceva.

Lectura acestui roman, căruiua critica nu a izbutit să-i dea pînă astăzi o interpretare definitiv acceptată, lasă cîmp deschis accepțiunilor subiective ale fiecăruia dintre cititori.

Cristina PETRESCU

Charles-Roux, Edmonde. *Să uiți Palermo*. Buc., Ediutra pentru literatură, 1968. 468 p. (Meridiane).

Prestigiosul premiu Goncourt era oferit în 1966 unei debutante pentru un roman care dăduse naștere la o mulțime de discuții și controverse — *Să uiți Palermo*. Edmonde Charles-Roux, ziaristă cunoscută, trecută de prima tinerețe, care a condus într-o vreme revistele de largă circulație *Elle* și *Vogue*, e fiica unui tot atît de cunoscut diplomat francez, ambasador la Praga și Roma. Însoțindu-și părintele de mică, iar mai apoi ca infirmieră în Legiunea străină și împinsă de obligațiile gazetăriei, Edmonde Charles-Roux cunoaște lumea din cele mai diferite naționalități și medii, înregistrînd obiceiurile, caracterele și rezultatele celor mai diverse sisteme de educație. Existența umană, care ar trebui să prezinte un singur schelet orișunde, atît de complexă, dă naștere unor raporturi de insolită realitate din clipa fisurii, rupturii de sistemul care o călăuzise pînă atunci. Aș spune că romanul *Să uiți Palermo* e rezultatul unei asemenea concluzii. E povestea unui sicilian crescut în America în nostalgia ținuturilor pe care nu le văzuse vreodată și care se întoarce să moară acolo; a unei ziariste care fuge la New-York să se piardă în trepidăția marii metropole; e în același timp povestea tuturor emigranților pentru care adaptarea la stări de lucruri total diferite de cele moștenite și convertite în realități intime, psihice, de nezdruccinat, e și imposibilă și dăunătoare. Deși pare un paradox, Gianna Meri, care încearcă vindecarea rănilor și uitarea Siciliei, în tumultul unei mari reviste newyorkeze, redescoperă aici, printre imigranții italieni, o Sicilie atît de reală și autentică încît întregul eșafodaj al vieții americane calculate, insensibile e inutil. New-York-ul și Palermo sînt două entități perfect opuse și totodată culme ale unor acceptări a vieții total diferite: de o parte impersonalitatea, banul, snobismul, manifestările standard chiar și în viața intimă în care lipsa de afecțiune e aproape o necesitate, de cealaltă, frecvența trăirii autentice: bucurie, durere, ură, pasiuni nestăpînite, conservatorism senil, toate hiperbolizate. Un

contrast care dă naștere durerii și dezorientării. Gianna Meri disprețuiește viața americană minuțios organizată, cu ritmul ei trepidant și monoton și cu toate căutările luptei împotriva plictisului. Edmonde Charles-Roux la fel. Dar aceasta nu face din *Să uiți Palermo* un roman antiamerican; mai degrabă un roman al dezrădăcinaților — la New-York sau în altă parte ar fi fost la fel pentru ei numai că la New-York (acest cumal al civilizației moderne) totul e ridicat la superlativ, pînă și inutilitatea, iar contrastul e (tipător și dezarmează și pe cel mai neîncrezător participant. Să te minunezi în fața lucrurilor care poartă vădit semnele vieții înscamă pentru acești oameni (Gianna, Carmine, Agata) a scăpa de întucata chemare a nenorocirii; iar acele lucruri se găsește mai curînd în Sicilia lor părăsită. Minciuna și uitarea pe care și le impun sînt de scurtă durată și zadarnice; parcă ar fi fost (cum precizează motto-ul unși capitol) niște neguștori care vindeau vînt. Există o memorie, fie ea voluntară sau involuntară, căreia nu-i poți scăpa, care macină ideile preconcepte și cele mai ingenioase metode de frenezie simulată. „Memoria — spune un personaj — e iadul”, care mai curînd sau mai tirziu te cuprinde devorator. Sicilia triumfă asupra New-York-ului mulțumită autenticității și simplității ei, poeziei locurilor și a oamenilor, crezurilor, simțurilor, sălbăticiii primitive, pline de o frumusețe necesară și unică pe care oameni ca Fleur Lec sau Babs nu o înțeleg, nu vor și nu pot să o înțeleagă.

În același timp, Edmonde Charles-Roux se convinge și de altceva: amintirile sînt imensa bogăție a omului de pretutîndeni și a încercă să uiți trecutul e ca și cum te-ai lepăda înecul cu înecul de cite o parte din propriul trup; amintirile sînt viața noastră intimă, crezul nostru de la o anume vîrstă, cu condiția ca trecutul să fi însemnat viață adevărată. Să uiți Palermo? Ar însemna să te uiți pe tine, să te identifici acelor mii și zeci de mii de necunoscuți care, cuprinși de frenezia vieții moderne, s-au transformat în roboți.

Romanul, scris într-o manieră tradițională, are suflul operelor care se impun de la început.

S. Ț.

Mitru, Alexandru. *În țara legendelor*. Buc., Editura tineretului, 1968. 344 p.

Numele lui Al. Mitru s-a legat de o bună parte a literaturii pentru copii și tineret din ultimele două decenii. Scriitorul, pe numele său real Alexandru Părăianu (născut în 1914, la Craiova, acum profesor în București), s-a dedicat de timpuriu, încă din anii studenției acestui gen de lucrări

literare, activitate distinsă în anul 1968 cu Premiul Uniunii Scriitorilor. În 1951, povestitorul mai primise premiul Editurii tineretului pentru volumul *Poiana ielelor*. De atunci, pînă la ultimul volum, *În țara legendelor*, a publicat peste zece volume. Al. Mitru are o pasiune a povestirii și o experiență alimentată cu variate lecturi, o fantezie acordată însă nu la aventuri indifferente ci la istoria și geografia patriei noastre. Iată de ce, povestirile lui Al. Mitru sînt, dincolo de agreabilitatea lor organică, și un fascinant mijloc educativ.

Dar cine parcurge volumul recent apărut, carte „de vis și legendă”, descoperă și o altă calitate a scrisului său: valoarea instructivă. Copiii învață într-un mod figurat istoria și geografia țării: unele legende vorbesc despre voinicii pe care-i cheamă Siret, Crișul Alb, Crișul Repede, Crișul Negru, Bucur, fete care se numesc Dunărea sau Dimbovița, de locuri care se numesc Biharia sau Vlădeasa, de bătrîni ca acel Hășmaș care avea doi fii pe Olt și pe Mureș etc.

Țara legendelor e țara noastră, iar adaptarea numelor nu se face nici prin mitologizări absurde, nici prin demitizări exotice. Am putea spune că Al. Mitru este un virtuos al narațiunii simple, nealambicate, nemodernizate mimetic după influențele la modă în alte țări, dar nici închistată în niște formule desuete. O dovadă — cărțile sale plac copiilor și se epuizează deși au tiraje, am spune „legendare”, cartea de față fiind trasă în 43.180 de exemplare.

Preocupat de miturile antice pe care le-a repovestit pentru micii cititori, autorul împrimută ceva din stilul lor clasic, influență formativă și nu dăunătoare. M-am bucurat cînd, călătorind peste hotare, am găsit în galantarele marilor librării și unele din cărțile lui Al. Mitru, traduse și ilustrate cu grijă.

Volumul, intitulat atît de sugestiv *În țara legendelor*, este o culegere, în mare parte retrospectivă și consacrată pe povestitor ca un artist al narațiunii simple, extrăgînd și stilizînd nedesuet subiecte populare. Dacă în *Săgeata Căpitănelui Ion* (1967) aveam de a face cu un microroman istoric, aici se constituie un fragment sau chiar mai multe fragmente de romane-legendă, în fond o valorificare a acestei specii folclorice („legenda”) în dispariție pe fondul mentalității contemporane. Fără să devină „opere” de individualizare personală și de creație originală, care să contribuie la o reformare stilistică sau structurală a literaturii pentru copii și tineret, povestirile lui Al. Mitru se „clasicizează” prin circulație fiind în același timp și importante depozite de cultură.

Emil MANU

CATALOGUL PE SUBIECTE (I)

Definiție

În categoria cataloagelor care grupează publicațiile în funcție de conținutul lor, catalogul pe subiecte ocupă un loc deosebit. Prin structura sa și prin modalitatea specifică în care dezvăluie cititorului publicațiile aflate într-o bibliotecă, acest catalog corespunde într-o mare măsură cerințelor de informare actuale.

Vom încerca să definim *catalogul pe subiecte**) ca un catalog care grupează publicațiile dintr-o bibliotecă în funcție de conținutul lor, prin intermediul unor vedete de subiect; aceste vedete de subiect constituie cuvântul de ordine care dă înțelesul fișelor în catalog și care imprimă inserării fișelor o ordine alfabetică.

Vedetele de subiect din catalog se succed asemenea cuvintelor dintr-un dicționar, de exemplu :

*Tuberculoză
Tuburi Roentgen
Tumori
Ulcer*

În cadrul fiecărei vedete de subiect, publicațiile care tratează tema respectivă sînt și ele așezate, la rîndul lor, în ordinea alfabetică a autorilor sau a titlurilor de anonime, întocmai ca în catalogul alfabetic. Acest catalog se adresează cititorilor care caută o publicație nu după autor sau titlu, ci după subiectul tratat sau care doresc să aibă o informare completă asupra unei anumite teme restrînse. Este deci un catalog pe materii, reflectînd conținutul publicațiilor, dar care a împrumutat de la catalogul formal pe nume de autori și titluri de anonime principiul intercalării alfabetice a fișelor. Spre deosebire de catalogul sistematic, care răspunde la întrebarea : ce publicații dintr-o anumită disciplină posedă biblioteca, catalogul pe subiecte dă răspuns problemei : ce publicații există într-o bibliotecă despre o anumită temă. Spre deosebire de catalogul

sistematic, care împarte publicațiile după o schemă prestabilită, pe ramuri de științe, avînd la bază principiul de la general la particular, catalogul pe subiecte rezolvă gruparea publicațiilor după conținut în afara conexiunilor interdisciplinare, prin simpla adunare a fișelor sub cuvîntul care exprimă conținutul lor.

De altfel, catalogarea alfabetică pe subiecte este folosită în mod indirect atît de tradiționalul catalog sistematic (care are nevoie și de un index alfabetic al tuturor diviziunilor și subdiviziunilor pentru a se putea găsi mai ușor subiectele ce interesează), cît și de modernă clasificare Colon. Indexarea coordonată folosește, de asemenea, un tezaur de termeni, pentru a ajunge la combinarea ultramodernă de cifre și litere corespunzătoare unui subiect.

Vedeta de subiect**) este o creație a bibliotecarului și este formată din unul sau mai multe cuvinte formulate în limba națională a fiecărei țări, cuvinte care fixează, în cea mai adecvată și mai concisă formă lingvistică, tema tratată în carte. Ansamblul vedetelor de subiect stabilite într-o bibliotecă sau chiar în totalitatea bibliotecilor dintr-o țară, după o perioadă mai îndelungată de elaborare, se constituie într-un *tezaur* de termeni care conferă catalogului respectiv unitate, claritate, mobilitate, operativitate, caracter științific.

În funcție de profilul bibliotecii și de mărimea fondului de publicații, aceste vedete de subiect pot avea un conținut mai restrîns sau mai larg. Într-o bibliotecă enciclopedică și cu un fond nu prea mare, de pildă, sînt suficiente și vedete de subiect cu o arie cuprinzătoare; de exemplu :

*Agricultură
Chimie
Demografie
Invățămînt
Medicină
Tehnică etc.*

*) În engleză : alphabetical subject catalogue ; în franceză : catalogue alphabétique de matières ; în germană : Schlagwortkatalog ; în rusă : алфавитный каталог.

**) În engleză : subject heading ; în franceză : vedette-matières ; în germană : Schlagwort ; în rusă : предметная рубрика.

Intr-o bibliotecă de specialitate însă este absolut necesar ca vedetele de subiect să se refere la probleme foarte amănunțite:

Autobuze
Autocamioane
Autoturisme

În formularea vedetelor de subiect, trebuie să se țină seamă în primul rând de categoriile de cititori care frecventează biblioteca, de preocupările, gradul de cultură și sfera lor de interese.

Ca apariție, catalogul pe subiecte este posterior catalogului sistematic și celui alfabetic, fiind creat din necesitatea lărgirii surselor de informare asupra conținutului publicațiilor, pe care cataloagele sistematice îl reflectau uneori doar parțial, indirect sau prea general.

În istoria catalogului pe subiecte se pot deosebi două etape. În prima etapă, găsim doar unele principii ale catalogului pe subiecte, aplicate parțial în cataloagele existente, principii legate foarte strâns de regulile de organizare a catalogului alfabetic. În a doua etapă, acest catalog devine autonom, de sine stătător.

Încă în cataloagele vestitelor biblioteci antice exista tendința de a scoate în evidență cuvântul cel mai semnificativ care să exprime conținutul cărților — de pildă catalogul bibliotecii alexandrine, alcătuit de Calimach, conținea unele elemente ale catalogării pe subiecte.

În evul mediu are loc o răspândire mai mare a cataloagelor tematice prin bibliotecile mănăstirești. La Mănăstirea Kartuziană din Aggbach-Austria s-a găsit astfel un catalog datînd din sec. al XV-lea, care conținea o împărțire a cărților după cuvintele semnificative, subliniate cu roșu și așezate alfabetic.

Etapă a doua — cea a dezvoltării autonome a catalogului pe subiecte — începe în secolul al XVII-lea, cînd bibliotecarul francez Adrien Baillet (1649—1706) orînduiește alfabetic, după conținut, catalogul unei biblioteci particulare de cărți juridice. Exemplul său nu este urmat decît mult mai tîrziu, de Martin Schrettinger (1772—1851), bibliotecarul curții regale din München, care alcătuieste chiar un manual de biblioteconomie în care tratează pe larg problemele privitoare la catalogul pe subiecte.

În dezvoltarea sa istorică, acest gen de catalog cunoaște în Europa încă unele momente de afirmare, prin opera belgianului Fr. Nizet (care publică un *Catalogue idéologique de la Bibliothèque Royale*), a germanilor Gottfried Zedler din Niessbaden, Franz Koch și Franz Dölger a cehoslovacului Tobolka. În general însă, bibliotecon-

omia europeană a preferat catalogul sistematic, care a ajuns să aibă un rol predominant și uneori exclusiv.

În schimb, biblioteconomia americană are o tradiție îndelungată în practica catalogului pe subiecte, aceasta datorîndu-se condițiilor de dezvoltare economică, științifică și tehnică specifice. Primele elemente ale unui catalog pe subiecte sînt formulate de bibliotecarul Universității din Harvard, pe nume Abbots, în lucrarea *Alphabetical classed catalogue*, apărută în 1859. Adevăratele principii ale catalogării pe subiecte au fost formulate însă de către Charles A. Cutter în *Rules for a dictionary catalogue*, Washington, ediția I — 1876. Acesta introduce o formă nouă de catalog, „catalogul în cruce” sau „catalogul dicționar”, adică o îmbinare între catalogul alfabetic și cel tematic, căci așază într-o aceeași ordine alfabetică numele autorilor și vedetele de subiect.

În țara noastră, mișcarea de constituire a cataloagelor pe subiecte are o istorie destul de recentă. După informațiile deținute de noi pînă în prezent, cataloagele pe subiecte — destul de puține la număr — s-au constituit, cu unele excepții, în ultimul deceniu, mai ales în institute de cercetare, cabinete tehnice și biblioteci de învățămînt superior. Biblioteca Facultății de științe juridice posedă un foarte vechi catalog pe subiecte, dar care nu mai este ținut la zi, și un alt catalog pe subiecte de articole din periodicele românești cu profil juridic, de actualitate. Biblioteca I.D.T. și-a constituit un tezaur de termeni tehnici. Biblioteca Centrală de Stat mai precis Cabinetul bibliologic, a alcătuit un catalog pe subiecte cu specialitate în bibliologie.

Mai există, de asemenea, cataloage pe subiecte la Biblioteca Institutului de construcții, la redacția ziarului *Știința* și la biblioteca Liceului „Mihai Viteazul”.

Limitele și avantajele catalogului pe subiecte

Catalogul pe subiecte prezintă, ca orice instrument de informare, limite și avantaje, după unghiul din care este considerat și în raport cu celelalte surse de informare puse la dispoziție de bibliotecă.

Catalogul sistematic îi este superior prin faptul că oferă cititorului și lucrării cu caracter general despre problemele vizate și, mergînd pe seara ideală de la general la particular, îi indică și publicații cu caracter din ce în ce mai apropiat de specialitatea sa. Catalogul pe subiecte nu posedă această stratificare de la general la particular, ci oferă cititorului strict numai publicațiile circumscrise în tema căutată.

Un alt dezavantaj îl constituie faptul că, subiectele fiind create independent unul de

altul, dau impresia de egalizare în importanță a unor probleme sau domenii din științe care, de fapt, sînt subordonate sau supraordonate. Din această cauză, cititorul nu poate capătă din catalogul pe subiecte o vedere de ansamblu asupra obiectului preocupărilor sale.

De asemenea, subiecte înrudite logic între ele sînt dispersate în întreg catalogul, datorită criteriului alfabetic aplicat în înserarea lor, și de aceea cititorul nu le poate consulta în același loc sau în locuri învecinate din catalog, ci trebuie să parcurgă diferite rubrici, în funcție de inițiala vedetei de subiect fixate.

Catalogul pe subiecte, fiind constituit pe baza unei limbi naționale, prezintă dezavantajul că este legat strict numai de limba în care apare și că nu poate avea o arie de circulație internațională, așa cum are sistemul clasificării zecimale, de pildă. Catalogul pe subiecte trebuie să reflecte realitățile cele mai adecvate numai limbii și teritoriului național în care apare și prin aceasta își restrînge mult utilizarea. Acesta este probabil motivul cel mai important pentru care acest instrument de informare nu are o răspîndire tot atît de întinsă ca sistemul zecimal de clasificare.

Dar aceste dezavantaje sînt minore pe lîngă posibilitățile nelimitate de informare pe care el le oferă activității de cercetare.

Dacă la catalogul sistematic cititorul este silit să parcurgă întreaga rubrică ce poartă denumirea disciplinei în care se încadrează subiectul căutat, pentru a găsi ceea ce-l interesează, catalogul pe subiecte rezolvă această căutare într-un mod mult mai simplu și mai rapid, conducîndu-l pe cercetător direct la problema care-l interesează și care se află formulată ca vedetă de subiect sub denumirea cea mai des folosită de specialiști sau de public în general.

În legătură cu amploarea tulburătoare pe care a luat-o progresul științei și tehnicii moderne, catalogul pe subiecte are o calitate care corespunde pe deplin tendinței actuale, și anume aceea că prezintă o *flexibilitate* accentuată în structura sa, o mare posibilitate de adaptare la nivelul și cantitatea de cunoștințe noi. Rubricile formate de vedetele de subiect există în catalog independent una de alta și de aceea pot fi intercalate, cînd sînt necesare, oricîte noi vedete de subiect, care să reflecte preocupări noi, obiecte noi sau probleme la ordinea zilei. Și invers, dacă o anumită chestiune a căzut în desuetudine, vedeta de subiect care o formulează poate fi retrasă din catalog foarte ușor.

Catalogul sistematic posedă într-o măsură mult mai mică această mobilitate, deoarece indicii corespunzători noțiunilor noi sau ci-

frele indicînd noțiuni perimate pot fi lansate sau retrase numai în urma hotărîrii unui organism internațional — Comisia Centrală de Clasificare din F.I.D. De altfel, nici indicii de relație nu satisfac pe deplin necesitatea ogîndirii disciplinelor de graniță și a interdependenței, din ce în ce mai accentuate, dintre științe.

Catalogul pe subiecte consolidează toate cunoștințele cu privire la o problemă, prin faptul că o analizează din diferite puncte de vedere. Iată un exemplu grăitor. În catalogul sistematic, publicațiile referitoare la noțiunea *muncă* se vor găsi răspîndite în mai multe subrubrici și chiar clase de științe: problemele muncii în general — sub indicele 331 din clasa 3 Științe și probleme sociale; igiena muncii — sub indicele 613.8 din cadrul cifrei 61 Medicină; rolul muncii în dezvoltarea omului și a societății — sub indicele 1M329 din cadrul clasei 1; tehnica securității muncii — la rubrica 514.5 din cadrul cifrei 61 Medicină; în catalogul nostru, aceste publicații sînt reunite toate sub vedeta de subiect *muncă*.

Catalogul pe subiecte este avantajos atît pentru un public cu o cultură în formare, cît și pentru publicul cu o cultură înaltă și o specializare avansată, căci sub aceeași vedetă de subiect se vor găsi întrunite publicații de diferite nivele de accesibilitate care vor interesa atît pe un profesor, cît și pe un student sau elev, căci fiecare dintre ei își va alege materialul corespunzător pregătirii pe care o are sau, dacă va avea nevoie, va folosi întregul volum de publicații care tratează subiectul.

Alcătuirea unui catalog pe subiecte

Pentru ca unei cărți sau unui grup de cărți să i se fixeze o vedetă de subiect, bibliotecarul trebuie să parcurgă următoarele operații:

1. Examinarea atentă și științifică a cărții

Publicația trebuie examinată în spirit științific și din toate punctele de vedere. Bibliotecarul trebuie să se ghideze nu numai după elementele bibliografice, ci să consulte și prefața, tabla de materii și chiar cuprinsul propriu-zis al publicației. Dacă această operație este făcută în mod superficial, vedeta de subiect va fi greșit formulată, ceea ce ar dăuna nivelului științific al catalogului.

Titlul cărții nu este suficient pentru a se formula vedeta de subiect — deși uneori ar putea să coincidă cu acesta —, căci titlul poate fi o expresie vagă, neprecisă, prea amplă sau prea restrînsă, deci nepotrivită.

cu exigențele și necesitățile catalogului; de pildă, din titlul *Aurel Vlaicu* nu se poate deduce dacă este vorba de o biografie, de o operă literară inspirată din viața acestuia sau de o lucrare științifică referitoare la contribuția lui Aurel Vlaicu la perfecționarea aparatelor de zbor. De aceea, catalogatorul trebuie să specifice, alături de numele aviatorului, și genul lucrării respective:

Vlaicu, Aurel — biografii

Vlaicu, Aurel — lucrări științifice

Alteori, titlul poate fi formulat de autor într-un mod fie fantezist, fie poetic, fără ca din enunțarea lui bibliotecarul sau cititorul să-și poată da seama de conținutul publicației; astfel, de exemplu, din titlul cărții *Întâlniri cu diavolul* de Haroun Tazieff, carte cu un conținut perfect științific, nu ne putem da seama că autorul tratează o problemă de geologie — vulcanii.

2. Formularea vedetei de subiect

După ce catalogatorul s-a edificat asupra subiectului cărții și l-a circumscris precis, el trece la o treaptă superioară a activității sale, aceea de exprimare a acestui conținut într-un mod clar, concis și adecvat. Sînt deosebit de utile în această muncă materialele de referință, adică dicționarele, enciclopediile, tratatele; este indicată chiar și consultarea unui specialist în materia respectivă.

Formularea vedetelor de subiect cere bibliotecarului o cultură temeinică, o atenție maximă, simț de ordine, disciplină în gândire și cunoașterea științifică a limbii sale. El va trebui să alcăgă expresiile lingvistice cele mai proprii și cu circulația cea mai intensă, căci numai în felul acesta un catalog pe subiecte poate fi cu adevărat accesibil unor categorii largi de cititori. Bibliotecarul trebuie să întuiască locul unde cititorul va căuta problema care-l interesează și să formuleze vedetele de subiect (întînd seama de acest lucru.

În ceea ce privește formularea, putem deosebi două categorii de vedete de subiect, după amploarea temei pe care o reflectă și după forma verbală pe care o îmbracă: *vedete de subiect simple* și *vedete de subiect compuse*.

Vedetele de subiect simple sînt exprimate printr-un substantiv comun, concret sau abstract (*grin, ereditate*), uneori însoțit fie de un alt substantiv (*circulația singelui*) fie de un adjectiv sau un alt atribut (*construcții civile, vase de ceramică*), sau de un element ajutător care să-l circumscrie mai precis (*București — Istorie*); alteori vedeta de subiect simplă poate fi exprimată printr-o locuțiune sau printr-un nume propriu (*Ștefan cel Mare, Paganini, Niccolò*).

De foarte multe ori însă, un singur cuvînt sau o expresie verbală nu sînt de

ajuns pentru a circumscrie precis subiectul unor publicații, considerate din mai multe puncte de vedere, și atunci este necesar să se stabilească *vedete de subiect compuse* prin adăugarea unor indicații de timp, de loc, de formă, de punct de vedere. În acest caz, vedeta de subiect se va compune din două sau mai multe cuvinte, orînduite în ordinea semnificației, după cum urmează: 1) subiectul fundamental; 2) forma publicației sau aspectul sub care e considerat obiectul; 3) determinarea geografică; 4) determinarea cronologică (exemplu: *Cosiu, Miron — Cronici — Moldova — sec. al XVII-lea*).

Vedetele de subiect — simple sau compuse — pot crea *subvedete de subiect*, cu ajutorul cărora o anumită temă este subdivizată, pentru a nu crea un amestec neomogen. Iată un exemplu de vedetă de subiect cu subvedete:

Vedetă de subiect principală: *Cod civil*.
Subvedete de subiect

- *Codul civil anamit*
- *Codul civil austriac*
- *Codul civil belgian*
- *Codul civil elvețian*
- *Codul civil francez*
- *Codul lui Napoleon etc.*
- *Codul civil german etc.*

3. Alcătuirea fișelor pentru catalogul pe subiecte

După ce bibliotecarul a stabilit definitiv formularea vedetelor de subiect și a subvedetelor de subiect, el va alcătui un anumit tip de fișe de publicații pentru catalog. Aceste fișe vor trebui să conțină următoarele date: în colțul din stînga sus, vedeta și subvedeta de subiect, scrise cu caractere deosebite, cu o cerneală colorată diferit sau subliniate, și descrierea bibliografică a cărții, adică: numele și prenumele autorului; titlul lucrării; subtitlul, ediția; locul, editura și anul apariției; numărul de pagini și cota.

Este vorba deci de fișa obișnuită a catalogului alfabetic pe autori și titluri de anonime, la care se adaugă sus vedeta și subvedeta de subiect.

Iată un exemplu:

Istoria științei

Bernal, John.

Știința în istoria societății. București, Editura politică, 1964.

1200 p.

În redactarea fișelor pentru catalogul pe subiecte vor fi folosite unele semne de punctuație, după reguli care trebuie respectate.

Vedeta de subiect trebuie întotdeauna subliniată, pentru a se deosebi de restul fișei.

În cazul în care vedeta de subiect este urmată de subvedete, ea trebuie despărțită de acestea prin linioară :

Documente — Dreptul roman — Istorie

Ghilimelele se folosesc numai atunci când exprimarea vedetei de subiect se face prin expresii neobișnuite sau în alte limbi decât în limba în care este constituit tezaurul de termeni, de exemplu :

„*Habeas corpus*“
„*Rebus sic stantibus*“

Parantezele rotunde vor cuprinde adaosuri explicative sau inversiunile care au fost făcute în expresia care desemnează vedeta de subiect :

Cantemir (Familia)

4. Cazuri în care sînt necesare mai multe fișe pentru o singură lucrare

a) Fișe principale

În catalogul pe subiecte apare o situație deosebită față de catalogul alfabetic pe autori și titluri de anonime, în sensul că dacă la acesta din urmă există o singură fișă principală, la care se referă toate fișele complementare, în catalogul pe subiecte există atîtea fișe principale cîte vedete de subiect sînt stabilite (situație asemănătoare deci cu cea din catalogul sistematic, unde se intercalează atîtea descrieri principale cîte indici principali i se atribuie cărții).

Atribuirea de vedete de subiect multiple se întîlnește în următoarele cazuri :

— Cînd unul din aspectele sub care poate fi privit un subiect capătă o importanță la fel de mare ca a subiectului propriu-zis ; de exemplu :

Codul civil-Franța
Codul lui Napoleon

Artă-Istorie-Tratate
Arta Renașterii-Tratate

— Cînd o carte tratează laolaltă mai multe subiecte la fel de importante, de pildă în cazul monografiilor tematice literare ; de exemplu, pentru Bote, Lucia. *Simbolismul românesc* :

Simbolism-Estetică
Simbolism-Procedee literare

— Cînd, în aceeași lucrare, sînt tratate două subiecte correlative, de exemplu :

— *Economia politică*
— *Economia politică* — *Capitalismul*
— *Economia politică* — *Socialismul*

Diferența între fișele aceleiași lucrări constă numai în denumirea vedetei de subiect ; în rest, descrierea cărții se face la fel.

Cazurile în care sînt necesare mai multe fișe principale pentru o singură lucrare trebuie privite cu mult discernămint. De regulă, catalogul pe subiecte nu trebuie încărcat cu prea multe fișe, căci ar deveni greoi ; de exemplu, tratatele generale de istoria literaturii sau a artei ori istoriile cu caracter general nu trebuie să fie prea mult împărțite în subiecte separate.

b) Fișe de trimitere

În catalogul pe subiecte, fișele de trimitere au rostul de a crea legături între vedete de subiect înrudite sau subordonate pe plan logic, adică tocmai de a remedia o limită de structură a catalogului, amintită la început.

Există *fișe de trimitere propriu-zise și fișe informative* sau de *coordonare*.

Fișele de trimitere propriu-zise sînt fișele de tipul *vezi*, necesare pentru a uni diferitele forme verbale sub care poate fi desemnat un subiect identic și pentru a indica cititorului care caută un subiect ce cuvînt de ordine a fost preferat în catalog față de un sinonim nefolosit, de exemplu :

Epigrafiile vezi Inscriptiile
Lepidoptere vezi Fluturi

Aceste trimiteri scurtează drumul de investigare al cititorului, prin faptul că-l scutesc să caute la întîmplare și îl dirijează direct la subiectul dorit.

În general însă, este de preferat ca aceste fișe să nu fie prea numeroase, pentru că ar încălca în mod inutil catalogul și l-ar face greoi, iar pe cititor l-ar obosi și i-ar trezi neîncredere.

Dacă vedetele de subiect sînt fixate în cele mai potrivite, mai adecvate și mai cunoscutе expresii, trimiterile nu vor fi alcătuite decât în cazuri rare ; ele nu trebuie deci să devină o regulă.

În mod obișnuit, cititorul trebuie să se acomodeze cu anumite criterii sau reguli după care se fac formulările vedetelor de

subiect, pentru ca să poată căuta singur și să găsească imediat ceea ce-l interesează.

De pildă, dacă vrea să consulte cărți referitoare la *teorema lui Pitagora* și va căuta la *Teorema lui...* nu va găsi aici nici o vedetă de subiect. Va înțelege imediat că le va găsi la *Pitagora*, va proceda la fel în toate cazurile similare și nu va mai avea nevoie de trimiteri.

Cititorul se poate obișnui, cu puțină răbdare și experiență, să găsească imediat cuvântul de ordine, mai ales dacă în formularea vedetelor de subiect au fost aplicate criteriile constante.

Fișele informative sau *de coordonare* unesc două vedete de subiect care nu sînt perfect identice, mai ales în privința ariei lor de extindere, dar care sînt corelative.

Ele sînt fișe de tipul *vezi și*, care au rolul de a crea legături între subiecte înrudite logic sau aflate în corelație, legături care, din cauza structurii speciale a catalogului, lipsesc în mod obișnuit.

Iată un exemplu de fișă informativă :

Epoca bronzului
vezi și

Cluj — Muzeul arheologic

c) *Fișele analitice* indică în ce lucrare sau publicație, cu un conținut mai vast ori mai variat, sau în ce volum al unei opere se află o scriere cu un subiect de sine stătător.

Lucrările la care se pot face fișe analitice sînt: antologiile, volumele miscelane, revistele de specialitate cu prestigiu cultural sau științific.

Se pot face atîtea fișe cîte teme conține volumul sau revista respectivă.

Operele cu un plan mai vast, publicate în mai multe volume, dintre care fiecare dezvoltă o singură parte a subiectului, pot fi prelucrate, de asemenea, analitic.

Fiecare fișă va conține vedeta de subiect și numărul volumului corespunzător din lucrarea cu titlu general.

Dacă se fac fișe analitice pentru articole din reviste, acestea trebuie să cuprindă vedeta de subiect, autorul articolului sau titlul lucrării, dacă articolul este anonim, și datele bibliografice ale revistei în care a apărut. Este bine ca fișele analitice din reviste să fie inserate într-un catalog aparte, al articolelor din periodice.

În partea a doua a consultației vom trata, în continuare, despre intercalarea alfabetică și logică a fișelor în catalogul pe subiecte, despre limba în care se stabilesc vedetele de subiect, despre indexul alfabetic al catalogului și despre unele probleme speciale în formularea vedetelor de subiect.

Florica DUMITRESCU

MARIA DUMITRESCU

La 22 ianuarie 1969 a încetat din viață Maria Dumitrescu fostă profesoară de Bibliologie la Institutul de Arhivistică din București. Cu moartea ei pierdem pe cea mai erudită cercetătoare a cărții din țara noastră.

Născută la București, în anul 1904, dintr-o familie de intelectuali cu temeinică tradiție culturală — prin mamă era nepoata poetului St. O. Iosif — și-a consacrat întreaga viață studiului și cercetării.

Trecerea în revistă a studiilor urmate și a titlurilor academice obținute este impresionantă.

Licentiată în filologie clasică și limba italiană a Universității din București — în 1926 — cu mențiunea „magna cum laude” obține o bursă de specializare la Paris în anul 1927. Pasionată de studiul cărților vechi, al manuscriselor precum și de critica textelor ea se înscrie la École pratique des Hautes-Etudes a Sorbonci, secția de istorie-filologie¹⁾ unde urmează cursurile de cri-

¹⁾ Ecole pratique des Hautes-Etudes (Școala practică de studii înalte). Instituție de învățămînt superior deplină de Universitate, înființată în 1868 de V. Duruy ca să completeze prin lucrări practice învățămîntul teoretic al universității; are mai multe secții printre care și o secție de istorie-filologie. Mai mulți învățați români au urmat cursurile acestui institut și au obținut diplomă. Printre ei enumerăm pe O. Densușianu, N. Iorga etc.

tica textelor în limba greacă, cursurile de paleografie greacă și latină etc. Paralel urmează ca „elev titular” cursurile „celebrei École des Chartes”³⁾ cum o numea Ion Bianu. Mulți tineri români au audiat prelegerile din cadrul acestui înalt institut de învățământ ca „elevi audienți”, dar Maria Dumitrescu în calitate de „elev titular” a trecut toate examenele și a obținut diploma în 1931, prima și singura diplomă conferită unui român în cei peste 130 de ani de existență a școlii.

Eminenta studentă româncă își ia — tot în 1931 — diploma la École des Hautes-Études cu o teză conștient din ediția critică a unor texte provenșale din sec. al XIII-lea, *Poésies du troubadour Aimeric de Belenoi*. La propunerea foștilor ei profesori, Clovis Brunel și Alfred Jeanroy, vestita asociație științifică „Société des anciens textes français” îi tipărește teza în 1935. În aceeași colecție mai fusese tipărită, în decurs de 65 de ani, o singură lucrare elaborată de un român și anume — în 1896 — teza prezentată de Ovid Densusianu, tot la École des Hautes-Études, o ediție critică a poemului epic *La prise de Cordres et de Seville*.

Maria Dumitrescu începuse să colaboreze încă din 1928 la traducerea unor texte grecești din sec. V—III i.e.n. care i-au fost publicate în lucrarea, *Anthologie grecque. Première partie. Anthologie Palatine. Tome V. (Livre VII. épiqr. 364—748. Texte établi par Pierre Walz. Traduit par P. Walz. Ed. des Placis. M-lle M. Dumitrescu. H. Le Maître et G. Soury). Deuxième édition. Paris, Les Belles Lettres, 1960. 191 p.* Lucrare monumentală deosebit de valoroasă pentru cunoașterea poeziei clasice, constă dintr-o colecție de epigrame grecești păstrate în codexul P. 23 la biblioteca Palatină din Heidelberg — de unde numele de antologia palatină — unde a fost descoperit de marele umanist Claude Saumaise la 1606. Cuprinde aproape 5300 epigrame adunate în 15 cărți.

Această bogată activitate științifică, la o vîrstă relativ tină, Maria Dumitrescu și-o încununază în 1943 susținîndu-și teza de doctorat la Universitatea din București. Tema lucrării a constituit-o viața și opera

³⁾ École Nationale des Chartes (Școala națională de hrisoave). Institut de învățământ superior înființat în 1821 pentru a crea cadre în stare să continue marile colecții de publicații istorice ale învățaților sec. al XVII-lea, sub patronajul academiei de inscripții. În 1847 a fost reorganizată și, datorită rivnel elevilor ei, toți mari savanți în materie, a devenit unul dintre cele mai importante institute de învățământ superior din Franța, cunoscut în lumea întreagă. Materiile de învățământ sînt: științele auxiliare ale istoriei (paleografie, diplomatică etc.), bibliologia și arheologia. Există o asociație științifică. Société de l'École des Chartes care publică o revistă, Bibliothèque de l'École des Chartes. Revue d'érudition.

poetului provenșal, din secolul al XII-lea, Peirol d'Alvernhe, lucrare cu care obține titlul de doctor, „magna cum laude”.

Vom insista aici numai asupra activității desfășurate de Maria Dumitrescu în domeniul învățămîntului bibliotecar și al conducerii și organizării bibliotecilor.

Din 1933 a lucrat ca bibliotecar apoi bibliotecar șef al bibliotecii Arhivelor Statului din București. În această calitate publică, în 1938, *Catalogul cărților vechi (1497—1700) din biblioteca Arhivelor Statului*. În: *Inventarul Arhivelor Statului*, București, Impremia Națională, 1939, p. 298—328.

În 1939 este numită profesoară la catedra de bibliologie de la Institutul de Arhivistică din București unde funcționează pînă la desființarea institutului în toamna anului 1950. În învățămîntul bibliotecar a desfășurat o bogată activitate didactică. Lecțiile ei au rămas de neuitat pentru studenții care le-au urmărit, ele constituiau adevărate prelegeri de înaltă crudiție expuse într-un limbaj ales și captivau auditoriul chiar cînd tratau cele mai aride domenii ale tehnicii bibliotecare. Grija ei pentru desăvîrșirea profesională a studenților nu înceta o dată cu terminarea școlii. Oricînd aceștia găseau la profesoara lor sprijin și îndrumare pentru dezlegarea oricărei probleme pe care le-o punea exercitarea de zi cu zi a meseriei. Cît timp a funcționat ca profesoară a elaborat cursuri de specialitate: Curs de bibliologie generală, cursuri de istoria cărții pe perioade, fondurile speciale ale bibliotecilor (manuscrise, incunabile, cărți vechi, hărți, stampe etc.), sisteme de clasificare pe materii a cărților și a fișelor, din păcate rămase în manuscris.

În anii 1950—1952 e chemată în funcția de director adjunct științific al direcției bibliotecilor din Comitetul pentru Așezămîntele Culturale, unde desfășoară o vastă activitate avînd o contribuție fundamentală la elaborarea legislației, a actelor normative, a manualelor și a altor lucrări care au stat la baza organizării științifice a sistemului de biblioteci din țara noastră, în anii construcției socialiste.

Învîngînd neajunsurile unei sănătăți delicate muncește fără preget pentru realizarea telurilor propuse. Astfel reușește să valorifice creator vaster sale cunoștințe asupra istoriei cărții, asupra stadiului de dezvoltare a bibliotecilor în diferite țări și asupra celor mai noi metode de tehnică de bibliotecă, alegînd cele mai potrivite structuri și sisteme realist aplicabile reorganizării bibliotecilor din țara noastră.

În tot acest timp ea elaborează programe pentru cursurile de calificare și perfecționare profesională a bibliotecarilor și predă personal o mare parte din lecțiile de tehnică de bibliotecă.

La Institutul de Documentare tehnică, unde lucrează în perioada 1953—1960, contribuie substanțial la perfecționarea sistemului de lucru și la lărgirea relațiilor acestei importante instituții de documentare cu Organizația Internațională de Standardizare (ISO). Din această activitate se retrage la pensie în anul 1960.

După această dată reia studiile de proveniență de care nu se mai ocupase decât sporadic în scurtele perioade de răgaz pe care le smulgea activității tehnice și organizatorice. Revista *Cahiers de Civilisation médiévale* la centrului de cercetări a civilizației medievale din Poitiers îi publică în t. IX nr. 3 din 1966 articolul, *Les premiers troubadours connus et les origines de la Poésie provençale (Contribution à l'étude du problème)*.

În munca științifică Maria Dumitrescu imbină o mare erudiție cu o scrupulozitate extremă care o împiedică să încheie vreo lucrare înainte de a o fi revizuit minuțios în cele mai neînsemnate amănunte, cu răvnă și migală de miniaturist. Aceasta este poate una din puținele explicații ale faptului că moartea a surprins-o înainte ca altele lucrări de valoare europeană pentru lingvistică, bibliologie și istoria cărții, elaborate de ea, să fi văzut lumina tiparului. Editarea unora dintre ele ar însemna nu numai o cinstită a memoriei Mariei Dumitrescu — un act de dreptate postumă — dar și o cucerire pentru știința românească.

Bibliografie

A. Lucrări publicate

1. *Miraculosul în poemele lui Boiardo, Ariosto și Tasso*. În revista *Roma*, București a. VII, 1927, nr. 3, p. 17—32. a. VIII, 1928, nr. 1. p. 26—29, nr. 3, p. 25—33.
2. *Poésies du troubadour Aimeric de Belenoi*. Paris. Société des Anciens Textes Français, 1935, 271 p.
3. *Catalogul cărților vechi (1497—1760) din Biblioteca Arhivelor Statului*. În: *Inventarul Arhivelor Statului*. București, Imprimeria Națională, 1939, p. 298—328.
4. *Sândătatea cărților*. București, 1941, 30 p. Extras din *Hrisovul*, vol. I, 1941.

5. *Despre o carte necunoscută*. București 1944, 35 p. Extras din *Scriptum*, vol. I. 1943.

6. *Încercări de unificare a formei notiței bibliografice*. În: *Prima sesiune științifică de bibliologie și documentare București, 15—16 decembrie 1955*. București, Ed. Academiei R.P.R., 1957, p. 37—41. (text prescurtat).

7. *Anthologie grécque. Première partie. Anthologie Palatine. Tome V (Livre VII épigr. 364—748. Text, établi par Pierre Walz-Traduit par P. Walz, Ed. des Places, M-lle M. Dumitrescu, H. Le maître et G. Soury) Deuxième édition*. Paris. Les Belles Lettres, 1960, 191 p. (contribuția M. Dumitrescu la p. 70—103).

8. *Les premiers troubadours connus et les origines de la poésie provençale. (Contribution à l'étude du problème) In: Cahiers de civilisation médiévale, X-e — XII-e siècle, t. IX, nr. 3, p. 345—354.*

B. Lucrări nepublicate

„L'escala N'Eblon“ et ses représentants. I. Extras din *Mélanges offerts à Rita Lejeune Professeur a l'Université de Liège*. Volume I. Gembloux. Editions J. Dumlot, [1963]. p. 107—118.

— în manuscris.

1. *Peirol d'Alvernhe*. Teză de doctorat, București, 1942, 170 p. dactilografiate.

2. *Curs de istoria cărții din antichitate pînă la*

3. *Curs de istoria cărții românești tipărite,*

4. *Podoabele cărții. Ilustrația (miniaturile, gravura pe lemn, gravura pe metal, procedee fotomecanice). Legătura.*

5. *Curs de bibliografie generală*

6. *Curs de istoria bibliotecilor.*

7. *Curs de biblioteconomie anul I. Biblioteconomie generală.*

8. *Curs de biblioteconomie anul al II-lea: Fondurile speciale ale bibliotecilor: manuscrise, incunabule, cărți vechi (sec. XVI—XIX, hărți, stampe, filme etc. Inregistrare, catalogare, așezare.*

9. *Curs de biblioteconomie. Anul al III-lea: sisteme de clasificare pe materii a cărților și a fișelor.*

10. *Curs de paleografie latină clasică și medievală*

— În corectură în șpalt.

Catalogarea condițiilor manuscrise și Centrul de cercetare științifică urmau să apară în vol X al revistei *Hrisovul* dar acesta nu s-a mai editat.

MOBILIER MODERN PENTRU BIBLIOTECI

În cursul anilor 1967 și 1968 am publicat, în cuprinsul revistei, schițe de mobilier pentru biblioteci de o execuție simplă, din plăci aglomerate de lemn.

Continuăm anul acesta cu prezentarea unor schițe de mobilier pe schelet metalic, executate într-o viziune modernă. În acest număr vă oferim imaginea în perspectivă a principalelor piese, necesare unei biblioteci moderne, urmînd ca în numerele viitoare să vă prezentăm desenele tehnice de execuție, cu descrierea materialelor și cu evaluarea costului fiecărei piese de mobilier.

arh. V. RADO

1. Raft pentru reviste cu dispozitiv de expunere și loc pentru depozitarea colecțiilor

2. Raft simplu sau dublu pentru acces liber; polițele sînt reglabile.

3. Rastel dublu pentru expunerea publicațiilor periodice.

4. Raft dublu, de înălțime mică, destinat amplasării în mijlocul spațiului de împrumut.

5. Uitrină-expoziție pe care publicațiile se prind, prin suporturi de sîrmă, de fundalul perforat.

6. Panou dublu pentru expoziție de cărți sau periodice care se prind prin suporturi de sîrmă de o grilă metalică.

7. Masă de lectură pentru copii cu cutii pentru cărți. (Vom da mai multe variante de mărime.)

8. Masă de lectură pentru două persoane. (Vom da mai multe variante de mărime.)

Fig. 2

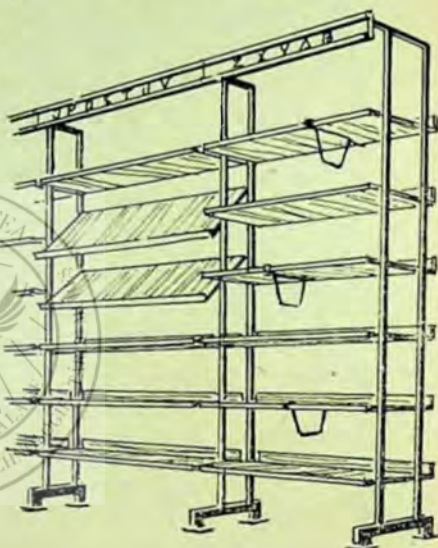

Fig. 1

Fig. 3

Fig. 4

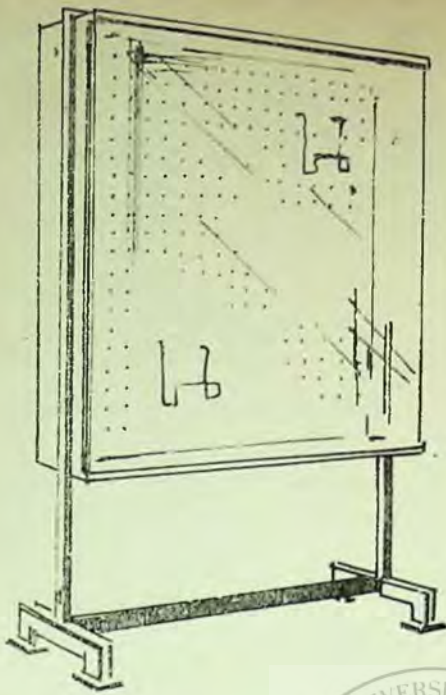

Fig. 5 ↑

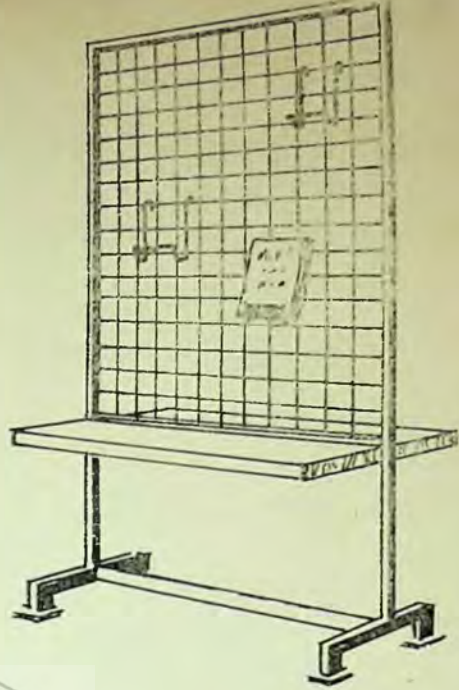

Fig. 6 ↑

Fig. 8 ↓

9. Masă pentru bibliotecar prevăzută cu un loc, îngropat în placă, pentru așezarea fișelor de căuțor și cu un raft-cărucior pentru așezarea și transportarea cărților înapoiate.

10. Fișier cu planșete. (Vom da mai multe variante de dimensiuni.)

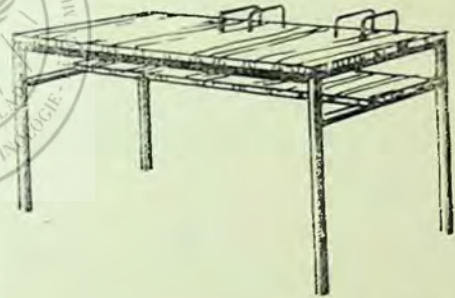

Fig. 7 ↓

Fig. 10 ↓

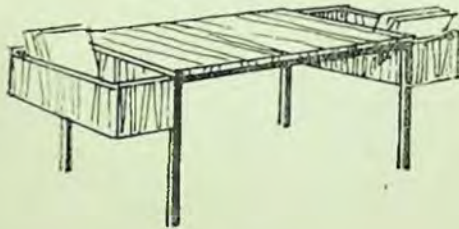
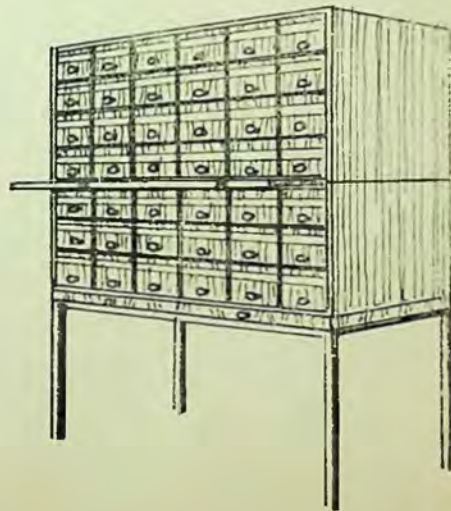
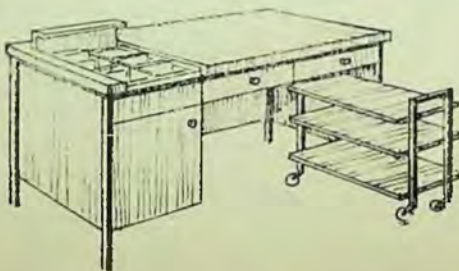

Fig. 9 ↓

Адриан ПЫРВУЛЕСКУ: <i>Для чего вы читаете? Как вы выбрали книгу?</i> (Анкета среди читателей некоторых публичных библиотек столицы)	200	нию (Сравнение между существующей схемой организации публичных библиотек Чехословакии и идеальной схемой)	228
A. МАКСИМ: <i>Кос-что о снабжении библиотек.</i> (После поездки с целью изучения этого вопроса в ГДР и Венгрию)	203	Саида ВИДРИГНИН: <i>Зарубежные Журналы по специальности: Книhovник, Читатель, Четнар</i> (Чехословакия)	230
Л. ДЕМЕНИ: <i>Новые вклады в изучение библиографической деятельности Лаврентия</i> (Установление 1582 года как даты печатания славянского Четвероангелия Лаврентия)	219	Вуку МЫНДРА: <i>Камил Петреску.</i> 75-летие со дня его рождения. (Выдающийся румынский драматург и прозаик, в творчестве которого освещаются главным образом вопросы интеллектуализации)	235
Рудольф МАЛЕК: <i>Муниципальные библиотеки и современные требования предъявляемые к чте-</i>		Стеллиан ЦУРЛЯ: <i>Анатоль Франс</i> 125-летие со дня его рождения	237

SOMMAIRE

SUMMARY

ADRIAN PARVULESCU: <i>Pourquoi lisez-vous? Comment avez-vous fait le choix de ce livre? Sondage de l'opinion dans quelques bibliothèques publiques de Bucarest</i>	200	Adrian PARVULESCU: <i>Why Do You Read? How Did You Make Your Choice?</i> (A poll of opinions in some Bucharest Public Libraries).	200
A. MAXIM: <i>Reflexions sur les acquisitions dans les bibliothèques à la suite d'un voyage d'études dans l'Allemagne</i> (République Démocratique) et Hongrie	203	A. MAXIM: <i>On the Increase of the Library Stock</i> (After a visit of documentation in the German Democratic Republic and in the Hungarian People's Republic)	203
L. DEMENY: <i>Nouvelles contributions concernant l'activité bibliographique de Laurentie</i> (On établit l'année 1582 pour date typographique du „Tetraevangélaire slavon” de Laurentie)	219	L. DEMENY: <i>New Contributions to Lavrentie's Bibliographical Activity</i> (1582 established as the printing year of Lavrentie's Slavonic Four Gospels)	219
RUDOLF MALEK: <i>Les bibliothèques municipales et les impératifs actuels de la lecture.</i> (Comparaison entre le schème actuel d'organisation des bibliothèques publiques de Tchécoslovaquie et le schème idéal)	228	Rudolf MALEK: <i>The Municipal Libraries and the Present Requirements</i> (A comparison between the existing organization pattern of the Czechoslovakian public libraries and the ideal one)	228
Sanda VIDRIGHIN: <i>Revue de bibliothéconomie de l'étranger: Knihovnik, Citatel, Ctenar</i> (Tchécoslovaquie)	230	Sanda VIDRIGHIN: <i>Foreign Library Reviews: Knihovnik, Citatel, Ctenar</i> (Socialist Republic of Czechoslovakia)	230
Vicu MINDRA: <i>Camil Petrescu.</i> 75 ans depuis sa naissance. (Grand dramaturge et prosateur roumain. Son oeuvre reflète surtout la condition des intellectuels)	235	Vicu MINDRA: <i>Camil Petrescu.</i> The 75 th anniversary of his birth. (Outstanding Romanian playwright and prose writer. The intellectual's problems as reflected by his works)	235
Stelian TURLEA: <i>Anatole France.</i> 125 ans depuis sa naissance	237	Stelian TURLEA: <i>Anatole France.</i> The 125th anniversary of his birth.	237